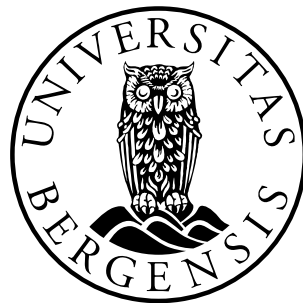

«Navnet skjemmer ingen»

Navn og identitet hos russere i Norge

Marianne Freng Isaksen

Masteroppgave i russisk

Institutt for fremmedspråk

Vår 2012

Veileder: Brita Lotsberg Bryn

Biveileder: Ivar Utne

Innhold

i. Forord	5
ii. Abstract	6
1. Innledning	7
1.1. Problemstillinger.....	9
1.2. Valg av tema for oppgaven.....	9
1.3. Respondentene i undersøkelsen.....	10
1.4. Hypoteser.....	10
1.5. Tidligere forskning.....	11
2. Bakgrunn og teori	13
2.1. Terminologi.....	13
2.1.1. Hvem er innvandrere?.....	13
2.1.2. Navn.....	13
2.1.2.1. Fornavn.....	14
2.1.2.2. Farsnavn (patronym).....	14
2.1.2.3. Mellomnavn.....	14
2.1.2.4. Etternavn.....	14
2.1.2.5. Uoffisielle navn.....	14
2.1.3. Transkribering og translitterering.....	15
2.1.3.1. Transkripsjon av russiske navn.....	15
2.2. Russiske innvandrere i Norge – hvem er de?.....	16
2.3. Hva er identitet?.....	17
2.3.1. Navn og identitet.....	18
2.3.1.1. Navnets funksjoner.....	18
2.3.1.2. Navn som en del av kulturarven.....	18
2.3.1.3. Markerte og umarkerte navn.....	19
2.3.1.4. Navneendring.....	19
2.3.1.5. Navn og etnisitet.....	19
2.3.1.6. Navn og makt.....	20
2.3.2. Identitet og russere i Norge.....	20
2.4. Et tilbakeblikk på russisk navnekultur.....	21
2.4.1. Svjattsy – helgenkalenderen.....	24
2.4.2. Russisk etternavnstradisjon.....	25

2.5. Russiske navn i nyere tid.....	26
2.6. Russisk navnekultur i dag.....	27
2.6.1. Russiske uoffisielle former.....	28
2.6.2 Russiske navn og sosial tilhørighet.....	28
2.7. Russiske navn og den norske navneloven.....	29
3. Metode.....	31
3.1. Kvantitativ og kvalitativ metode.....	31
3.1.1. Kvalitative undersøkelser.....	32
3.1.2. Kvantitative undersøkelser.....	34
3.2. Metode for prosjektet «Navnet skjemmer ingen».....	34
3.2.1. Metode.....	34
3.2.2. Utvelgelse av informanter og respondenter.....	36
3.2.3. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD).....	37
4. Kvantitative spørreundersøkelser.....	39
4.1. Valg av spørsmål.....	39
4.1.1. Spørsmålene.....	41
4.2. Utvelgelse av respondenter.....	43
4.2.1. Frafall.....	44
4.3. Faktisk utvalg.....	44
4.4. Analyse av spørreundersøkelsen.....	45
4.5. Tilbakemeldinger på spørreskjemaet.....	64
4.5.1. Svaralternativer som kunne vært med.....	65
4.5.2. Spørsmål om uoffisielle navn.....	66
4.5.3. Navnevalg for barn.....	66
4.6. Andre utfordringer.....	67
5. Kvalitative intervju.....	69
5.1. Metode.....	69
5.1.1. Utvelgelse av informanter.....	70
5.2. Problemstillinger.....	70
5.3. Informant 1.....	71
5.3.1. Bakgrunnsinformasjon.....	71
5.3.2. Navn og identitet.....	71
5.3.3. Navn og integrering.....	72
5.3.4. Navnevalg til barn.....	73

5.4. Informant 2.....	74
5.4.1. Bakgrunnsinformasjon.....	74
5.4.2. Navn og identitet.....	74
5.4.3. Navn og integrering.....	75
5.4.4. Navnevalg til barn.....	76
5.5. Sammenligning.....	77
5.5.1. Navn og identitet.....	77
5.5.2. Navn og integrering.....	78
5.5.3. Navnevalg for barn.....	79
5.6. Oppsummering.....	80
6. Konklusjon.....	82
6.1. Navn og identitet.....	82
6.1.1. Diminutivsformer.....	83
6.1.2. Fornavn.....	85
6.1.3. Farsnavn.....	85
6.1.4. Etternavn.....	86
6.2. Navn og integrering.....	88
6.3. Navnevalg for barn.....	89
6.4. Videre forskning.....	91
6.5. Avslutning.....	91
 Referanseliste.....	 92
 Vedlegg 1: Spørreundersøkelse. Norsk.....	 95
Vedlegg 2: Spørreundersøkelse. Russisk.....	100
Vedlegg 3: Intervjuguide. Kvalitative intervju.....	106
Vedlegg 4: Transkribert intervju. Informant 1.....	107
Vedlegg 5: Transkribert intervju. Informant 2.....	114

i. Forord

Arbeidet med denne oppgaven begynte en sommerdag i august 2011. Håpet om å bli ferdig til mai 2012 har vært varierende, men jammen kom jeg i havn. Gjennom denne prosessen det siste året har jeg hatt mange gode støttespillere. Først og fremst vil jeg takke min veileder Brita Lotsberg Bryn og min biveileder Ivar Utne. De andre ansatte ved russisk på Universitetet i Bergen fortjener også en stor takk for nyttige innspill på masterseminarene det siste året. Jeg vil også takke gode medstudenter for hyggelig sosialt samvær utenfor lesesalen. En takk går også til dyktige korrekturlesere: Håvard Skøien, Anna Lianes, Sunniva Vagstad og Anette Skauge.

Transkripsjoner i oppgaven er utført etter norske regler, med unntak av transkriberinger av direkte sitat.

ii. Abstract

In this Master's thesis, I have examined how a group of Russians living in Norway experience having a foreign name. One of the aspects I have looked into, is the relationship between the respondents' name and their experience of identity. The Master's thesis also examines the use of their names in Norway, for example whether they use both the official and the non-official form of the name. In addition, I have investigated their names in relation to the integration process, and looked into their reasons for choosing names for their children.

I have used two different methods for my research. The first is a quantitative survey, which was answered by 51 Russians living in Norway, 14 men and 37 women. The other one consists of two qualitative interviews, one with a young man and one with a retired woman.

I discovered that they experience their Russian identity as more closely connected to their surname than to their first name, since that name as a rule differs more from Norwegian last names. The surname is also the part of their name that causes most trouble for Russians in a foreign country. Many of the Russian women married to Norwegian men have changed their last name to make it easier for themselves, as well as for Norwegians. Parents tend to give their children international names, so that it will be easier for the children to have a bi-national background. By looking at the reasons why Russians in Norway often change their names, I have also been able to investigate their sense of identity and integration. Does, for instance, their perception of own identity change if they experience that their Russian name is a major obstacle to a normal life?

1. Innledning

«Navnet skjemmer ingen», sies det, men gjelder dette også innvandrere som kommer til et nytt land? Hva skjer med navnet når man kommer til et land med en annen navnekultur enn ens egen? Vil russere i Norge få problemer med et russisk navn i det norske samfunnet? Og hvordan opplever de sin egen identitet når de kommer til et land med andre navnetradisjoner og en annen type navnebruk? I dette prosjektet ønsker jeg å undersøke hvordan et utvalg bestående av 38 kvinnelige og 15 mannlige russere bosatt i Norge opplever tilværelsen med sitt russiske navn her i Norge.

Målet med dette prosjektet er først og fremst å gjøre rede for om navnet til russere i Norge har noe å si for deres opplevelse av identitet og integrering. I den forbindelse ønsker jeg å se på hvilke av navnene sine de bruker, altså hvordan navnebruken deres er i Norge. Bruker russere som er bosatt i Norge diminutivformene av navnet sitt når de omgås nordmenn, eller gjør de det bare når de snakker med andre russere? Fornorsker de deler av navnet sitt, har de valgt å bruke mer internasjonale former eller har de holdt på det russiske navnet? Jeg ønsker i tillegg å se på hvordan russere selv opplever at ikke-russere forholder seg til deres navn, og hvorvidt navnet er et hinder når de skal få seg en norsk omgangskrets og etablerer seg i arbeidslivet. Med andre ord foretar jeg en undersøkelse av et utvalg russeres holdninger til sine egne navn og deres navnekultur i Norge.

Ett av områdene jeg vil undersøke i denne masteroppgaven er bakgrunnen for foreldres navnevalg til sine barn. Hva tenker foreldre på når de gir barna sine navn? Som oftest er navnevalg bevisst, og det er interessant å se på bakgrunnen for valgene. Dessuten ønsker jeg også å se nærmere på årsaker navneendring. Både ved navnevalg til sine barn og navnebytte for seg selv må man selv ta stilling til hva man ønsker at navnet skal vise.

Når russere i Norge selv skal velge navn til sine barn, kan de allerede fra starten av stadfeste hvilken kulturell tilhørighet de ønsker å legge i navnet. Om foreldrene selv har opplevd problemer med sitt eget navn, vil dette sannsynligvis være i bevisstheten deres når de skal velge navn til sine barn. Når en russer utenfor Russland gir navn til sitt barn, må han eller hun tenke på om navnet skal være en markør for den etniske tilhørigheten eller om navnet skal være tilpasset det landet barnet bor i. Hvis foreldrene gir barnet et navn som er tilpasset det

landet de bor i, vil noe av den etniske identiteten bli borte. For noen er det viktig at den etniske identiteten blir synliggjort av navnet, for andre er dette mindre viktig. Det er spesielt mange hensyn som må tas når navnet skal velges for et barn med bosted i ett land og bakgrunn i et annet.

Et ønske om en navneendring kan si noe om opplevelse av integrering. Ved å undersøke grunnene til at russere i Norge endrer på navnene sine, kan jeg gjøre rede for identitetsfølelse og integrering. Om navnet er et stort hinder for et normalt liv, vil da navneskiftet endre på opplevelsen av identiteten? Dette gjelder ikke kun fornavn, men også etternavn. Mange russiske kvinner kommer til Norge og gifter seg med en norsk mann. Jeg ønsker å se på om det å skifte fra et russisk etternavn til et norsk etternavn betyr noe for deres russiske kulturelle identitet.

Er navnet et hinder for at russere skal føle seg norske, og vil et typisk russisk navn gjøre at de blir hindret i å integreres? Det finnes eksempler på russere i Norge som har gått til det steget å skifte sitt navn fordi de ikke liker sitt russisk klingende navn. Dette sier noe om betydningen av navn i et integreringsøyemed. Navn er viktig for identiteten, men hva vil skje med identitetsfølelsen når man skifter navn? Jeg har ikke regnet med å finne mange eksempler på endring av fornavn, men jeg har ønsket å undersøke i hvilken grad russere endrer navnets skrivemåte når de flytter fra Russland. Dette kan enten kun være endring av transkripsjon eller endring til en mer internasjonal eller norsk skrivemåte.

Hvorfor er det interessant å skrive om navn og identitet hos russere i Norge? Navnet ditt er ikke hele deg, men en merkelapp som sier noe om hvem du er. Om man skal gjøre rede for situasjonen til et utvalg russere bosatt i Norge, er det ikke nok å ta opp problemstillinger knyttet til navn, men fordi navnet er det første man noterer seg hos en person, vil dette kunne være utslagsgivende for hvordan andre oppfatter deg, eller i hvert fall hvilket førsteinntrykk de får av deg. Navnet er en viktig del av ens identitet fordi det har bakgrunn i nasjonalspesifikke tradisjoner og når navnet opptrer i et annet land, vil personen kunne føle seg fremmedgjort. Jeg ønsker derfor å ta opp problemstillinger knyttet til a) navn og identitet, b) navn og integrering og c) navnevalg for barn, da jeg mener at et fremmed navn kan ha stor betydning for hvordan du selv og andre oppfatter deg. Det viktigste i denne oppgaven er å prøve å kartlegge et utvalg russeres egne holdninger til sitt navn i et fremmed land.

1.1. Problemstillinger

Problemstillingene mine kan oppsummeres i følgende punkter:

- Hvordan påvirker navnet identiteten til russere bosatt i Norge?
- Hvilken innvirkning har et russisk navn på integreringen for en russer i det norske samfunnet?
- Hvilke holdninger har russere med tanke på hvordan russiske navn og navneformer blir brukt i Norge?
- Hvilke navn gir russiske innvandrere barna sine?
- Hvordan behandler den norske navneloven russiske navn?
- Hvilke problemer i tilknytning til navneendringer kan oppstå for russere bosatt i Norge?

1.2. Valg av tema for oppgaven

Fascinasjonen for russiske navn begynte da jeg leste om navn inspirert av revolusjonen, den nye tiden og de tekniske fremskrittene, som ble gitt til noen russere i perioden etter den russiske revolusjonen i 1917. Noen barn fikk navn som *Traktorina* (Трактор, Тракторина), *Revoljutsija* (Revolusjon, Революция), *Lenina* (Ленина), *Ninel* (Lenin baklengs, Нинель), *Vladlen* (Vladimir Lenin, Владлен), *Nojabrina* (avledet av november, Ноябрьрина), *Elektrifikatsija* (Elektrifisering, Электрификация), *Dizel* (Diesel, Дизель), *Drezina* (Dresin, Дрезина) osv. (se pkt. 2.5.), men jeg oppdaget at dette var lite frekvente navn og at det derfor var vanskelig å skrive en hel oppgave om det. Fra et materiale på 11 000 navn ble det bare funnet 1 % slike navn, og disse var i bruk kun i en veldig kort periode da den revolusjonære stemningen var på topp (Davis 1968:99). Jeg bestemte meg derfor for å se på dagens navnevalg.

Etter hvert endret jeg fokus og begynte å se på hvordan valg av fornavn i Russland hadde forandret seg etter Sovjetunionens fall. Spesielt interessert var jeg i navnelån fra Vesten og bruken av kristne navn. Det viste seg å være problematisk å få tilgang til god russisk navnestatistikk. Jeg tok derfor kontakt med Jørgen Ouren i Statistisk sentralbyrå og av ham fikk jeg navnestatistikk for russere bosatt i Norge. Jeg bestemte meg da for å utforme problemstillinger med navn hos et utvalg russere i Norge som tema.

1.3. Respondentene i undersøkelsen

Den opprinnelige tanken var at undersøkelsen også skulle omfatte personer av russisk opprinnelse bosatt i Norge med minst én russisk forelder. Da jeg fikk tilbake besvarelsene, viste det seg at jeg kun hadde fått to besvarelser fra respondenter som ikke var russere født i Russland, men derimot født i Norge og barn av en eller to russere. Jeg har derfor valgt kun å konsentrere meg om respondenter som er født i Russland og bosatt i Norge. Også i den kvalitative delen av oppgaven er begge informantene født i Russland. Om undersøkelsesobjektene er russiske eller norske statsborgere er ikke relevant for undersøkelsen min, men et kriterium er altså at de er født i Russland av russiske foreldre.

1.4. Hypoteser

Før jeg foretok selve spørreundersøkelsen, hadde jeg formulert en del hypoteser. Spørreskjemaet for den kvantitative analysen og spørsmålene i de kvalitative intervjuene jeg gjennomførte, ble utarbeidet blant annet med henblikk på å få helt eller delvis bekreftet eller avkreftet disse hypotesene. En av mine hypoteser gikk ut på at de russerne som bor i Norge og har typisk russisk klingende navn har større problemer med å bli integrert i det norske samfunnet enn de som har mer internasjonale navn. Transkribering av kyrilliske bokstaver i de russiske farsnavnene og etternavnene gjør at de er vanskelige å uttale for mange nordmenn. Dette gjelder transkribering av lyder som ikke finnes i norsk, III (sj) III (sjtsj) Ж (zj) Ъ (y) Ч (tsj) X (kh). Ч finnes i den mannlige endingen av farsnavnet, så dette er en bokstav som forekommer hyppig i russiske navn, for eksempel i farsnavnet *Petrovitsj – Петрович*. Flere av disse bokstavene er vanlige å finne i etternavn, men ikke så vanlige i fornavn. Navnene kan av den grunn oppfattes som fremmede for nordmenn. Jeg hadde også en hypotese om at personer med et typisk russisk navn kanskje følte seg mer knyttet til sin russiske bakgrunn enn de med et norsk eller mer internasjonalt navn. Hvorvidt de oppfatter dette som positivt eller negativt kommer frem ved å se på om de er fornøyd med navnet eller navnene sine og hvorvidt de har et ønske om å skifte navn. Jeg antok også at de færreste ønsker å skifte fornavn, da dette er en viktig del av deres identitet, men at å gjøre det mer internasjonalt eller endre det til en norsk skrivemåte ville være aktuelt for flere, for eksempel ved at en mann med navnet *Georgij* ville kunne tenke seg å skifte navn til *Georg*, eller at en mann med navnet *Andrej* endrer dette til *André*. Jeg hadde også en hypotese om at barn av to russiske foreldre ville få et mer russisk navn enn et barn av én russisk og én norsk forelder. Jeg antok også at de fleste barna med bikulturell bakgrunn fikk navn som fungerte godt i begge/alle landene hvor de hadde en bakgrunn.

1.5. Tidligere forskning

Guro Reisæter fullførte sin hovedfagsoppgave om navnevalg for tospråklige familier i Tromsø i 2001. Hun studerte hvilke navn barn i tospråklige familier i Tromsø får. Hun innførte termen *navnekompromiss*, som betyr at foreldrene velger navn som skal fungere i flere land (Reisæter 2001:176). Dette kan enten være et internasjonalt navn som fungerer i mange land, eller en kombinasjon av to navn fra to ulike språk. Hun fant ut at de ti vanligste guttenavnene og de seks vanligste jentenavnene i hennes materiale var internasjonale navn som fungerer over store deler av verden (Reisæter 2001:178). Hos barn der minst en forelder er fra Norden, er det internasjonale navn som dominerer, men i de tilfellene der ingen av foreldrene er fra et nordisk land, er det navn fra en av foreldrenes hjemland eller navn som er frekvente i den muslimske verden som forekommer hyppigst. Der foreldrene er fra et felles ikke-nordisk land, får flere av barna gjerne et nordisk navn, i tillegg til andre ikke-nordiske fornavn og et utenlandsk etternavn (Reisæter 2001:180). Hennes undersøkelser viser at navn ofte blir valgt for å «vere eit symbol for den tospråklige identiteten barnet har» (Reisæter 2001:181).

Det blir ofte hevdet at utlendinger har større vanskeligheter i samfunnet enn andre. Arnfinn H. Midtbøen ved Institutt for samfunnsforskning og Jon Rogstad ved Institutt for arbeidsliv- og velferdsforskning (FAFO) har gitt ut en rapport som viser at mennesker med utenlandske navn har 25 % mindre sannsynlighet for å bli innkalt til jobbintervju enn mennesker med norske navn (Url 1). Midtbøen og Rogstad utførte studien sin ved å sende ut parvise, fiktive jobbsøknader – en med et norsk navn og en med et tydelig utenlandskklingende navn. Resultatet viste at færre med utenlandske navn ble kalt inn til intervju. Konklusjonen deres, etter å ha utført kvalitative intervjuer med arbeidstakerne i dette prosjektet, viste at flere arbeidsgivere ikke ønsket arbeidstakere med minoritetsbakgrunn på grunn av frykt for kulturkollisjon (Url 1). Personer med minoritetsbakgrunn kan være mennesker som er født og oppvokst i Norge, men som har utenlandske foreldre og utenlandske navn. Her vil ikke navnet gjenspeile den nasjonale identiteten, men de samme problemene vil kunne oppstå da navnet vil være et uttrykk for denne identiteten. Hvorvidt vedkommende identifiserer seg med sin bakgrunn, vil ikke komme frem kun ved å studere navnet.

En liknende studie ble utført i Sverige i 2007. Der ble også to likeverdige jobbsøknader sendt inn. Den ene med et svensklingende fornavn, Lars, Erik eller Karl, i kombinasjon med et svensklingende etternavn, Andersson, Nilsson eller Svensson. Den andre søknaden hadde et arabisklingende fornavn, Ali, Muhammed eller Reza, i kombinasjon med arabisklingende

etternavn som Ameer, Hassan eller Said. Det viste seg at det var 50 % større sjanse for å bli innkalt til intervju med et svensk navn enn med et arabisk navn (Carlson & Rooth 2007, referert i Frändén 2010:108). «Måsta alla heta som Svensson?», en undersøkelse gjort i Sverige året før, viser at det er mennesker fra Nord-Afrika, Midt-Østen og land der slaviske språk snakkes, som hyppigst skifter navn til et svenskklingende slektsnavn (Arai et. al, 2006, referert i Frändén 2010:108). Denne studien viste videre at det var en sammenheng mellom navnebytte og inntekt. De som byttet til et svenskklingende etternavn, opplevde en økning i inntekt etter navnebyttet (Arai et. al, 2006, referert i Frändén 2010:108).

En annen svenske som har forsket på utenlandske navn er Vera Lif, som i 2004 utgav boken *Ingerrmanländares namnskick under 1900-talet. Kontinuitet och förändring*. Hun undersøker her hvordan ikke-svenske navn blir brukt i Sverige. Hun tar utgangspunkt i finsktalende lutherske og ortodokse ingeriske flyktninger fra det tidligere Sovjetunionen, og undersøker hvilken sammenheng det er mellom navn og identitet, i tillegg til å se på hvilke problemer svensker opplever i møte med utenlandske navn. Lif konkluderer med at det ikke er en direkte link mellom navnevalg og navneendring på den ene siden og selv-identifisering på den andre (Lif 2004:254).

2. Bakgrunn og teori

Siden dette kapitlet skal danne grunnlag for de ulike temaene jeg ønsker å ta opp senere i oppgaven, vil jeg her gi leseren et innblikk i hvem russerne i Norge er, og en oversikt over russisk navnekultur og navnetradisjon, samt drøfte hva identitet er, og hva navn har å si for identitet. Jeg vil også undersøke hvordan den norske navneloven behandler russiske navn. Ved å ta for meg disse emnene håper jeg å skape et grunnlag for å kunne se på eventuelle problemer russere i Norge møter med et russisk navn. Aller først vil jeg imidlertid foreta en begrepsavklaring.

2.1. Terminologi

2.1.1. Hvem er innvandrer?

En innvandrer er en person som er født i utlandet av to utenlandske foreldre, og som på et tidspunkt har kommet til Norge (Url 2). Statistisk sentralbyrå (SSB) skiller mellom *innvandrere* og *norskfødte med innvandrerforeldre*. Tidligere ble betegnelsene første – og andregenerasjonsinnvandrer brukt. I tillegg til norskfødte med innvandrerforeldre, kommer følgende to grupper med innvandrerbakgrunn: Utenlandsfødte med én norskfødt forelder og utenlandsfødte med to norskfødte foreldre (for eksempel ved adopsjon). Man bruker betegnelsen «innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre» for å beskrive mennesker med innvandrerbakgrunn (Url 3). Innvandrere kan også deles inn i fire grupper ordnet etter hvorfor de kommer til Norge. Innvandrere kan komme «som flyktninger, som arbeidsinnvandrere, for å ta utdanning eller gjennom familierelasjoner til noen i Norge» (Url 2). Familieinnvandrere kan enten være de som kommer til Norge for å stifte familie, eller familien til noen som allerede har kommet til Norge av en annen grunn.

2.1.2. Navn

Navnet ditt gjør det enklere for omverdenen å skille deg fra andre enkeltmennesker. Navnet er din offisielle identitet, men beskriver ikke dine egenskaper. Et navn består av flere komponenter: Fornavn, mellomnavn og etternavn. I Russland er også farsnavn en av komponentene i et navn. Ofte vil en person få ett eller flere uoffisielle navn, for eksempel kjælenavn. Jeg skal i det følgende definere de ulike antroponymiske termene.

2.1.2.1. Fornavn

Et *fornavn* er det første navnet i en navnerekke og det navnet som er ulikt for alle medlemmene i en familie. Det er som regel dette navnet man blir tiltalt med i de fleste familiære situasjoner. Har man flere fornavn, kalles dette andre fornavn, tredje fornavn, fjerde fornavn og så videre (Url 4).

2.1.2.2. Farsnavn (patronym)

Et *farsnavn* er et navn som forteller at man er sønn eller datter av sin far. Dette navnet er basert på farens fornavn. De norske farsnavnsendelsene er *–son* og *–dotter* (Url 4). I russisk er farsnavnsendelsene *–evna/-ovna* for kvinner og *–evitsj/-ovitsj* for menn. Norske etternavn på *–sen* har opprinnelig vært farsnavn, men har nå blitt til såkalt stivnete farsnavn, også kalt sekundærpatronym, og er ikke lenger farsnavn, men etternavn. Hvis navnet blir dannet av morens navn, kalles det metronym. Den kjønnsnøytrale fellesbetegnelse er parentonym.

2.1.2.3. Mellomnavn

Et *mellomnavn* er noe mange ser på som det første av etternavnene. Et mellomnavn har som oftest samme form som et etternavn, men har i Norge en underordnet rolle i forhold til etternavnet i offentlige sammenhenger (Url 4). Det er for eksempel vanlig at barn får en forelders etternavn som mellomnavn og den andres som etternavn

2.1.2.4. Etternavn

Et *etternavn* er et navn som vanligvis går i arv fra foreldre til barn. Dette er et navn som oftest er felles for hele slekten. I Norge har vi to hovedgrupper med etternavn, stivnete farsnavn på *–sen* og stedsnavn som har blitt brukt til etternavn. Det er kun tillatt å ha ett etternavn, men det kan gjerne være dobbelt, det vil si at to etternavn er bundet sammen med bindestrek for å danne ett navn. For Jonas Gahr Støre er Gahr et mellomnavn, men hadde han skrevet navnet med bindestrek, altså Jonas Gahr-Støre (sic) ville begge navnene til sammen utgjort etternavnet. Et etternavn kalles også for slektsnavn. Dette er et mer passende begrep, da dette navnet oftest er felles for medlemmene i en familie eller slekt.

2.1.2.5. Uoffisielle navn

Når det kommer til uoffisielle navn, kan man lage et skille mellom *kallenavn* og *kjælenavn*, selv om disse to begrepene gjerne brukes litt om hverandre. Et kallenavn er et uoffisielt, beskrivende navn som ikke trenger å ha forbindelse med det offisielle navnet, mens et

kjælenavn gjerne er en omskrivning av navnet (Utne 2011:163). Et kjælenavn blir oftest brukt innad i familien og blant nære venner, og er som regel positivt ladet. Kjælenavnet antyder en nær relasjon. Et kallenavn derimot, kan enten være positivt, negativt eller nøytralt ladet. Det finnes mange eksempel på kjælenavn som har blitt til offisielle fornavn i senere tid. *Milla* er for eksempel en kortform av *Emilie* eller *Kamilla* (Utne 2011:174).

2.1.3 Transkribering og translitterering

Transkripsjon er overføring av en tekst fra et tegnsystem til et annet, og det finnes ulike måter å gjøre det på. Transkripsjon er ikke nødvendigvis en gjengivelse bokstav for bokstav, fordi ulike alfabet ikke nødvendigvis har helt tilsvarende bokstaver. *Translitterering* er en gjengivelse av en tekst tegn for tegn (Lie 2009:189). Translitterering er når «(...) einingane i kjeldespråket blir overført til einingar i målspråket på ein slik måte at ein alltid kan gå attende til kjeldespråket og få nøyaktig den same formene som ein hadde i utgangspunktet» (Leira 2006:68). I motsetning til transkribering er translitterering en overføring av et alfabet til et annet, bokstav for bokstav. Dette gjør at utgangspunktet skal kunne rekonstrueres i detalj. Når et transkripsjonssystem skal utvikles, må man ta hensyn til ulike faktorer, blant annet uttale i kildespråket, uttale i målspråket, skrivemåte i kildespråket og skrivemåte med tradisjon i målspråket (Leira 2006:69). At det er ulike faktorer som tas hensyn til, fører til at ulike transkripsjonssystem skaper inkonsekvens, da systemene er ulike. Et eksempel på det er transkripsjon av navnet *Elena*, som jeg straks kommer tilbake til.

2.1.3.1. Transkripsjon av russiske navn

Ulike standarder brukes når navn transkriberes, og en transkripsjon blir utført av ulike yrkesgrupper i ulike land. Dette gjør at navn kan bli transkribert på forskjellige måter. Russiske navn blir overført fra kyrilliske bokstaver til latinske. Navnet *Наталья* kan for eksempel transkriberes som *Natalya*, *Nataliya*, *Natalja*, *Natalie*, *Natallia*, *Natalija*, *Nataliia*. Russisk *e* er et eksempel på et tegn som blir transkribert på ulike måter. I norsk transkriberes den til *je* når den står først i et ord eller etter en vokal, og ellers *e*. I blant annet norsk og tysk heter den russisk *Елена*, *Jelena*, og på engelsk heter hun oftest *Yelena*. Med ISO-standardens translittereres bokstaven konsekvent til *e* i alle posisjoner, slik at det blir *Elena*. Dette er også den franske versjonen av navnet (Utne 2005a: 89). *Elena* er også den formen som brukes i det såkalte «vitenskapelige» transkripsjonssystemet og i det engelske «Library of Congress». I 1970 ga Dansk Sprognævn, Norsk språknemnd og Svenska språknämnden ut en bok om fellesnordiske staveregler av russiske navn, slik at de samme navnene skulle se like ut i hele

Norden. Språkrådet endret på noen av disse reglene i 1995 (Url 5). Et russisk navn i Norge kan også bli tilpasset. Navnet *Александр* kan transkriberes til *Aleksandr* eller tilpasses vanlige former i Norge: *Aleksander*, *Alexander*. *Михаил* kan bli til *Mikhail*, *Mikael*, *Michael* eller lignende. Utne beskriver videre at den mannlige farsnavnsendingen ser ulik ut i forskjellige land «(...) namnet *Ivanovitsj* på norsk, *Ivanovitj* på svensk og dansk, *Ivanovich* i engelskspråklege område, og *Ivanovič* etter ISO-standarden (...)» (Utne 2008:98).

2.2. Russiske innvandrere i Norge – hvem er de?

Pr. 1.1.2011 bodde det 15 880 mennesker med russisk bakgrunn i Norge, hvorav 14 228 innvandrere og 1 652 norskfødte med to innvandrerforeldre (Url 6). Statsborgerskap er ikke vesentlig i denne sammenhengen. SSB ga i 2007 ut en rapport om 18 innvandrergrupper i Norge, hvorav russiske innvandrere er en av dem (Url 7). Ved inngangen til 2006 var det 10 351 personer med russisk bakgrunn i Norge, dette er inkludert 9 813 innvandrere og 538 norskfødte med to russiskfødte foreldre. Rapporten viser at fra Russland til Norge kommer det to hovedgrupper med innvandrere. Om lag en tredjedel av russerne i Norge er flyktninger fra Tsjetsjenia. Det er også en stor andel kvinner som kommer hit for å gifte seg med norske menn. At 90 % av alle russiske innvandrere ikke hadde bodd her lengre enn ti år i 2006, tyder på at de fleste russiske innvandrerne kom først etter Sovjetunionens fall. Siden bare ti prosent av russere i Norge har bodd her lengre enn 10 år, finnes det ikke mange norskfødte med russiskfødte foreldre i Norge. I 2006 var det 538 norskfødte barn med russiske foreldre og tre ganger så mange, 1542, barn med én russisk og én norsk forelder. Barn av én russisk og én norsk forelder regnes ikke som innvandrere og er ikke med i rapporten til SSB. De fleste russiske innvandrere bor i Oslo, men når man regner prosent av hele fylkets befolkning, så er det i Finnmark det er størst tetthet av russiske innvandrere, hvor de utgjør 1,2 % av befolkningen. Til sammenligning utgjør den russiske innvandrerbefolkningen i Oslo 0,25 % (Url 7).

Det finnes også andre grunner enn de overnevnte til at russere kommer til Norge. En av dem er studier. Flere og flere russere kommer til Norge for å ta høyere utdanning. Rapporten til SSB fra 2007 (Url 7) viser at Utlendingsdirektoratet (UDI) delte ut 165 studenttillatelser til russiske studenter det året. Omtrent en tredjedel av alle russiske innvandrere mellom 19 og 24 år er under utdanning. Dette omfatter både russere som kommer til Norge i ens ærend for å studere og de som har kommet tidligere. Denne gruppen russere bidrar til å holde gjennomsnittet på antall år tilbrakt i Norge nede.

2.3. Hva er identitet?

Å få oversikt over eller gi en god definisjon av begrepet identitet, er komplisert. Gjennom historien har det blitt definert og brukt på mange ulike måter. Jeg skal allikevel prøve å si litt om hva begrepet *kan* inneholde. Enkelt kan man si at identitet er svaret på spørsmålet om hvem man selv er. På et slikt spørsmål kan man gi ulike svar. De ulike aspektene man fokuserer på utgjør ulike typer identitet. Om man på spørsmålet om hvem man er svarer at man er «nordmann», fokuserer man på den nasjonale identiteten sin. Ved å besvare spørsmålet med «kristen» kan man snakke om en religiøs identitet. Man kan også svare at man er «kvinne» (kjønnsidentitet) eller «utadvent» (sosial identitet). Dette er en begynnelse, men selvsagt ikke tilstrekkelig til å få en fullstendig forståelse for termen identitet. Den norske sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen definerer identitet som hvordan vi ser på oss selv og andre, men understreker at alt avhenger av hvilket utsiktspunkt man har. «[Det finnes] en mengde alternativer når man skal avgrense «jeg», «vi» og «de andre» i forhold til hverandre» (Eriksen 2004:7). Han sier altså her at identitet er hvordan man definerer seg selv eller sin gruppe i forhold til andre individer eller grupper. Vi har både vår egen identitet, og også identitet som del av en eller flere grupper, men identitetsbegrepene er gjerne tett knyttet opp mot hverandre.

I følge Koen Luyckx, Seth J. Schwarz og Vivian L. Vignoles (2011:3) finnes det tre ulike nivåer av identitet. Disse er *individuell* eller *personlig*, *relasjonell* og *kollektiv* identitet. Den individuelle eller personlige identiteten omhandler det synet man har på seg selv og hvilke mål, verdier og syn man har på verden, og også selvbilde og selvtilit. Den relasjonelle identiteten innebærer de rollene man har i relasjon til andre. Dette kan være identiteten som mor, lærer, venn og så videre. Den kollektive identiteten derimot, er den identiteten som dannes i egenskap av å være del av en gruppe. Dette nivået ønsker jeg å komme tilbake til, da jeg skal drøfte den kollektive, nasjonale og kulturelle identiteten til russere som er bosatt i Norge. Det er mulig å trekke et skille mellom den indre identiteten som går på ting som sinn, kropp, tanker, venner, og så videre, og en ytre identitet som går på blant annet klær, bil og hus. Schwartz, Luyckx og Vignoles (2011:4) kaller den ytre identiteten for en *materiell identitet*. Denne settes i kontrast til de tre ulike nivåene beskrevet ovenfor, som sammen utgjør en *indre identitet*. Identiteten vil kunne beskrives på ulike måter sett ut i fra den sosiale konteksten, men det sentrale i identiteten vil være jeget, selv om det ikke kan stå for seg selv. Identitet vil alltid være hvordan man definerer jeget i sammenheng med andre mennesker, grupper eller fenomener.

2.3.1. Navn og identitet

2.3.1.1. Navnets funksjoner

Et fornavns oppgave er å vise omgivelsene hvem du er. Det skal først og fremst klassifisere et individ. Det vil også være mulig å klassifisere et menneske innenfor en religiøs, kulturell eller etnisk gruppe basert på navnet. Et navns hovedfunksjon er den *kognitive funksjonen*, det vil si at funksjonen er å identifisere og individualisere, og dette vil være den *praktiske* funksjonen et navn har. I følge navneforsker ved Uppsala Universitet, Thorsten Andersson (Andersson 1996:16-20), har et navn også tre andre funksjoner, *den emosjonelle*, *den ideologiske* og *den samhørighetsskapende funksjon*. Den emosjonelle funksjonen er knyttet til kallenavn som man får når andre ønsker å vise sin følelsesmessige relasjon til navnebæreren. Dette kan være både positivt og negativt ladede tilnavn. Den ideologiske funksjonen består i at man ved å velge et navn med en viss bakgrunn, vil kunne skape en relasjon til en eller annen kulturell, sosial eller religiøs tilhørighet. Tradisjonelt sett har det å gi barnet et kristent navn, vært et ønske om å vise en tilhørighet til den kristne religionen. Navnet *Adolf* er etter krigen blitt et navn med svært sterk ideologisk ladning (Andersson 1996:21), et navn som i dag nesten er ute av bruk. Ved å ta en ektefelles etternavn, ønsker man å vise at man har en tilhørighet til vedkommendes slekt. Et etternavn kan for eksempel signalisere at man hører til en viss familie. Ved å velge et navn på et spesielt språk, signaliserer man en viss språklig tilhørighet. Et navn signaliserer vanligvis hvilket kjønn navnebæreren har, men noen navn brukes på begge kjønn, for eksempel navnet *Kim*. Sist, men ikke minst, har vi navnets samhørighetsskapende funksjon, som innebærer et sosialt signal om samhørighet. Noen navn er mulig å finne i kun ett eller noen få land, mens man finner andre navn nesten over hele verden. Navn som er å finne i mange navnekulturer, vil i liten grad ha en samhørighetsskapende funksjon. Denne funksjonen synliggjøres når flere mennesker kjenner til en navnekultur, og med dette kan de oppleve et sosialt fellesskap.

2.3.1.2. Navn som en del av kulturarven

Navn er en del av kulturarven, og mennesker med felles kulturarv har da naturligvis også en felles navnekultur. Russland har dermed en annen navnekultur enn Norge, og russernes russiske navn synliggjør deres russiske kulturtilhørighet. Navnet har en betydning for den sosiale og kulturelle identiteten, og navnet gjør at man derfor oppfattes som et individ innenfor en gruppe i en sosial og kulturell kontekst. Dette kan for eksempel være en språklig, geografisk eller religiøs gruppe (Frändén 2010:91). Navnet bidrar til at en minoritetsgruppes kultur blir særlig synliggjort i et majoritetssamfunn.

2.3.1.3. Markerte og umarkerte navn

Et navn kan være *markert* eller *umarkert* (Frändén 2010:93). Et markert navn er et navn som skiller seg ut. Det er ikke selve navnet som bestemmer om det er markert eller umarkert, det er den konteksten navnet forekommer i. Navnene til den russiske minoriteten i Norge kan oppleves som markerte her, men umarkerte i Russland. Mennesker med markerte navn kan oppleve helt dagligdagse situasjoner som en byrde, for eksempel opprop, når den som roper opp ikke vet hvordan navnet uttales. Hvis navnet oppfattes av alle andre som vanskelig, kan navnebæreren ikke bare oppleve navnet som problematisk, men også at en selv er en del av problemet (Frändén 2010:92). På den ene siden kan et markert navn oppleves som en byrde, men på den andre siden kan det fremstå som et slags varemerke. Det er et navn som ikke blir sett på som helt vanlig, og derfor kan det også være enklere for andre mennesker å huske navnet og/eller navnebæreren.

2.3.1.4. Navneendring

Ved bytte av navn vil man poengtere et skifte av kultur eller identitet. Det er sjeldent fornavnet endres, men endring av etternavn forekommer ofte. Fordi navnet er en synlig markør på tilhørigheten til en kulturell gruppe, vil bytte av navnet føre til at man gir slipp på en gruppeidentitet og går over til å ha tilknytning til en annen gruppe. Skifte av et etternavn vil være et bevisst eller ubevisst valg om å endre en gruppetilhørighet (Frändén 2010:94). Det kan enten være et ønske om å gå bort ifra noe, eller symbolisere en endring i livssituasjonen til navnebæreren. Dette kan for eksempel være å gifte seg, skille seg, eller å flytte til et annet land. Et navn kan også fungere som etnisk markør. Denne markøren er avhengig av navnets språktilhørighet (Frändén 2010:98). For nordmenn flest er russisk et fremmed språk, russiske navn vil derfor bli oppfattet som fremmede av nordmenn flest. En navnebærer med et russisk navn kan derfor oppfattes som russer.

2.3.1.5. Navn og etnisitet

Märit Frändén (2010:104) diskuterer i sin doktorgradsavhandling sammenhengen mellom navnet og etnisitet, og tar utgangspunkt i tre nivåer av sammenheng: *for navnebæreren selv, innad i en gruppe og for omgivelsene*. For navnebæreren selv vitner navnet om hvilken gruppe han eller hun tilhører, etnisk, språklig, kulturell og/eller religiøs. Innad i en gruppe vil navnet representere samhørighet og fellesskap. Den felles navnekulturen knytter individet til andre individer innad i den samme gruppen. Navnebæreren kan på den måten oppleve å være en del av en gruppe. Når det kommer til sammenhengen mellom navn og identitet overfor

omgivelsene legger Frändén vekt på at navnet er en praktisk identitetsmarkør. Det skal hjelpe andre med å skille vedkommende fra andre individer. I dette kan det også ligge at navnet vil være en synliggjøring for omgivelsene og for navnebæreren selv om hans eller hennes kulturelle bakgrunn (Frändén 2010:104-107). Hvis navnet oppleves som problematisk av omgivelsene, vil det ligge et praktisk aspekt i å endre navnet. Å endre navnet kan forenkle situasjonen både for navnebæreren og omgivelsene.

2.3.1.6. Navn og makt

Navnebruk kan også si noe om en maktrelasjon. Dette kan for eksempel være at det ligger i en navnekultur å bruke farsnavn og ikke morsnavn. I slike kulturer vil mannens maktposisjon gjennom historien synliggjøres. Noe annet som også kan vise at navnebruken er bestemt av makt, er at navnelovgivning følger den etniske majoriteten i landet. Navnenormer som følger majoriteten kan føre til at landet oppleves som en homogen stat (Frändén 2010:92). Dette har Norge forsøkt å motvirke i den nye navneloven som trådte i kraft i 2003, der det er navnets bakgrunn som tas hensyn til når navnet skal brukes og ikke landet det skal brukes i (se pkt 2.7).

2.3.2. Identitet hos russere i Norge

Det finnes altså mange typer identitet og like mange innfallsvinkler til de ulike typene. Jeg har valgt å konsentrere meg om den nasjonale og den kulturelle identiteten hos russere i Norge. For en god innføring i termene rundt de ulike nivåene av identitet, viser jeg for øvrig til *Handbook of Identity Theory and Research* fra 2011, ved redaktørene Seth J. Schwartz, Koen Luyckx og Vivian L. Vignoles.

I de siste årene har forholdet mellom statsborgerskap og nasjonal identitet blitt mer komplisert. På grunn av stor forflytning av mennesker vil termen nasjonal identitet bli problematisk (Elias og Habermas 1994:55). Et statsborgerskap blir brukt for å definere rettigheter og plikter innenfor et samfunn og «medlemskap i den statlige organisasjonen» (Elias og Habermas 1994:62). Hvorvidt man føler seg som en del av denne staten man er medlem av, vil være foranderlig hvis man flytter ut av dette samfunnet. Den nasjonale identiteten vil derfor langsamt forandres om man flytter til et nytt land, men ikke nødvendigvis bli helt ny. Etter å ha bodd en stund i et annet land og blitt integrert i samfunnet, vil man gjerne begynne å føle at den nasjonale identiteten blir splittet mellom to (eller flere) land, og etter hvert kan det til og med hende at man mister noe av den nasjonale identiteten

som var knyttet til opprinnelseslandet. Den nasjonale identiteten har sitt utspring i en kulturell tilhørighet til en stat. På grunn av den økende globaliseringen blir folk kjent med ulike kulturer, og derfor implementerer man til og med deler av disse i sin egen kultur.

Identiteten kan enten være stabil eller i konstant endring (Schwartz, Luyckx og Vignoles 2011:10). Den nasjonale identiteten oppfattes ofte som fast og naturlig, og den er ikke nødvendigvis så fast, men kan også være sosialt dannet. Den kan i så måte brytes ned for så å bygges opp igjen. Dette vil være gjeldende for russere som kommer til Norge og bor her i mange år. Spørsmålet vil da bli hvorvidt de føler seg norske eller fortsatt føler seg russiske. Svaret på spørsmålet om hvilken av deres nasjonale identiteter som er sterkest vil være avhengig av situasjonen. Den russiske nasjonale identiteten vil kunne oppfattes som sterk i Norge fordi vedkommende er en minoritet i det norske samfunnet, og dermed vil kunne oppleve at de skiller seg ut fra resten av befolkningen.

Når en russer kommer til Norge, vil han eller hun ha sin egen kultur som bakgrunn for sin oppfatning av den norske kulturen. Den kulturelle identiteten vil derfor kunne hindre at russeren har det samme grunnlaget for å forstå den norske kulturen som nordmenn har. Det er ikke snakk om en kvalitativt sett dårligere forståelse, men derimot en annen innfallsvinkel. Det er først når en kulturell identitet møter en annen kultur at det oppstår en bevissthet om hva den kulturelle identiteten til et menneske innebærer, og da særlig for en person som selv er *bikulturell* (Schwartz, Luyckx og Vignoles 2011:262). For noen vil det da bli viktig å holde fast ved sin kultur, sine tradisjoner og sin spesielle nasjonale identitet til tross for at man er en integrert del av majoritetssamfunnet.

2.4. Et tilbakeblikk på russisk navnekultur

Endringer i det russiske språket har ført til endringer i skrivemåten til navn. Gamle varianter har blitt værende, mens det i tillegg har kommet inn nye. Dette gjør at et navn av gammel opprinnelse i dag kan ha ulike skrivemåter og uttalevarianter. De ulike formene kan avvike så mye fra hverandre, at det ikke er lett å se at de en gang har vært det samme navnet (Superanskaja 2004:47). Det er mye i denne utviklingen jeg kunne gått inn på, men jeg har her valgt å konsentrere meg om kun å gi et kortfattet overblikk over navnekulturen i Russland.

Ved å beskrive et folks navnetradisjoner, kan man også si mye om deres kultur i ulike perioder. Samfunnet man lever i har mye å si for valg av navn og navnet reflekterer tanker og

strømninger i samfunnet. Religion som er tett knyttet til moral og verdier, og har også ofte mye å si for valg av navn, og reflekteres ofte i personnavn som blir gitt (Superanskaja 2004:60).

Det er tradisjon for å dele russiske navn inn i to ulike kategorier: kirkelige og sekulære. De *kirkelige* er navn på hellige skikkelser, mens de *sekulære* navnene opprinnelig ble tatt fra ikke-kirkelige personer (Superanskaja 2010:12). Kristningen av Kievriket i 988 bidro til en kulturell og politisk forbindelse mellom dem selv og Det bysantinske riket, Bulgaria, Vesten og det nære Østen. Det førte også til en endring i navnekulturen. Folk kalte nå opp barna sine etter bibelske skikkelser, som hadde navn lånt fra gresk, latin og gammelhebraisk. Det forekom i tillegg navnelån fra arabisk (Room 1983:19). Mange av disse bibelske navnene har mistet sin kristne konnotasjon, men har likevel forblitt en fast del av den russiske navnekulturen. Superanskaja (2004:14) definerer tre ulike typer navn som fantes etter kristningen: gammelrussiske navn, kristne navn og fyrstenavn. *Gammelrussiske navn* er navn som er dannet fra fellesslaviske ord. *Malusja* er dannet av det fellesslaviske ordet *mal*, som betyr liten og suffikset *usja*. Den andre typen er *kristne navn* som er lånt fra Det bysantinske riket. Dette var navn som *Ivan*, *Fjodor* og *Vasilij*. Den tredje typen navn er *fyrstenavn*. Dette var skandinaviske navn som man kunne finne hos etterkommerne til Rjurik. Disse het for eksempel *Olga* (fra Helga), *Oleg* (fra Helge), *Igor* (fra Yngvar), *Rogvolod* (fra Ragnvald), *Rogneda* (fra Ragnhild), *Askolb* (Hoskuld) (Superanskaja 2004:14). Disse navnene hadde en skandinavisk klang, men russerne tok dem altså inn i den russiske navnekulturen og lagde russifiserte varianter. Om man ikke er klar over det, er det ikke lett å se hvilke navn som har et skandinavisk opphav. Noen navn ble lånt fra andre språk i sin helhet for så å bli russifiserte, mens det i andre tilfeller kun var fragmenter av navnet som ble tatt opp i russisk. Fra gresk har man fått *Teo* (Gud), som på russisk ble til *Feo*. Av dette fragmentet har man så dannet det kjente russiske navnet *Fjodor* (Superanskaja 2004:22).

Gammelrussiske, uoffisielle navn fra 1300-tallet til 1500-tallet var forutsigbare, skriver Superanskaja (2004:15). Straks etter de ble født, kunne barna få navn etter hvilket nummer de var i søskenflokket. De kunne da få navn fra adjektiv eller substantiv. For eksempel *Pervyj* (første, Первый), *Tsjetyr* (firer, Четыр), *Desjatjka* (tiern, Десятка). Barn kunne også få navn etter når de kom til verden og omstendighetene rundt denne hendelsen. *Vesjnjak* (vårlig, Вешняк) ble født om våren og *Zjar* (hete, Жар) ble født på den varmeste tiden av året (Superanskaja 2004:15). En del overtro hersket også når foreldre skulle finne navn til barna

sine. De mente at onde krefter ville holdes borte hvis barna fikk negativt ladete navn. Et eksempel på dette er *Starik* (gamling, Старик) og *Neudatsja* (uflaks, Неудача). Andre navn kunne gjenspeile barnets utseende eller omstendighetene rundt fødselen. Lille *Belyj* (hvit, Белый) var nok ganske blek og *Zjdan* (ventet, Ждан) var gjerne et etterlengt barn. Valg av navn gir tydelige indikasjoner på verdenssynet i fortiden, og et barn kunne for eksempel bli kalt *Tsar* (Царь) for å vise respekt for tsaren (Superanskaja 2004:16). Noen av disse navnene som viste til barnets utseende og karaktertrekk, kom med i den ortodokse helgenkalenderen (Superanskaja 2004:16) (se pkt. 2.4.2.). Slaviske navn og kristne navn levde side om side helt frem til 1600-tallet, men da begynte de slaviske navnene å miste grunn i forhold til de kristne (Superanskaja 2010:8-9).

At et barn fikk et navn fra den ortodokse helgenkalenderen, et såkalt kalendernavn, betydde ikke nødvendigvis at det var det navnet de brukte. Tidligere ble kallenavn gitt slik at en person kunne identifiseres ute i samfunnet, i krig og senere i arbeidet. Kallenavnet kunne bli dannet på grunnlag av både utseende og fysiske og mentale karaktertrekk, i tillegg til livsstil, vaner, talemåte, yrke og fritidssysler (Superanskaja 2004:18). Disse kallenavnene finner man ikke igjen i dag som vanlige navn, men de har satt tydelige spor i etternavn. Ved å gi personer et kallenavn kunne man lett tiltale hverandre uten å bruke døpenavnet. Superanskaja (2004:16) påpeker at det offisielle navnet bare var noe som ble gitt til dåpen, mens hjemme ble et annet navn brukt: «På den tiden [andre halvdel av det 15. århundre] fikk folk et kalendernavn til dåpen, men hjemme ble de vanligvis kalt med et tradisjonelt, gammelrussisk navn som ikke var tatt fra helgenkalenderen»¹ (Superanskaja 2004:16). Kallenavnet sier tydelig noe om personers forhold til andre mennesker, siden de viser hvilke egenskaper som ble lagt vekt på hos en person.

Adrian Room (1983:19-23) deler russiske navn inn i fire ulike kategorier. Den vanligste typen er *lånte kristne navn*. I tillegg har vi *slaviske og gammel-russiske navn*, *post-revolusjonære navn* og *nyere navnelån*. Jeg skal først se nærmere på kristne navn. De andre kategoriene kommer jeg tilbake til senere.

---

¹ Min oversettelse. Originalspråk: По условиям того времени [вторая половина XV в.] люди при крещении получали календарное имя, но дома обычно звались некалендарными, традиционными древнерусскими именами.

2.4.1. *Svjattsy* - helgenkalenderen

I dag har de fleste russere såkalte *kalendernavn*. Dette er navn som er tatt fra den russisk-ortodokse helgenkalenderen (Davis 1968:96). De ulike helgenene i den russisk-ortodokse kirken fikk minnedager. En helgen kunne ha flere minnedager, og alle disse dagene er samlet i en helgenkalender.

De fleste kalendernavnene er bibelske navn, men det finnes unntak. Navnene som kristendommen førte med seg kom hovedsakelig fra gresk, nedarvet fra antikken, slik som *Aleksandr* og *Filipp* (Superanskaja 2004:10). I Bibelen møter vi om lag 2800 mennesker, og svært få av dem har samme navn, så det er ikke rart at mange av navnene som blir brukt, er å finne i Bibelen. Pave Gregor XIII, som var leder for den romersk-katolske kirken fra 1572 til 1585, reformerte kalenderen. Han gikk fra å bruke den julianske kalenderen til den gregorianske kalenderen. I den nye kalenderen fikk hver helgen sin dag, og man begynte for eksempel å si Gregors dag i stedet for 25. juli. Superanskaja (2004:11) påpeker at det er derfor navn som er gitt av kirken kalles kalendernavn. Hver helgen hadde flere ulike minnedager, og flere helgener kunne ha minnedag på samme dag. Dette ville si at når foreldre skulle velge navn til sine barn, kunne de se i helgenkalenderen og finne ut der hvilke valg de hadde. Grunnen til at barn får tildelt helgennavn er, i følge Superanskaja (2004: 9), denne:

I år 400 skrev den fremtredende bysantinske kirkelederen, Johannes Zlatoust, at det var ønskelig at navnene til disse hellige ikke skulle bli glemt, men bli gitt til barna, som når de ble introdusert for religionen, visste hvem de var oppkalt etter og gjorde sin skytsengel til et forbilde.²

Frem til 1600-tallet var alle førkristne navn bannlyst fra denne kalenderen, men etter dette fikk noen slaviske navn innpass. Et av disse navnene er *Vladimir* (Room 1983:21). Disse førkristne navnene blir sett på som typisk russiske, slik som *Vera* (tro, Вера), *Ljubov* (kjærlighet, Любовь) og *Nadezjda* (håp, Надежда) (Room 1983:21). Med et helgennavn kan man altså vise en sterk tilhørighet til den kristne troen. Den helgenen barnet er oppkalt etter ble skytshelgenen og skulle beskytte barnet gjennom hele livet. Det finnes ulike versjoner av helgenkalenderen og de er revidert flere ganger, mange navn er lagt til, og noen navn er

---

² Min oversettelse. Originalspråk: В 400 г. видный византийский церковный деятель Иоанн Златоуст писал, что желательно имена этих святых не забывать, а давать их детям, чтобы, приобщаясь к религии, они знали, в честь кого названы, и брали пример для подражания у своих небесных заступников.

forandret. Gammelrussiske og kirkeslaviske former av ett og samme navn har kommet inn i helgenkalenderne til ulike tider og gjort at antall navn har økt. Det var stor økning i kalendernavnene mellom 1600 og 1800-tallet. Dette skyldes at de ulike variantene av et navn ble tatt opp som ulike navn (Superanskaja 2004:45).

Disse kalendernavnene er fortsatt populære, men navn til russiske barn blir i dag ikke i så stor grad valgt på samme måte, og ikke alle foreldre er like bevisste på valget av disse navnene. Lawson (2005:53) mener at mange tar disse navnene uten å være klar over den religiøse betydningen. De kristne konnotasjonene er kanskje ikke noe den gjennomsnittlige russeren er klar over eller tar hensyn til.

2.4.2. Russisk etternavnstradisjon

I Russland, som i Norge, går ikke tradisjonen med etternavn så langt tilbake. Det er kun i de siste hundreårene det har blitt vanlig å bruke. Både i Norge og Russland bærer de fleste etternavn som er stivnete farsnavn. I Russland ender de fleste stivnete farsnavn på *-ov* eller *-ev*. Noen ender på *-in* (Unbegaun 1972:15). Tidligere var de farsnavn, men har senere fått status som etternavn. Det russiske etternavnet *Petrov* tilsvarer det norske *Petersen* (sønn av Peter). Andre navn som ble brukt som etternavn, er navn som har samme endelse som farsnavnene, men er avledet fra kallenavn basert på indre eller ytre karakteristika eller yrke. De stivnete farsnavnene er tatt fra både fornavn og kallenavn. Hvis de bare hadde blitt tatt fra kristne døpenavn, ville det vært veldig lite variasjon i russiske etternavn (Unbegaun 1972:14). Et eksempel på et etternavn som er basert på et sekulært navn, er *Barsukov*. Dette kan oversettes *Grevlingsen* – sønn av han som ligner på en grevling. Et annet eksempel er *Volkov* -*Ulvesen*. Kvinner får vanligvis a-ending på etternavnene. Et ektepar kan derfor for eksempel hete herr Volkov og fru Volkova. Hvis etternavnet har form som adjektiv, vil dette også få en maskulin endelse og en feminin endelse hos kvinner, for eksempel herr Superanskij og fru Superanskaja.

I tillegg til de stivnete farsnavnene finnes det også en liten gruppe andre etternavn i Russland. Unbegaun (1972:19) deler de ikke-patronymiske etternavnene inn i tre grupper. *De substantiviske etternavnene* er etternavn som kun er substantiv. Eksempel på dette er *Moroz* (frost, Мороз), *Medved* (bjørn, Медведь) og *Kukolnik* (dokkemaker, Куколник). Det er svært få av disse navnene som er opprinnelig russiske. Mange av denne typen er lån fra Ukraina og Hviterussland. En annen type etternavn er *adjektiviske etternavn*. Dette er gamle navn som i

stedet for å få farsnavnsendelsen *-ov*, har forblitt adjektivisk. Et eksempel på denne typen er *Tolstoj* (tjukk). Den siste typen ikke-patronymiske etternavn Unbegaun (1972:19) nevner, er etternavn på *-skij/-skoj*, *-tskij/-tskoj*. Dette er en type navn som ikke er avledet av de gamle farsnavnene, men navn som var avledet av geografiske navn. Dette var navn som fyrster og gårdseiere fikk som skulle markere deres «territorialske overherredømme» (Unbegaun 1972:19). Mange av etternavnene på *-skij* som vi i dag finner i Russland, er lån fra andre land.

2.5. Russiske navn i nyere tid

Den store endringen i kulturell og ideologisk orientering på 1900-tallet førte til endringer også i navnekulturen. Nye navn skulle passe til det nye livet (Superanskaja 2004:33). Etter revolusjonen var det mange substantiv som fikk status som personnavn. Dette kunne være enten navn på blomster og trær, for eksempel *Dub* (eik, Дуб) og *Gvozdika* (nellik, Гвоздика), kjemiske elementer, for eksempel *Radij* (Radium, Радий), mineraler, for eksempel *Granit* (Гранит) og *Rubin* (Рубин), matematiske og tekniske termer, for eksempel *Mediana* (Медина), *Traktor* (Трактор), *Turbina* (Турбина), stedsnavn, for eksempel *Gimalai* (Himalaya, Гималаи), *Volga* (Волга) og måneder *Maj* (Май), *Oktjabr* (oktober, Октябрь) eller *Nojabr* (november, Ноябрь) (Room 1983:22). Ofte var dette substantiv som hadde en sosialistisk konnotasjon. Foreldre kunne gi sine barn slike navn for å vise en revolusjonær iver og for å gi barna en fremtid i det nye kommunistiske samfunnet. Superanskaja (2010:9) kaller dette en *antroponymisk boom*, fordi det ble dannet et så stort kvantum nye navn som skulle passe til den nye epoken.

Den mest originale klassen av nye navn etter 1917, var de konstruerte revolusjonære navnene, slik som *Lorikerik* (*Lenin, Oktjabrskaja revoljutsija, industrializatsija, kollektivizatsija, elektrifikatsija, radiofikatsija i kommunizm/Ленин, Октябрьская революция, индустриализация, коллективизация, электрификация, радиофикация и коммунизм Lenin - Oktoberrevolusjonen, industrialisering, radiofisering og kollektivisering,*) (Room 1983:23). Disse navnene mistet raskt sin popularitet. Mange navn var forkortelser, noen enklere å avkode enn andre. *Edil* (*Eta devotsjka imeni Lenina/Эта девочка имени Ленина - Denne jenten er oppkalt etter Lenin*) er ikke fullt så lett å forstå som *Vosmart* (*Vosmoje Marta/Восьмое марта - Åttende mars*) (Superanskaja 2004:35).

En annen type navn som ble populære etter revolusjonen i 1917 var navn som hørtes utenlandske ut, for eksempel *Erik, Roza, Greta, Adolf, Garri, Emma, Zjanna*. Adrian Room poengterer at disse navnebærerne kunne oppleve trasige situasjoner knyttet til navnet, ikke på grunn av betydningen eller opphavet, men heller på grunn av den snodige sammensetningen med det russiske farsnavnet. *Garri Ivanovitsj* høres for eksempel noe spesielt ut (Room 1983:21). Allikevel er dette et tydelig tegn på hva kulturkontakt kan gjøre med den enkelte navnekulturen. Media har bidratt til at utenlandske navn har spredd seg. Navnelån fra andre land kunne også gi uttrykk for brorskap og solidaritet mellom landene (Superanskaja 2004:34). Eksempel på slike lån er *Rudolf, Romuald, Albert, Timur, Tamerlan, Berta, Beata, Lejla, Gjuzel*. Dette var navn som kom inn i russisk etter 1930-årene. Ett og samme navn kunne ha flere opphav. Et eksempel på det er *Gertruda*. Navnet Gertruda kan enten være et lån fra tysk eller en sammentrekning av det kommunistiske *Geroj Truda* (arbeidshelt).

Etter 1917 ønsket mange å bryte med de russiske kalendernavnene, og valgte derfor utenlandske navn. Noe de ikke tenkte på da, var at mange av de utenlandske navnene også hadde en tilknytning til den kirkelige kalenderen, ikke den ortodokse, men den katolske (Superanskaja 2004:63).

2.6. Russisk navnekultur i dag

En russisk person har tre offisielle navn: fornavn, farsnavn og etternavn. Et etternavn går, i motsetning til farsnavnet, i arv og vil alltid komme sist i personnavnet. Mellom nære bekjente brukes gjerne diminutivsformene av navnet når man tiltaler hverandre, mens i andre sammenhenger, for eksempel mellom kolleger eller når en yngre tiltaler en eldre, er det vanlig å bruke fornavn og farsnavn, mens tiltale med etternavn oppfattes som veldig formelt (Kolstø 2008:207).

Et interessant aspekt ved den russiske navnetradisjonen er at det lenge har vært et forholdsvis stort utvalg av mannsnavn, mens det har vært langt færre kvinnenavn i bruk. Superanskaja (2004:52) mener at det er flere grunner til denne skjevfordelingen. Hovedgrunnen er at kvinner har hatt en underordnet rolle i samfunnet, i tillegg til at de ulike kristne skikkelsene man tok navn fra, gjerne var menn. Dette førte til at det var mye større variasjon i mannsnavnene enn i kvinnenavnene. Kvinnenavnene ble tatt fra søstrene, døtrene, mødrene og konene til disse kristne mannlige skikkelsene. Det er derfor en tydelig overvekt av mannsnavn i de ulike versjonene av helgenkalenderne (Superanskaja 2004:53-54).

2.6.1. Russiske uoffisielle navneformer

I tillegg til sine offisielle navn, får en russisk person en rekke uoffisielle navn. I russisk skilles det mellom tre ulike former for uoffisielle navn. *Diminutivsformen* (*umensjitelnoe imja*) er en form som er avledet av det opprinnelige navnet, enten som en forkortet variant eller med affiks (Petrovskij 2005:19). Hvert navn har sine faste former. Noen bruker flere former, andre bruker bare én. *Kjæleformen* (*laskatelnoe imja*) er en familiær form som tar utgangspunkt i diminutivsformen (Petrovskij 2005:19). Til diminutivsformen kan det legges til ulike affiks for å danne denne formen. Her er det bare en selv som setter stopper for hvilke navn som kan brukes. Disse formene er relativt vanlige å bruke i familiesituasjoner, og de fleste får mange ulike varianter av kallenavnet. *Maria* kan for eksempel få diminutivsformene *Masja*, *Marusja*, *Manja*, *Masjenka*, *Marusenka*, *Masjka* og *Manka* (Kolstø 2008:207). I tillegg kan *Maria* få mange kjæleformer som er avledet av hver av disse diminutivsformene. Navnet *Valentina* har diminutivsformen *Valja*. Fra *Valja* kan man for eksempel danne kjæleformene *Valka* eller *Valetsjka* (Petrovskij 2005:19). Av mansnavnet *Nikolaj* får vi for eksempel diminutivsformen *Kolja* og igjen kjæleformene *Kolenka* og *Kolka*. Når det gjelder diminutivsformer har hvert navn sine varianter, men kjæleformene blir dannet av den som skal tiltale vedkommende, og i så måte finnes det utallige slike former. En tredje type uoffisielle navn er *klitsjka*, og det kan oversettes med *tilnavn*, *klengenavn* eller *økenavn*. Dette er en form for navn som verken er dannet av den offisielle eller den uoffisielle formen av navnet.

2.6.2. Russiske navn og sosial tilhørighet

Ulike navn kan gi ulike sosiale konnotasjoner og navn kan være populære på ulike steder til hver sin tid.

Male country dwellers before the Revolution tended to have names such as Ivan and Vasilij, with townsmen having more 'tsarist' names such as Alexandr and Nikolay. Peasant women had names such as Avdot'ya or Anna, while their noble equivalents were often named Ol'ga or Elena (Room 1983: 20).

Med slike trender vil konnotasjonene bli tydelige fordi navnene blir typiske i ulike samfunnslag. Det trenger ikke bare være sosialgeografiske skiller på navnebruk, men det er også vanlig å se aldersmessige variasjoner. Et navn har gjerne sin storhetstid i en periode da mange får navnet, men svært få i neste generasjon, fordi navnet da oppleves som noe

gammeldags. «Etter hvert som årene går, blir de navn mest for tenåringer, så for 20-åringer, snart er det navn på foreldre, tanter eller onkler, bestemødre, bestefedre og navn for gamle folk. Altså ikke navn for barn av enhver tid, men for sin tid» (Utne 2011:17). Navn kan bli gitt for å skape en identitet. Noen velger utenlandske navn for å identifisere seg med en fremmed kultur. Andre velger navn som er assosiert med høyere status for selv å nærme seg den kulturen (Utne 2011:83). Fornavnet er noe foreldre gir til sine barn, og som de fleste beholder resten av livet. Det er derfor mange viktige faktorer som er nødvendige å ta hensyn til. Barnet bør kunne identifisere seg med navnet sitt og da er det viktig at det ikke er et tilfeldig valgt navn. Foreldre vil som regel ikke barna noe vondt, og det er derfor nødvendig for dem å finne et navn som ikke vil «skjemme» barnet eller være til ulempe. I Norge er det ulovlig å gi barnet et navn som «kan bli til vesentlig ulempe for vedkommende» (Lov om personnavn (navneloven) 7. juni 2002).

2.7. Russiske navn og den norske navneloven

Kulturspredningen har økt kraftig de senere år grunnet den store økningen i bruken av massemedier (Utne 2006:147). Massemediene har gjort at veldig mange vestlige navn har spredd seg rundt om i verden. Å flytte til et annet land, vil av og til føre til et behov for å endre navnet sitt, for at det skal være i tråd med landets navnelov. Det kan enten være «(...) rekkefølgen av navn, klart skille mellom fornavn og etternavn, at de må ha både for- og etternavn, og krav om omskriving fra andre alfabet eller tegnsystem» (Utne 2006:147). Det siste punktet er særlig relevant for russere, siden de bruker det kyrilliske alfabetet. Noen ønsker å endre på transkripsjonsvariantene for å få det likt andre navnebærere fra samme land, eller for å få en mer standardisert variant av navnet, mens for andre er det ikke så viktig. Dette indikerer at det er ulike holdninger knyttet til navn og identitet.

Med mange ulike navnekulturer i Norge så Justisdepartementet seg nødt til å endre på navneloven i 2003. For nordmenn kan utenlandske navneskikker virke fremmede, og derfor ønsket man også å få disse skikkene inn i den norske navneloven. Den nye norske navneloven trådte i kraft 1.1. 2003. I den gamle navneloven var det elementer som kunne skape problemer for innvandrere med fremmedkulturelle navneskikker. Den nye navneloven sikrer videreføringen av fremmede navneskikker for innvandrere i Norge, i tillegg til at den bevarer gamle, norske navneskikker (Utne 2005b:310). Det viktigste i den norske navneloven er å holde på skillet mellom for- og etternavn i tillegg til å ivareta de beskyttede etternavnene, det vil si etternavn som har 200 eller færre navnebærere. «Reglene blir knytta til navnas

kulturbakgrunn og ikke til personens kulturbakgrunn, sjøl om det i praksis oftest vil gjelde personer med bakgrunn i bestemte kulturer» (Utne 2005a:78). Dette gjør at begge kulturer blir beskyttet. Den nye navneloven skulle ikke være diskriminerende, verken positivt eller negativt. Hvis det skulle innføres en regel som brøt med norsk navneskikk, måtte regelen gjelde også for nordmenn uten innvandringsbakgrunn. Det ville si at sentrale prinsipper i den norske navneloven også måtte gjelde for innvandrere, for eksempel beskyttede etternavn (Utne 2006:151). Russiske barn får vanligvis farens fornavn med ending som utgjør farsnavnet, i tillegg til farens etternavn. Begge disse to navnene får kjønnsbestemt ending. Ifølge den gamle navneloven vil etternavn med kjønnsbestemt ending være to ulike etternavn, men i den nye norske navneloven av 1.1.2003 blir det behandlet som ett navn (Utne 2005a:87). Den kjønnsbestemte endingen i farsnavn og i etternavn i den russiske navnekulturen er tatt inn i den norske navneloven (Utne 2008:95). En kvinne kan hete *Olga Petrovna Ivanova* og ha en bror som heter *Anatolij Petrovitsj Ivanov* uten at den norske navneloven ser på det som to ulike etternavn.

3. Metode

Ann Kristin Larsen (2010:17) beskriver metode som et verktøy eller redskap man bruker for å få svar på de spørsmålene man stiller. «Et slikt redskap er en fremgangsmåte for å få svar på spørsmål og få ny kunnskap innenfor et felt» (Larsen 2010:17). Å gjennomføre en undersøkelse innebærer å søke svar på spørsmål man lurer på, og som andre også kan ha interesse av. Ved hjelp av en undersøkelse utarbeidet på grunnlag av hypotesene og spekulasjonene kommer man frem til kunnskap (Jacobsen 2000:15). Metoden man bruker har selvsagt betydning for resultatene, siden ulike metoder kan gi ulike svar. I dette kapitlet ønsker jeg å presentere og beskrive de metodene jeg selv har brukt.

3.1. Kvantitativ og kvalitativ metode

Det finnes to hovedtyper undersøkelser, *kvalitative* og *kvantitative*. For å oppnå best mulig resultat i forskning er det viktig å finne den metoden som kan gi best mulig svar på problemstillingene. Det er mange hensyn man skal ta for å komme frem til den metoden som passer best. Man kan enten bruke én av metodene eller velge å bruke en blanding av begge for å få et større og mer sammensatt bilde. Det siste kalles *metodetriangulering* (Larsen 2010:27). De forskjellige metodene har ulike styrker og svakheter. Ved metodetriangulering vil man kunne få et mer sammensatt bilde av problemstillingene sine. Uansett hvilken av metodene man bruker vil det være vanskelig å få objektiv kunnskap om virkeligheten. Det vil alltid være momenter av forskerens fortolkning når han eller hun skal analysere dataene som er samlet inn. Larsen (2010:24) har satt opp en enkel oversikt som illustrerer forskjellene mellom disse to metodene.

	Kvantitative metoder	Kvalitative metoder
Problemstilling	Spørsmål og hypoteser	Spørsmål og temabeskrivelser
Enheter og variabler	Bredde: få opplysninger om mange enheter	Dybde: mange opplysninger om få enheter
Innsamlingsmetoder	Systematisk og strukturert (faste spørsmål i samme rekkefølge). Eks. spørreskjema	Ustrukturert (eller mindre strukturert). Eks. uformelle intervjuer
Presentasjon av data	Tall i form av tabeller og figurer	Illustrasjon ved sitater
Arbeidsform	Forholdsvis lite fleksibilitet. Arbeider med fasene nokså adskilt.	Stor fleksibilitet. Fasene er ikke så adskilte, det er ofte slik at utviklingen av problemstillingen, datainnsamlingen og analysen foregår til dels samtidig og i flere runder.
Nytte	Kan generalisere	Kan ikke generalisere, men undersøkelsene har overførbarhet.
Type informasjon	Kan sammenligne. Systematisk klassifisering av noen utvalgte egenskaper.	Helhet og fullstendighet, ønsker å se mønster i helheten av egenskaper.
Mål ved undersøkelsen	Ønsker å forklare	Ønsker å oppnå forståelse.

3.1.1. Kvalitative undersøkelser

I en kvalitativ undersøkelse ser man altså nærmere på noen få data og går i *dybden*. Når man går i dybden har man et ønske om «å få fram så mange nyanser og detaljer som mulig i selve fenomenet» (Jacobsen 2000:75) og «(...) et forsøk på å få en så helhetlig forståelse som mulig av forholdet mellom undersøkelsesenheten og den konteksten undersøkelsesenheten inngår i» (Jacobsen 2000:76). En undersøkelsesenhet er hva eller hvem vi undersøker, i denne typen undersøkelse er det en *informant*. I den kvalitative undersøkelsen er det også et ønske «om å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskrive verden slik den oppfattes av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter» (Kvale og Brinkmann 2010:45). I en kvalitativ undersøkelse dannes kunnskapen i den sosiale samhandlingen mellom informant og intervjuer, det vil si i en interaksjon mellom intervjuer og den intervjuete (Kvale og Brinkmann 2010:99). Det er en dialog hvor begge parter snakker, i noen tilfeller vil den som intervjuer være mer eller mindre bundet til sin intervjuguide og ikke selv komme med innspill. En intervjuguide sikrer at man berører de temaene og de problemstillingene man er interessert i. Det kan imidlertid være nyttig å gå utenfor en slik intervjuguide for å få fanget opp alt det informanten ønsker å formidle. Informantene i den kvalitative undersøkelsen er som regel ikke så tallrike, men det er meningen at de få informantene skal gi utdypende svar. I den kvalitative undersøkelsen ønsker man å gjøre rede for hvordan mennesker tolker den sosiale virkeligheten, og dette gjøres ved å observere hva mennesker gjør og hva mennesker sier (Jacobsen 2000:32). Et kvalitativt forskningsintervju er basert på uformelle samtaler «der det konstrueres kunnskap i samspill eller interaksjon mellom intervjuer og den intervjuede» (Kvale og Brinkmann 2010:22).

I et forskningsintervju foregår det ikke en samtale mellom to likeverdige parter, men det er en forsker som strengt kontrollerer hva samtalen skal handle om og hvordan den skal foregå. Dette asymmetriske forholdet i forskningsintervjuet kan skape problemer. Selv om intervjuet er asymmetrisk, vil det allikevel være en dialog hvor begge parter tilegner seg kunnskap. Hele intervjuet vil være en samtale som kan utvikle seg, og intervjuobjektet kan til og med få en bedre forståelse av sin egen livssituasjon samtidig som intervjuer også får kunnskap om intervjuobjektets verdenssyn.

Andre faktorer i et forskningsintervju kan skape et uriktig bilde av virkeligheten. Faktorer i selve intervjusituasjon kan påvirke informantens svar. Det asymmetriske forholdet mellom

forsker og intervjuobjekt kan føre til at intervjuobjektet ikke ønsker å uttale seg om ting en intervjuer spør om, kanskje på grunn av ærefrykt eller fordi intervjuobjektet gjerne ønsker å svare det forskeren ønsker å høre. En annen faktor som kan påvirke intervjuet, kan være valg av sted. Det er viktig at informanten føler seg komfortabel på det stedet som intervjuet blir gjort. Valg av spørsmålsformulering er også noe som kan påvirke svarene i en intervjusituasjon, spesielt viktig er dette hvis temaet som undersøkes er følsomt for informanten.

For forskeren kan det være nyttig å stille kritiske oppfølgingsspørsmål til vedkommende som blir intervjuet. Dette er med på å skape et enda dypere og mer nyansert bilde av situasjonen (Kvale og Brinkmann 2010:27). Kvale og Brinkmann (2010:41) sammenligner det kvalitative forskningsintervjuet med håndverk, hvor mottoet er «øvelse gjør mester». Det er viktig at håndverkeren er kjent og fortrolig med det materialet han eller hun skal bruke, samtidig som han eller hun må være bevisst resultatet. Likeledes må en som foretar et forskningsintervju være innebefattet med de ulike aspektene i et forskningsintervju samtidig som de må være klar over hva man ønsker å komme frem til, og hvordan man kommer frem til en konklusjon.

For at et forskningsintervju skal være av god kvalitet, er man avhengig av ulike faktorer. Kvale og Brinkmann (2010:175) setter opp seks kvalitetskriterier for et intervju:

- 1) I hvilken grad fås spontane, innholdsrike, spesifikke og relevante svar fra intervjupersonen?
- 2) Jo kortere intervjuerens spørsmål er og jo lengre intervjupersonens svar er, desto bedre.
- 3) I hvilken grad følges spørsmålene opp fra intervjuerens side, og hvordan klargjøres betydningen av de relevante delene av svaret?
- 4) Idealintervjuet blir i stor grad tolket mens det pågår.
- 5) Intervjueren forsøker i løpet av intervjuet å verifisere sine fortolkninger av intervjupersonens svar.
- 6) Intervjuet er «selvkommuniserende» – det er i seg selv en fortelling som ikke krever særlig ekstra kommentarer og forklaringer.

Dette kan ses på som idealet, og alle disse kriteriene er ikke like lette å følge uten særlig teft og ekspertise. Kvale og Brinkmann (2010:175) ser på dette som gode retningslinjer for et intervju.

3.1.2. Kvantitative undersøkelser

I den kvantitative undersøkelsen søker man *breddekunnskap*. Dette er en mer standardisert form for undersøkelse. I den kvantitative undersøkelsen er dataene tellbare, og derfor også lette å sammenligne. Kildene i denne typen undersøkelser kalles *respondenter*. Materialet vil være basert på mange respondenter. For at man skal kunne beskrive virkeligheten ved hjelp av den kvantitative metoden, må virkeligheten kunne passe inn i svaralternativene i spørreskjemaet. En kvantitativ undersøkelse vil ikke ha mulighet til å gå utenom de fastsatte spørsmålene, og det vil heller ikke være noe poeng i dette, da det er ønskelig å skaffe målbare data. Dette vil si at forskningen er avhengig av at forskeren har så stor forståelse av temaet han eller hun jobber med at han eller hun kan lage alternativer som gjør det mulig for respondenten å svare tilfredsstillende (Jacobsen 2000:31). Dette innebærer svaralternativene må dekke alle muligheter. Forskeren kategoriserer svarene allerede før undersøkelsen begynner, og dette låser forskningen fast med mange begrensninger (Jacobsen 2000:35). Dette vil ikke nødvendigvis være negativt, men det vil føre til at forskeren eksplisitt må utforme spørsmål som reflekterer problemstillingen hans eller hennes. Poenget med å gå i bredden ved hjelp av en kvantitativ undersøkelse vil være «(...) et forsøk på å få en beskrivelse av omfanget, utstrekningen og/eller hyppigheten av et fenomen på tvers av ulike kontekster» og det «øker mulighetene for å generalisere funnene fra et utvalg til en populasjon» (Jacobsen 2000:80). Allerede før forskningen begynner er svarene standardiserte, slik at man ikke ender opp med mange ulike utfall. Dette gjør det enkelt å systematisere, og det vil være enklere for forskeren å sammenligne svarene fra de ulike respondentene.

I en kvantitativ spørreundersøkelse er det viktig å lage spørsmålene så klare og entydige som mulig for å unngå misforståelser eller feiltolkninger (Jacobsen 2000:226), som kan gi resultater som ikke gjenspeiler virkeligheten, og føre til at funnene blir problematiske. For å konkretisere spørsmålene er det viktig å definere begrepene man bruker. Dermed kan man unngå at spørsmålene virker vage og tvetydige. Det er viktig å huske på at folk tolker ulike begrep ulikt, noe som vil gi utslag i svarene man gir fra seg (Jacobsen 2000:226). Dette gjelder særlig abstrakte begrep, slik som identitet.

3.2. Metode for prosjektet «Navnet skjemmer ingen»

3.2.1. Metode

Til mitt prosjekt har jeg altså brukt en metodetriangulering. Jeg ønsket å gjøre dette for å få et bredere bilde av mine problemstillinger. Det er vanlig å utføre kvalitative undersøkelser for å

få bedre innsikt og forståelse i en situasjon, for så å lage en kvantitativ undersøkelse med bakgrunn i det man har funnet i den kvalitative (Jacobsen 2000:84). Ved å ta utgangspunkt i svarene fra både en kvantitativ og en kvalitativ undersøkelse, har jeg fått en bedre forståelse av hvordan russere bosatt i Norge opplever sin tilværelse med et russisk navn i Norge og hva de tenker om forholdet mellom sin russiske identitet og sine navn. Ved hjelp av den kvalitative undersøkelsen ønsket jeg å få eksemplifisert svarene fra den kvantitative delen. I den kvantitative delen har jeg lagt inn plass til at respondentene selv kan utdype sine svar. Dette gjør at det vil være et kvalitativt innslag i den kvantitative undersøkelsen. Med den kvantitative metoden gjør jeg et forsøk på å *beskrive* situasjonen for utvalget mitt av russere i Norge med henblikk på navnet deres, mens det ved hjelp av den kvalitative metoden vil være et poeng å *forklare* situasjonen deres. For å kunne stille relevante spørsmål i begge undersøkelsene, var det viktig for meg å ha kunnskap om temaene jeg ønsket å undersøke på forhånd. Både norsk og russisk navnekultur, samt identitetsteori var områder som var viktige for meg å ha kjennskap til før jeg kunne utarbeide spørreskjemaet. Et annet viktig tema jeg måtte sette meg inn i, var hvordan utenlandske navn blir brukt i Norge og hvilke problemer navnebærerne med disse navnene møter. Til dette fikk jeg veiledning av navneforsker Ivar Utne, som blant annet jobber med utenlandske navnekulturer. Av ham fikk jeg opplyst hvilke problemer mennesker med ikke-norske navn kan møte når de skal registrere seg i Norge, og med denne hjelpen kunne jeg stille relevante spørsmål om dette.

Jeg utarbeidet et skjema hvor jeg blant annet skulle finne ut av om russere i Norge opplever at nordmenn synes russiske navn er vanskelige. For å få svar på dette, måtte jeg definere på hvilke måter de kunne være vanskelige. Jeg valgte derfor følgende spørsmål for å belyse det:

- Oppfatter du at nordmenn ser på noen av dine navn som vanskelig å skrive?
- Oppfatter du at nordmenn ser på noen av dine navn som vanskelig å uttale?
- Oppfatter du at nordmenn ser på noen av dine navn som fremmedartet?

Jeg utførte to kvalitative intervjuer samtidig som jeg utarbeidet den kvantitative spørreundersøkelsen. Ved først å utføre de kvalitative intervjuene, kunne jeg få bedre forståelse av den russiske navnekulturen i det norske samfunnet. Dette førte til at jeg fikk et bedre utgangspunkt for å lage spørsmål til den kvantitative undersøkelsen.

Guro Reisæter brukte spørreskjemaer for å kartlegge navnevalg blant barn i flerspråklige familier i Tromsø da hun skrev sin hovedoppgave i 2001. Disse spørreskjemaene ga meg et godt grunnlag for å kunne lage spørsmål knyttet til navnevalg hos barn av russere bosatt i Norge. I tillegg til dette har jeg fått mange tilbakemeldinger gjennom personlig kontakt både fra min veileder, Brita Lotsberg Bryn, og navneforsker Ivar Utne ved Universitetet i Bergen.

For de kvalitative intervjuene brukte jeg en blandingsstruktur, det vil si at jeg hadde en liste med spørsmål som jeg ønsket å stille, men jeg ga også informanten frie tøyler til å snakke fritt og assosiere. Kvale og Brinkmann (2010:47) kaller dette for et *semistrukturert livsverdenintervju*. Med dette menes «å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden, og særlig fortolkninger av meningen med fenomener som blir beskrevet» (Kvale og Brinkmann 2010:47). Informantene kom selv inn på mange av temaene jeg ønsket å ta opp. De temaene de ikke kom inn på, tok jeg opp etter at informanten hadde fått fortalt det de ønsket å fortelle. Det ble brukt en intervjuguide for å sikre at flest mulig ønskelige temaer ble berørt. Intervjuene var *narrative*, der fokuset lå på de historiene informanten kom med. Det er gjennom historien «man betoner det tidsmessige, det sosiale og betydningsstrukturen i intervjuet» (Kvale og Brinkmann 2010:165). Om det ikke akkurat var det jeg fikk gjennom begge intervjuene, var det i hvert fall et slikt intervju jeg ønsket meg. For meg var det et poeng å spørre etter spesifikke situasjoner omkring det å ha et russisk navn i Norge.

Intervjuene ble gjort på rolige kafeer midt på dagen. Dette ble gjort for å skape en uformell stemning og for å hindre en eventuell undersøkelseeffekt, altså at informanten blir påvirket av intervjusituasjonen og resultatene derfor skapes av situasjonen. Denne effekten er nærmest umulig å bli kvitt, da man alltid vil være påvirket av omgivelsene eller personen man snakker med (Jacobsen 2000:217), men ved å legge intervjuene til offentlige og uformelle plasser, håper jeg på at denne effekten er så liten som mulig. Til tross for at jeg valgte å utføre intervjuene på offentlige steder, var det mulig å ha private og uforstyrrede samtaler. Jeg lot informantene selv velge hvor de ønsket å bli intervjuet.

3.2.2. Utvelgelse av informanter og respondenter

Utvalget av mine respondenter og informanter er gjort på en slik måte at det ikke kan generaliseres, det vil si at det ikke er trukket ut på en måte som sikrer at utvalget er representativt. Dette innebærer at jeg ikke på noen som helst måte kan sikre at det ikke er et systematisk skjevt utvalg.

Jeg har som sagt brukt for få enheter til å kunne generalisere funnene. For å kunne generalisere, er man nødt til ikke bare å ha et representativt utvalg, men også et stort utvalg av populasjonen. Jeg har 51 respondenter i den kvantitative delen. Det bor 15 880 russere i Norge (pr. 1.1.2011). $51/15\ 880 \times 100 = 0,32$. 51 respondenter utgjør altså cirka 0,32 % av den russiske befolkningen i Norge. Dette er en altfor liten andel til å kunne anse resultatene mine som gjeldende for resten av den russiske befolkningen i Norge. Å generalisere på grunnlag av dette materialet, er noe jeg verken kan eller vil gjøre, men jeg har på grunnlag av det foreliggende materialet forsøkt å gi et innblikk i sentrale problemer og tendenser.

3.2.3. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD)

Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS (NSD) er en instans som sørger for at samfunnsvitenskapelige undersøkelser forholder seg korrekt til personvernloven m.m.

NSD er et kompetansesenter som veileder forskere og studenter i forhold til datainnsamling, dataanalyse, metode, personvern og forskningsetikk. Hovedmålsettingen er å forbedre muligheter og arbeidsvilkår for empirisk forskning som først og fremst er avhengig av tilgang til data (Url 8).

Det er kun forskningsprosjekt hvor spørsmål om personvern vil være et problem man plikter å melde inn til NSD.

Mitt prosjekt ble meldt inn til NSD i november 2011. Desember 2011 ble det godkjent. Jeg var redd for at det skulle bli vanskelig å få prosjektet godkjent, da det er problematisk for undersøkelsesobjektene å være anonyme fordi jeg jobber med navn. Løsningen ble at navnet ble et punkt i spørreskjemaet som skulle være frivillig å svare på, men fordi det var interessant for meg å se på transkripsjonen av navnet, ble det skrevet at det var ønskelig at navnet ble oppgitt, men at det skulle bli anonymisert i oppgaven. Respondentene og informantene ble informert om at det kun er prosjektleder og veileder som får tilgang til informasjon om navn. Det har vært et mål for meg at det ikke skal være mulig å gjenkjenne noen av respondentene eller informantene i denne oppgaven. Ved å besvare undersøkelsen har respondentene samtykket i å delta i prosjektet, men om det var ønskelig, hadde de mulighet til å trekke besvarelsen uten å oppgi grunn. Denne informasjonen kom frem i informasjonsskrivet som ble sendt med undersøkelsene. Godkjenning hos NSD var viktig slik at min forskning ikke

skulle bryte med etiske forskningsprinsipper. Både intervjuguiden til de kvalitative intervjuene og spørreundersøkelsen trengte godkjenning.

En godkjenning fra NSD sikrer at undersøkelsespersonene vet at dataene blir behandlet på en etisk korrekt måte, noe som igjen kan gjøre at de føler seg sikre på at informasjonen de kommer med ikke blir misbrukt. Ved at de føler seg trygge, vil de kunne gi svar som stemmer mer overens med deres oppfatning, og informasjon som kanskje er mer gjennomtenkt. En av de viktigste etiske faktorene en forsker trenger å tenke på er hvilke konsekvenser studiet kan ha for deltakeren (Kvale og Brinkmann 2010:87). Ved å melde prosjektet for NSD vil dette bli hindret i stor grad ved at de sørger for at prosjektet ikke skal gå ut over deltageren. Ved at deltakerne i prosjektet får informasjon om prosjektets mål, vil de kunne ta en avgjørelse om de ønsker å delta eller ikke, og det er viktig at de selv kan velge å trekke seg fra undersøkelsen når som helst. På den andre siden vil det å informere for mye om prosjektets formål kunne føre til at deltakerens svar er farget - at de ønsker å besvare undersøkelsen etter hva de tror forskeren ønsker å høre (Kvale og Brinkmann 2010:88-89). Deltakerne i prosjektet mitt har fått informasjon om at identifiserbare data skal være konfidensielle og at de ikke skal offentliggjøres. For meg har dette vært problematisk i noen tilfeller, da mange kommer med gode eksempler knyttet til navnet sitt og det har vært vanskelig å gjenskape de samme eksemplene uten faktisk å bruke navnet. Det har allikevel vært viktig ikke å offentliggjøre navnet, slik jeg har lovet i informasjonsbrevet.

4. Kvantitative spørreundersøkelser

Spørreundersøkelsen jeg utførte, som altså ble besvart av 51 russiske menn og kvinner bosatt ulike steder i Norge, danner grunnlag for denne delen av oppgaven. Her utfører jeg en analyse basert på det innsamlede datamaterialet. Det viser holdninger russere i Norge har med tanke på bruk av russiske navn i Norge, navneendringer og navnevalg for deres barn. Spørreundersøkelsen som ble sendt ut var kvantitativ i den forstand at jeg stadfester holdningene med tall, men var supplert med kvalitative elementer ved at respondentene selv hadde mulighet til å kommentere. Jeg ønsket å kombinere disse metodene for å få et reflektert bilde av problemstillingen min. Analysen av denne spørreundersøkelsen og de kvalitative intervjuene beskrevet i neste kapittel skal gi et bilde av hvordan hverdagen til et utvalg russere i Norge er med utgangspunkt i problemstillinger knyttet til deres navnebruk.

4.1. Valg av spørsmål

Det var en hel del spørsmål jeg var interessert i å belyse i spørreundersøkelsen. For det første var jeg interessert i å undersøke hva navnet har å si for respondentens russiske identitet. For å få svar på dette, valgte jeg å stille spørsmål om hvorvidt deres russiske navn gjør at de føler seg mer russiske. Spesielt viktig var det å stille spørsmål vedrørende bruk av uoffisielle former, da bruken av disse formene er en viktig del av den russiske navnekulturen. For det andre ønsket jeg å se på om et russisk navn kan være et hinder for en integreringsprosess i det norske samfunnet, og i så fall på hvilken måte. På dette punktet ønsket jeg å stille spørsmål om hvilke problemer som kan oppstå når man har et russisk navn i Norge. Helt til slutt undersøkte jeg hva som er bakgrunnen for valg av navn til barn med russisk bakgrunn. Jeg ønsket altså å finne ut hva navnet har å si for identitet og følelsen av integrering, og i tillegg var det interessant å drøfte ulike faktorer som var avgjørende for hvilke navn russere i Norge velger å gi sine barn.

Dette er hva jeg i hovedtrekk ville undersøke:

1. Hvordan påvirker navnet den russiske identiteten til en russer som er bosatt i Norge?

For å se nærmere på dette punktet, ønsket jeg å undersøke hvorvidt eventuelle problemer rundt navnene deres har noe å si for deres oppfatning av egen identitet som russere i Norge. Ved å se på bruken av uoffisielle former og farsnavn for russere i

Norge, kunne jeg få et innblikk i hvordan typiske fragmenter av den russiske navnekulturen gjør seg gjeldene for russere i Norge.

Ved å undersøke hva bruken av uoffisielle former har å si for deres oppfatning av sin russiske identitet, kunne jeg si noe om hvilken emosjonell tilknytning russere i Norge har til Russland og den russiske navnekulturen, og også til sin russiske identitet.

2. Har navnet noe å si for opplevelsen av integrering?

Her ville jeg komme tilbake til hvilke problemer som kan oppstå med et russisk navn, og ved hjelp av dette kunne si noe om hvordan respondentene opplever at de er integrert i det norske samfunnet. Jeg så da på hvordan og på hvilke samfunnsområder navnet oppleves som et hinder. Under dette punktet ønsket jeg også å undersøke om dette fører til at de endrer navnene sine, og i så fall i hvilken grad.

3. Hvilke navn gir russere i Norge barna sine og hvorfor?

Ved hjelp av disse spørsmålene ønsket jeg å belyse hva slags type navn russere i Norge gir til barna sine. Om foreldrene selv har opplevd mange problemer med sine russiske navn, er det nærliggende å tenke at de ikke gir typisk russiske navn til sine barn, spesielt hvis tanken er at barna skal vokse opp i Norge. Jeg anser det som sannsynlig at det faktisk at foreldrene velger et russisk, norsk eller et internasjonalt navn har sammenheng med hvor de tenker at barnet skal vokse opp. Det vil muligens også være forskjell på om begge foreldrene er russiske eller bare den ene. Jeg ønsket også å kartlegge hvorvidt religion har noen betydning for valg av navn.

Da jeg utformet spørreskjemaet, la jeg en hypotese til grunn for hver enkelt del i undersøkelsen. Min hypotese er at russere i Norge har en oppfatning om at mange opplever deres navn som vanskelige, og da spesielt med tanke på skrivemåte og uttale av farsnavn og etternavn. Jeg regner det som sannsynlig at de fleste er opptatt av spørsmål vedrørende sine navn, da dette er et viktig moment for å beholde en russisk identitet i et ikke-russisk samfunn. Jeg tror også at mange russere som får barn i Norge ønsker å gi barnet et navn som fungerer godt på russisk, så vel som på norsk, og dermed ikke nødvendigvis ønsker å gi barnet et navn som kun fungerer på russisk. Å endre etternavnet er mer vanlig enn å endre fornavnet. En endring av fornavnet er som regel forårsaket av en stor endring i livet. For de fleste vil det

ikke være nødvendig å endre fornavnet fordi de flytter til et annet land. Det vil allikevel ikke være uventet om jeg finner noen internasjonaliseringer eller fornorskinger av fornavn.

Å definere hvilke spørsmål i spørreskjemaet som har med integrering og hvilke som har med identitet å gjøre, er en meningsløs oppgave. Dette er to problemstillinger som man er nødt til å lese i sammenheng. Et spørsmål som for eksempel går på navneendring etter å ha flyttet til Norge, forteller mye om hvilke holdninger vedkommende har til sin egen identitet, men det kan også fortelle noe om grad av integrering i det norske samfunnet. Her vil det oppstå et problem som går på tvetydighet. Hvis en person opplever mange problemer med et russisk navn i Norge og ønsker å endre navnet, vil det kunne skape en konflikt hos vedkommende ved at det på den ene siden ligger et ønske om å bli integrert, og på den andre siden et ønske om å beholde sin russiske identitet.

4.1.1. Spørsmålene

Når jeg ikke brukte et representativt utvalg, kunne jeg som sagt ikke generalisere. Spørreskjemaet mitt inneholdt forholdsvis mange spørsmål. I den kvalitative undersøkelsen ønsket jeg færrest mulig åpne spørsmål der respondentene var frie til å gi egne svar, men for å fange opp ulike holdninger var det viktig med *noen* åpne spørsmål. I den kvantitative undersøkelsen var det altså noen spørsmål med svaralternativer, og noen spørsmål der respondentene kunne skrive fritt. Etter å ha fått respons på spørreskjemaet og sett på svarene, kunne jeg se nærmere på hvilke spørsmål fra undersøkelsen som var relevante for min analyse. Spørreskjemaet er gjengitt i sin helhet på norsk (vedlegg 1) og russisk (vedlegg 2) bakerst i oppgaven. Begge varianter ble gjort tilgjengelig for respondentene.

De første spørsmålene jeg stilte skulle gi meg et raskt overblikk over respondentens bakgrunn. Her spurte jeg etter navn, kjønn, alder, sivilstatus, eget og foreldrenes fødeland, hvor lenge de har bodd i Norge og grunnen til at de flyttet til Norge. På spørsmålet om navnet har jeg ønsket å få oppgitt navnet både med latinske og med kyrilliske bokstaver, men jeg har gitt respondentene muligheten til å unnlate å skrive navnet sitt. Oppgir de navnet, vil ikke undersøkelsen være anonym, men respondentene blir lovet at navnene kun skal bli brukt for å se på transkripsjonen. Spørsmål om hvorfor man har kommet til Norge kan kanskje være et følsomt tema for noen, derfor valgte jeg å ha med svaralternativet *ønsker ikke å svare*. Deretter stilte jeg spørsmål som kun gjaldt personer som er gift med en ikke-russer. Dette var spørsmål om hvorvidt man har beholdt det russiske etternavnet og farsnavnet etter man hadde

inngått ekteskap. Jeg stilte også spørsmål om man hadde tatt ektefelles etternavn da de var gift og om man har beholdt sin tidligere ektefelles etternavn hvis man var skilt.

Neste kategori kalte jeg for «Navnet ditt». Her stilte jeg spørsmål om hvorvidt man er opptatt av navnets bakgrunn, om man vet hvilken bakgrunn navnet har og hvorfor man fikk det. I neste del ønsket jeg å gjøre greie for respondentenes forhold til navnet. Her stilte jeg direkte spørsmål knyttet til om man var fornøyd med fornavn, farsnavn og etternavn, eller om man ikke var fornøyd og ønsket å gjøre noen endringer. Jeg spurte også om de likte transkripsjonsvarianten/skrivemåten av navnet og hva de syntes om at navnet ikke blir bøydd i kasus i Norge. I denne bolken ønsket jeg å gjøre rede for om det har oppstått problemer med navneendringer i Norge, og i så fall hvilke problemer man møter.

Spørsmålskategori 3 kalte jeg for «kjælenavn». Her ønsket jeg å gjøre rede for bruken av uoffisielle former, både diminutivsformer og kjæleformer, hos russere i Norge. Her ville jeg først og fremst å undersøke hvem som bruker disse formene, altså hvorvidt dette er former som kun blir brukt av andre russere, eller om det er nordmenn i bekjentskapskretsen som også har adaptert dem.

Punkt 4 har jeg kalt «navn og identitet», men under dette punktet har jeg stilt en del spørsmål som også kan sies å ha noe med integrering å gjøre. Først stiller jeg et direkte spørsmål der respondenten må ta stilling til hvorvidt han eller hun føler at navnet har noe å si for egen identitet, for så å stille spørsmål om hva de tror nordmenn mener om deres navn, altså hvorvidt navnene er vanskelige og fremmedartete. I tillegg ønsket jeg å kartlegge om, og i så fall i hvilken del av samfunnet, deres utenlandske navn skaper problem. For å få svar på dette, stilte jeg spørsmål om respondenten opplever at navnet er et hinder i henholdsvis arbeidslivet, dagliglivet og ved henvendelser til offentlige instanser.

På den siste delen av spørreskjemaet skal kun respondenter med barn svare. Her må de først krysse av for hvem av foreldrene som er russiske. Deretter må de svare på hvor viktig fornavnets betydning er, hvor fornavnet er fra, hvis de vet det, hvorfor de har valgt dette fornavnet til barnet og hvorfor de likte navnet. I tillegg har jeg satt opp spørsmål om farsnavn blir brukt, hvordan navnet fungerer i Norge og om det har vært problemer med godkjenningen av navnet i Norge.

De fleste spørsmålene har ferdigformulerte svaralternativ, men ved noen av spørsmålene lot jeg svaret være åpent. Et eksempel på dette er et oppfølgingsspørsmål til *Hvis du er gift med en ikke-russer, har du beholdt farsnavnet?* Oppfølgingsspørsmålet gir rom for egne kommentarer. *Hvis du er gift med en russer og ikke har beholdt farsnavnet, hvorfor ikke?* I tillegg til slike åpne svar, har jeg også gitt rom for kommentarer i et kommentarfelt etter noen spørsmål, og dessuten i et åpent felt på slutten av spørreskjemaet der jeg gir respondentene mulighet til å kommentere ulike aspekter knyttet til det å ha et russisk navn i Norge.

Et informasjonsskriv ble sendt med den kvantitative spørreundersøkelsen. Her fikk respondentene informasjon om prosjektets formål og hva opplysningene skulle brukes til. Her informerte jeg som sagt også om at alle personlige opplysninger er konfidensielle og ikke vil være tilgjengelige for andre enn forsker og veileder.

4.2. Utvelgelse av respondenter

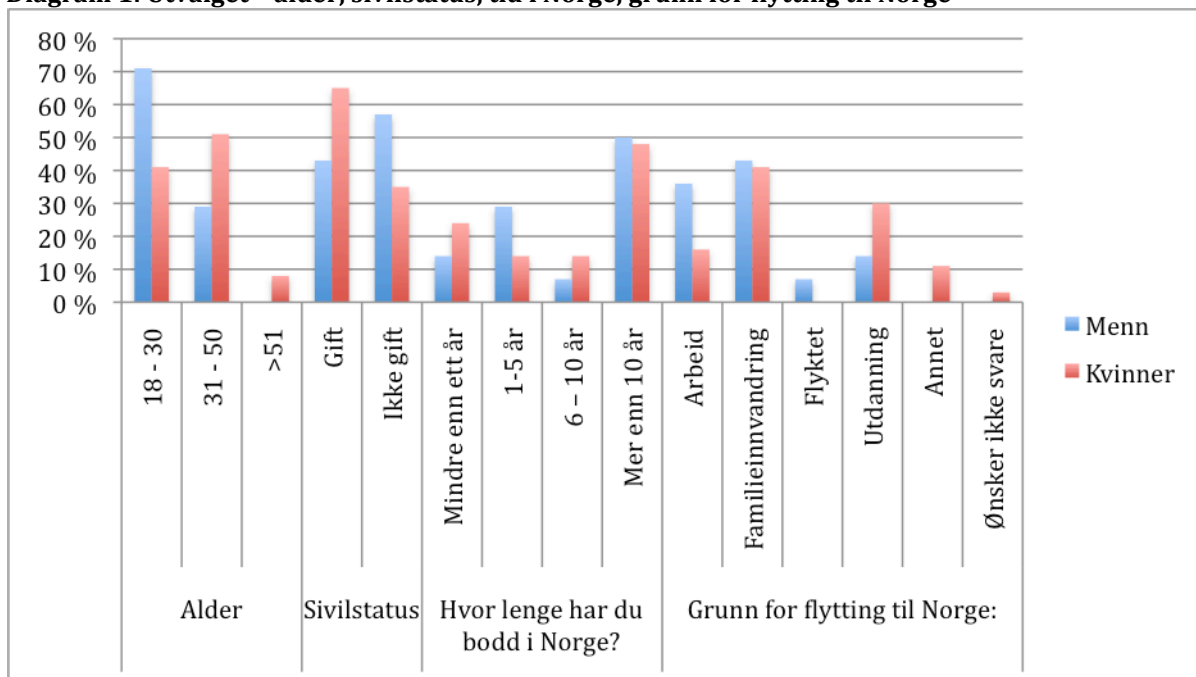
Spørreundersøkelsen ble sendt til et stort antall russere som er bosatt i Norge. «Utvelgelsen» ble således forholdsvis tilfeldig, ved at respondentene utgjør den gruppen som ønsket å være med i undersøkelsen ved å svare på den. Den mest nærliggende måten å skaffe respondenter på, var å ta kontakt med de russerne man selv kjenner. Disse igjen kjenner mange andre russere. Jeg tok kontakt med russiske bekjente av både mitt norske og russiske nettverk i Norge. Det var mange som tok kontakt etter at jeg annonserte via sosiale medier om at jeg ønsket kontakt med russere i Norge. Allerede da var nettverket mitt av russere i Norge ganske stort, men allikevel trengte jeg å ta i bruk andre metoder for å komme i kontakt med flere. Her i Bergen finnes det flere fora og møtesteder for russere, blant annet en matvareforretning med russiske matvarer. For mitt konkrete prosjekt var det imidlertid problematisk at det ikke bare er russere som frekventerer den, men også andre østeuropeere. De fleste jeg møtte der var polakker. Jeg hang derfor opp en annonse i denne butikken hvor jeg søkte spesifikt etter russere, og fikk noen respondenter på grunnlag av annonsen. Jeg fikk videre tips om ulike arbeidsplasser hvor det jobbet flere russere og tok kontakt med disse. Dette ga gode resultater. Jeg har i tillegg tatt kontakt med ulike organisasjoner for russere i Norge. Den mest effektive rekrutteringen gjorde jeg gjennom grupper for russere i Norge på sosiale medier. Gjennom å samle respondenter på flere ulike måter håpet jeg å få et noenlunde representativt utvalg med tanke på for eksempel alder og sosial status. De fleste spørreundersøkelsene ble sendt på e-post og således også returnert på e-post. Noen ble imidlertid delt ut ansikt til ansikt eller gjort via telefon.

4.2.1. Frafall

Det er vanskelig å si noe om frafallet. Det som er sikkert, er at spørreundersøkelsen kun ble besvart av en liten del av alle som fikk den. Problemet her er at det er umulig å si hvor mange spørreundersøkelsen ble sendt til, da jeg selv og min veileder sendte den ut med forespørsel om at mottaker skulle sende den videre til sine venner og bekjente. I tillegg til ikke å ha oversikt over hvem den ble sendt til av meg selv og veileder, kan jeg ikke si noe om hvor mange som fikk den av disse. Av dem jeg fikk svar fra, endte jeg opp med tre frafall. Jeg hadde som nevnt tidligere spurt etter besvarelser fra barn av én eller to russiske foreldre, men endte opp med å eliminere denne gruppen da jeg kun fikk inn to besvarelser fra dem. I tillegg fikk jeg inn en besvarelse fra en russer fra Latvia, som også ble eliminert. Utvalget mitt skulle kun bestå av russere fra Russland.

4.3. Faktisk utvalg

Diagram 1: Utvalget – alder, sivilstatus, tid i Norge, grunn for flytting til Norge

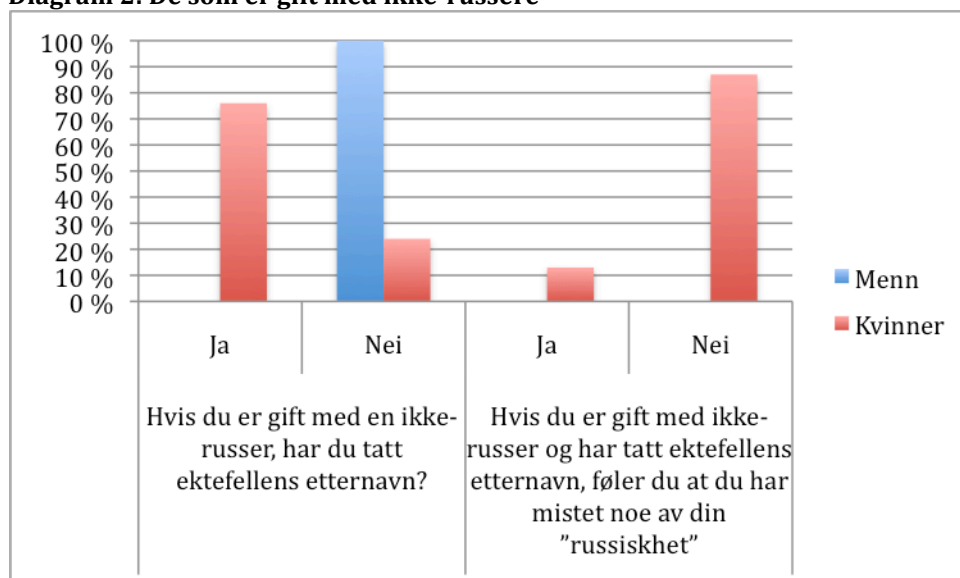
Forholdet russiske menn/kvinner i Norge er om lag 1:2, og derfor var det naturlig å gjøre et utvalg av respondentene med flere kvinner enn menn. Undersøkelsen min omfatter 37 kvinnelige og 14 mannlige respondenter, noe som fører til at forholdet mellom menn og kvinner er noe over 1:3. Det stemmer dermed ikke helt overens med det faktiske forholdet. Til sammen har respondentene 32 barn. Diagrammet over viser fordelingen av respondenter med tanke på alder, sivilstatus, fartstid i Norge og grunn for å ha flyttet til Norge. Av kvinnene er de fleste mellom 31 og 50, mens flertallet av mennene er mellom 18 og 30. De fleste kvinnene er gift, men for menn er fordelingen relativt lik mellom gifte og ugifte, med en liten overvekt

av ugifte menn. Det er omtrent like mange som har bodd i Norge i mer enn 10 år (25 respondenter) som mindre enn 10 år (26 respondenter). Den vanligste grunnen for å ha flyttet til Norge både for mennene og kvinnene, er familieinnvandring. Utdanning kommer på andreplass med 13 respondenter. Selv om ikke spørreundersøkelsen viser geografisk spredning, har jeg fått tilbakemeldinger om at svarene kommer fra ulike byer i ulike landsdeler. Hvordan spredningen er i de ulike landsdelene, er det vanskelig å si noe om, da dette ikke er et eksplisitt spørsmål i undersøkelsen. Noen av respondentene forklarer i kommentarfeltene at de har bodd ulike steder i Norge og at det noen steder var større problem med navnet enn andre steder.

4.4 Analyse av spørreundersøkelsen

Her følger en analyse av spørreskjemaet. På noen av spørsmålene har ikke alle respondentene svart, mens på andre spørsmål har noen av respondentene krysset av på flere alternativ. Jeg tar utgangspunkt i de svarene jeg har fått inn. Spesielt i delen om valg av navn til sine barn har respondentene valgt å krysse av på flere svaralternativer. Det var uttrykt i informasjonsbrevet at det kun skulle krysses av ved ett alternativ på hvert spørsmål. Dette kunne med fordel blitt uttrykt enda tydeligere. Det er imidlertid interessant å se på at for eksempel navnet til barna blir gitt på bakgrunn av ulike faktorer.

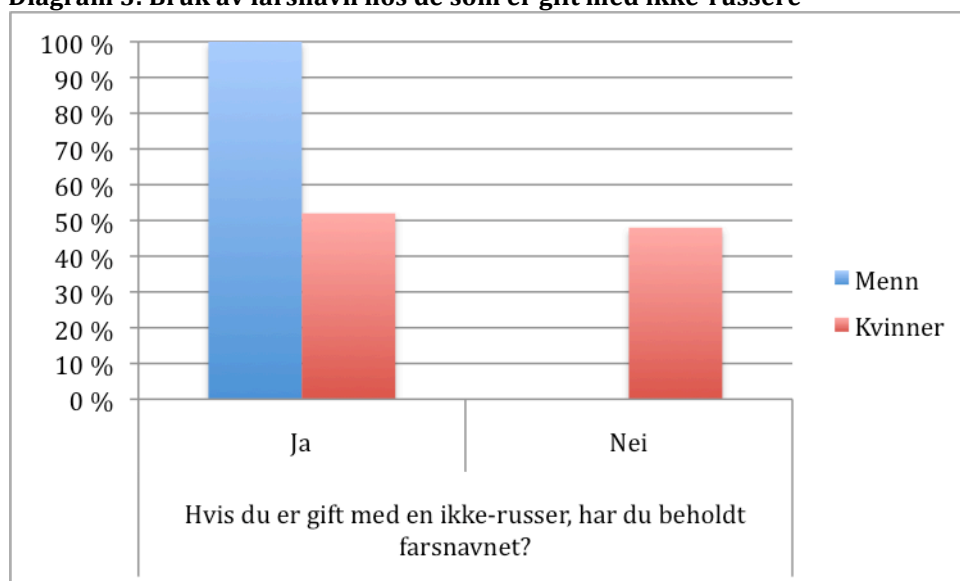
Diagram 2: De som er gift med ikke-russere

Etter å ha samlet inn bakgrunnsinformasjonen til respondentene, ønsket jeg å analysere hvilke valg russere som gifter seg med nordmenn tar med hensyn til navnevalg. I diagram 2 over, ser man at flesteparten av kvinnene som gifter seg med ikke-russere tar ektefellens etternavn. De

føler imidlertid ikke at de mister sin «russiskhet» selv om de har tatt et ikke-russisk etternavn. De russiske mennene som har ikke-russiske ektefeller, har ikke valgt å ta ektefellens etternavn, og dette er heller ikke praksis i Russland. Kvinnene som er gift med ikke-russiske menn og har tatt deres etternavn, opplever ikke dette som noe betydelig tap av sin russiske nasjonale identitet. De opplever altså ikke at den nasjonale identiteten som blir synliggjort av navnet blir svekket. Den ideologiske funksjonen som er knyttet opp mot etternavnet og den russiske kulturen står svakt hos disse kvinnene. I stedet for å fokusere på deres nye plass i det norske samfunnet, kan det være at de fokuserer på sin nye plass som kone i en familiesituasjon. Ekteskapet er en viktigere forandring i livet enn å flytte til et annet land. Grunnene til at de tar ektefellens ikke-russiske navn kan enten være praktiske eller fordi de ønsker å etablere en sosial relasjon til ektemannen. De opplever det kanskje som viktigere at navnet skal vise en relasjon til ektemannens slekt enn den kulturelle relasjonen til Russland. Til sammen har 21 kvinner svart at de er gifte med en ikke-russer, mens 3 menn har svart det samme. 21 % av de mannlige respondentene er gift med ikke-russiske kvinner, mens 57 % av de kvinnelige respondentene er gift med ikke-russiske menn.

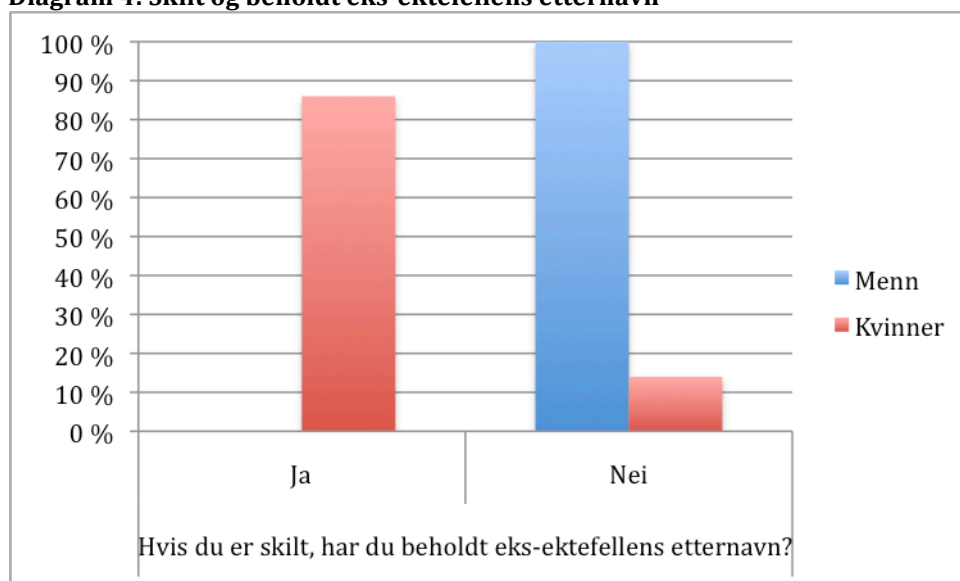
Diagram 3: Bruk av farsnavn hos de som er gift med ikke-russere

De tre mennene som har svart at de har ikke-russiske ektefeller, har alle svart at de har beholdt farsnavnet. Kvinnene har en relativt lik fordeling når det kommer til å beholde eller ikke beholde farsnavnet. 11 kvinner har svart at de har valgt å beholde farsnavnet, mens 10 av kvinnene ikke har ønsket å beholde det. Flere av respondentene besvarer spørsmålet om hvorfor de ikke har beholdt farsnavnet ved inngåelse av ekteskap med en ikke-russer med at

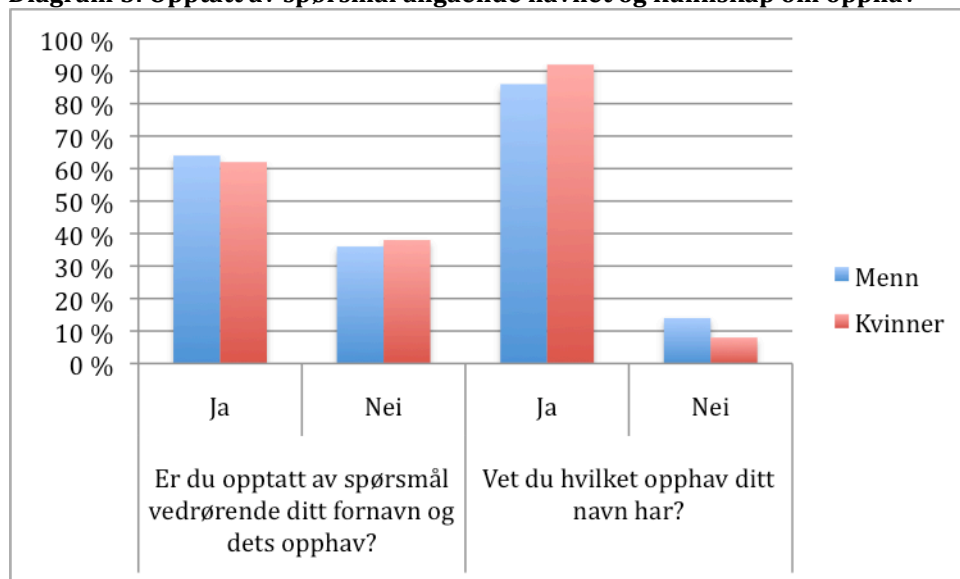
de ikke ønsker å bruke farsnavnet fordi man ikke bruker farsnavn i Norge. Noen av respondentene som har valgt å kvitte seg med farsnavnet, mener at et slikt navn ville gjøre deres egen situasjon vanskeligere i Norge, da de mener at det er vanskelig for nordmenn å uttale farsnavnet. En siste gruppe av de som har valgt å kvitte seg med farsnavnet, er de som mener at det blir for langt med både farsnavn og etternavn. Her ser vi altså tre hovedgrunner til at respondentene velger bort farsnavnet når de får en ikke-russisk ektefelle: At farsnavn er for vanskelig for nordmenn, at de opplever det som lettere for nordmenn å forholde seg til et norsk etternavn og at det blir for langt med farsnavn og (ofte både opprinnelig og nytt) etternavn. Noen av respondentene som har beholdt farsnavnet etter å ha giftet seg med en ikke-russer, sier at de har beholdt det fordi det bare er der og ikke brukes i dagliglivet, så derfor spiller det ikke noen rolle. Én nevner at farsnavnet kun er noe som oppleves som en høflighetsform som ikke brukes, og derfor er det likegyldig om det er en del av det offisielle navnet. Én annen mener det motsatte, altså at farsnavnet alltid vil være en del av den russiske identiteten, og at det derfor ikke spiller noen rolle om den delen av navnet er i bruk. Disse to motpolene viser at det er ulike meninger om denne navnekomponenten.

Diagram 4: Skilt og beholdt eks-ektefellens etternavn

Seks av kvinnene som er skilt har beholdt den tidligere ektefellens navn. Én kvinne og én mann har ikke beholdt den tidligere ektefellens etternavn etter at de ble skilt. Flere kommenterer at de har beholdt ektemannens etternavn av flere grunner. Noen ønsker å beholde etternavnet fordi det gjør at det blir enklere for dem i Norge. Andre oppgir at de beholder navnet fordi det er praktisk å ha det samme etternavnet som sine barn.

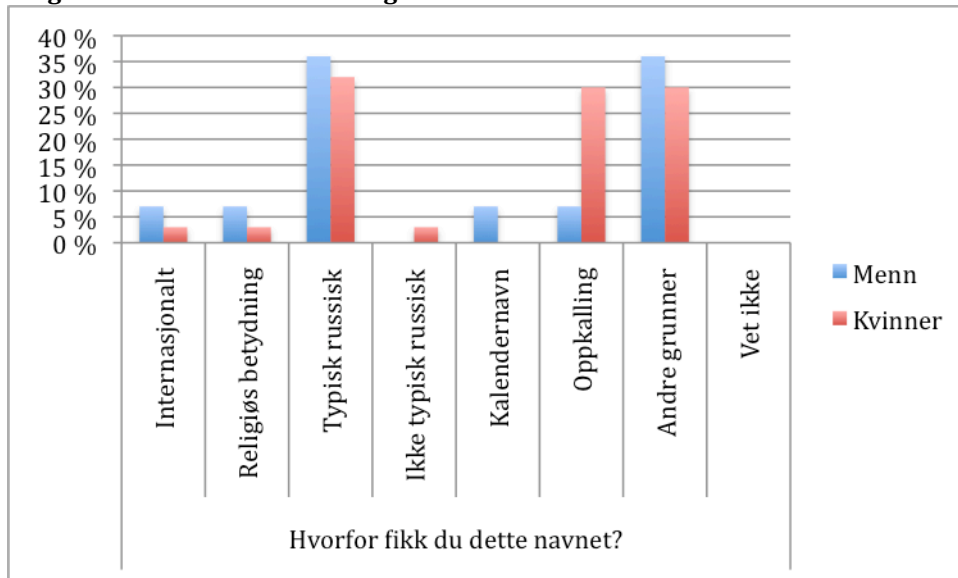
Diagram 5: Opptatt av spørsmål angående navnet og kunnskap om opphav

Det er en nokså jevn fordeling mellom menn og kvinner når det gjelder å være opptatt av spørsmål vedrørende deres navn og dets opphav. 64 % av mennene og 62 % av kvinnene opplyser at de er opptatt av spørsmål om sitt navn. 36 % av mennene og 38 % av kvinnene oppgir at de ikke er opptatt av spørsmål om sitt navn. Derimot vet hele 90 % av respondentene som vet hvilket opphav navnet deres har. Det store flertallet vet altså hvilket opphav navnet har, men langt i fra alle oppgir at de har noen interesse av det. Ved å se på tallene over hvor stor del av utvalget som interesserer seg for navn og bakgrunnen, kan vi si noe om hvor mange som hadde interesse av å delta i undersøkelsen. Siden 63 % av respondentene har svart at de interesserer seg for spørsmål vedrørende sitt navn og dets bakgrunn, er det rimelig å anta at disse har hatt en genuin interesse av å svare på spørreskjemaet.

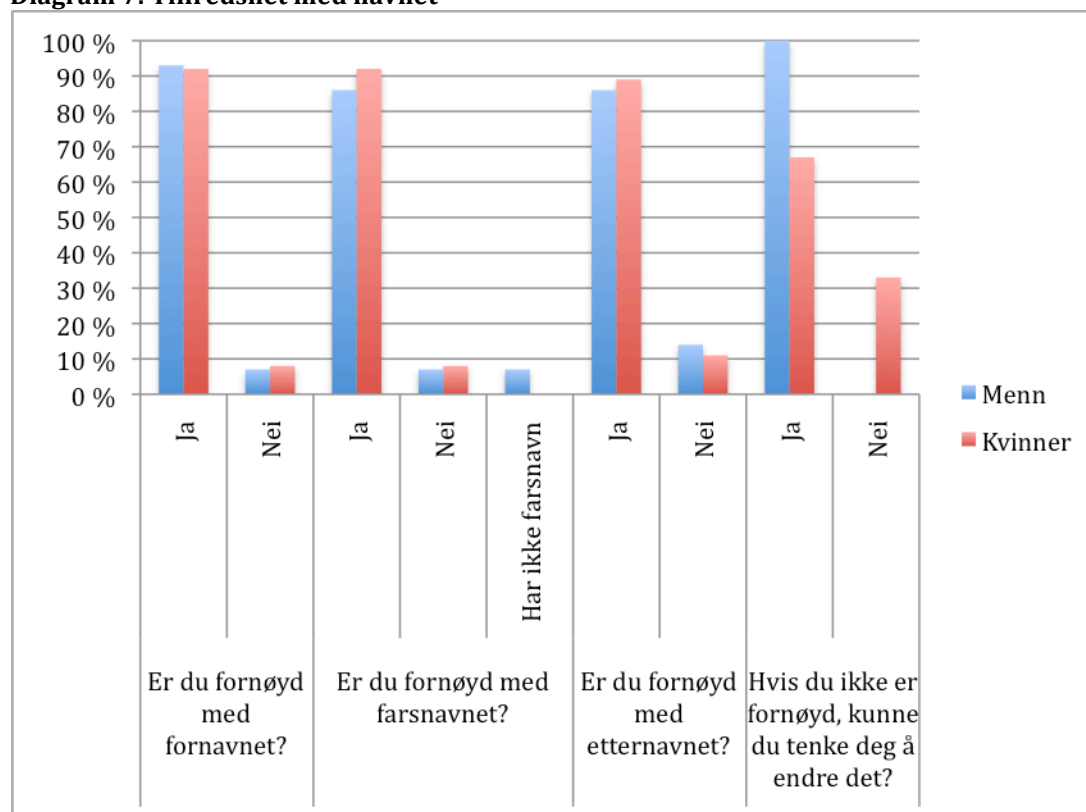

Diagram 6: Grunn for navnevalg

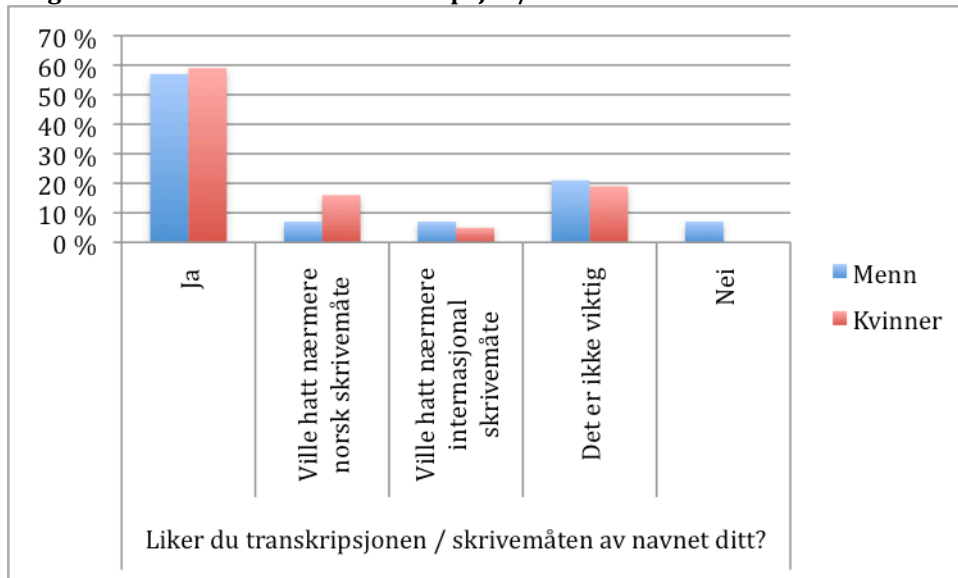
I figuren over sees hva som er bakgrunnen for hvorfor de fikk det fornavnet de har fått. De mest frekvente grunnene for både menn og kvinner er at navnet er typisk russisk. For kvinner er oppkalling en annen viktig grunn for navngiving. Kun én respondent har svart at han har fått sitt navn på grunnlag av den russisk-ortodokse helgenkalenderen. Mange av respondentene har navn som finnes i helgenkalenderen, men kun én respondent er altså bevisst denne utvelgelsen av navnet. 31 % av respondentene har svart at de har fått navnet av andre grunner. Etter dette spørsmålet var det et åpent kommentarfelt hvor respondentene selv kunne utdype sine svar. Noen sier at de har fått navnet fordi det var noe faren ønsket, andre sier at de har fått navnet fordi det var sjeldent, mens noen fikk navnet fordi det var populært. Opptil flere meddeler at foreldrene ga dem navnet sitt for å hedre en slektning, ofte en bestefar, men også tanter, oldemødre og bestemødre. Én fikk til og med navnet sitt etter havet fordi faren var kaptein på en båt, mens en annen ble oppkalt etter måneden foreldrene giftet seg. En tredje ble oppkalt etter morens favorittfigur i litteraturen. *Internasjonalt*, *religiøs betydning*, *ikke typisk russisk* og *kalendernavn* er kategorier som alle er særdeles underrepresentert. Å navngi et barn er ofte et sammensatt valg. Ofte er det flere grunner for at et barn har fått det navnet det har, og ikke alltid vil barnet selv være fullstendig klar over grunnene til hvorfor foreldrene dette navnet. I tillegg kan grunnene til at man gir et barn sitt navn være mange, det kan gjerne være både oppkalling og et typisk russisk navn. Kanskje er heller ikke mor og far enig om navnet.

Diagram 7: Tilfredshet med navnet

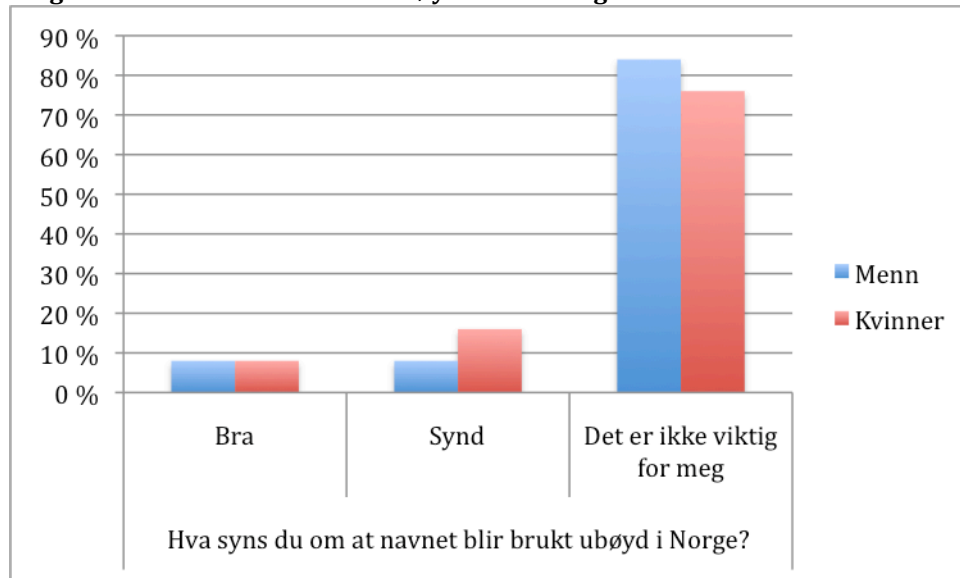
I diagram 7 vises respondentenes besvarelser om hvorvidt de er fornøyd med navnene sine. De fleste er fornøyd med sine navn. 8 % av respondentene opplyser at de ikke er fornøyd med sitt fornavn, 8 % er ikke fornøyd med farsnavnet, og en litt større andel, 12 %, er ikke fornøyd med etternavnet. Av de som ikke er fornøyd, er det 80 % respondenter som kunne tenke seg å endre navn, mens 20 % av respondentene ikke ønsker å endre det. Flere av dem som ikke var fornøyd med navnet sitt kommenterer at de heller ønsker å bruke diminutivsformen av navnet sitt som offisiell form. En av respondentene var ikke fornøyd med etternavnet sitt, men kunne ikke tenke seg å bytte da hun søker om norsk statsborgerskap og opplever navnebytte som et identitetstap. Ved å beholde etternavnet kan hun da bevare noe av sin nasjonale identitet. Hun sier videre at hun har bodd lenge nok i Norge og føler at hun fritt kan velge etternavn uten at det skaper problemer. Én av respondentene var så lite fornøyd med navnet sitt i Norge at han valgte å lage en internasjonal variant av det russiske navnet sitt, noe som nå fungerer fint for ham. To av respondentene mener at navnene deres er for kjedelige, altså for lite spesielle. De har altså et ønske om å ha et mer markert navn.

Diagram 8: Tilfredshet med transkripsjon/skrivemåte av navnet

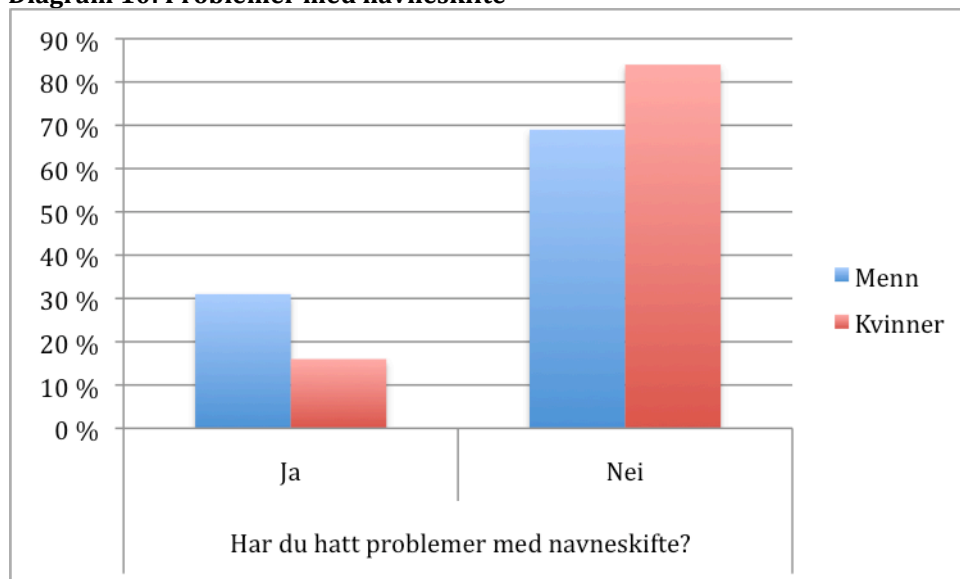
De aller fleste er fornøyd med transkripsjonen. 20 % opplever at det ikke spiller noen rolle hvordan navnet blir transkribert på norsk. Flesteparten av de som kunne tenke seg en annen transkripsjon, ønsker seg en transkripsjon som gjør at navnet blir liggende nærmere en norsk skrivemåte. Svaralternativet *nei* var ikke med i det opprinnelige spørreskjemaet, men en av respondentene mente at det burde vært med, da han ikke var fornøyd, og han ga en forklaring på hva som gjorde at han ikke var fornøyd. Han mente at når *ë* (*jo*) i navnet hans ble til *e* i norsk, så ble navnet helt endret, og denne endringen likte han ikke. Han valgte derfor å endre navn fra sitt russiske til et mer internasjonalt fornavn som man også finner i Norge. Det russiske etternavnet valgte han å bytte ut med sin stefar sitt norske etternavn. Det var altså uttalen av det russiske fornavnet på norsk som gjorde at han ikke likte det, og derfor valgte han å foreta en navneendring. Han opplevde at nordmenn ofte skrev og uttalte navnet hans feil, da dette russiske navnet også er et sjeldent navn i Russland, og derfor enda mer ukjent for nordmenn enn for eksempel *Nikolaj*, *Ivan* og *Boris*, som er navn de fleste nordmenn har hørt.

Diagram 9: Bruken av navnet i ubøyd form i Norge

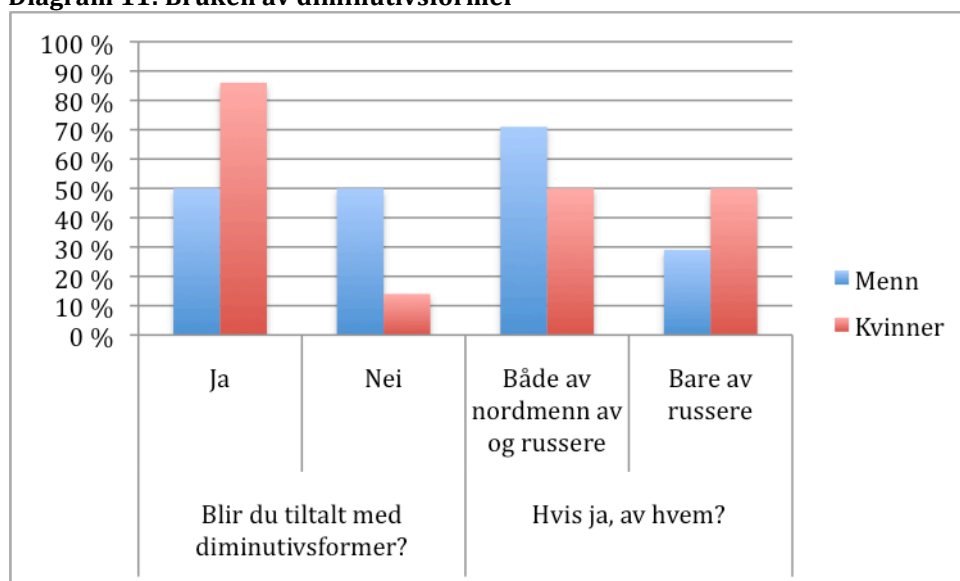
Som vi kan se her, så bryr de færreste seg om hvorvidt navnet blir bøyd i norsk. Tre kvinner og tre menn mener at det er bra at det ikke blir bøyd i kasus, tre menn og dobbelt så mange kvinner mener at det er synd, mens resten har svart at det ikke er viktig for dem. Selv om kasus er en viktig del av den russiske grammatikken, er det altså ikke av så stor betydning for russere som deltar i undersøkelsen at navnet ikke bøyes i kasus i Norge, noe som kan ha sammenheng med at kasus ikke finnes i norsk grammatikk. Noe én av respondentene kommenterte var at den kjønnsbestemte endingen av etternavnet var et problem i Norge. Hun og mannen valgte å danne et felles etternavn uten kjønnsbestemte endinger. Dette er beskrevet under diagram 10.

Diagram 10: Problemer med navneskifte

Til sammen er det ni respondenter som opplyser at de har hatt problemer med navneskifte i Norge. Det utgjør 26 % av respondentene. De fleste av kommentarene til dette punktet går på at navnet blir skrevet på mange ulike måter. Både at det ble brukt en transkripsjonsmåte respondentene selv ikke likte, men også at navnet ble registrert feilstavet. Det er i tillegg problemer med at etternavn med kjønnsbestemte endinger sees på som to forskjellige navn. Som sagt over, forteller en av respondentene at hun og ektefellen valgte å lage et felles etternavn før de skulle registrere seg i Norge. Opprinnelig endte etternavnet hennes på *-aja*, mens han hadde den mannlige endelsen *-ij*. Det nye, felles etternavnet fikk endingen *-i*. Etter den nye norske navneloven fra 2003 ble kjønnsbestemte endinger i etternavn som sagt sett på som samme navn, så etter 2003 ville ikke dette vært et problem. Det kommer ikke frem i undersøkelsen når dette spesifikke etternavnet ble endret. Det er kun én av respondentene som forteller om spesielle hendelser knyttet til navneendring i Norge. Respondenten hadde først byttet til et norsk etternavn, men når vedkommende skulle søke om oppholdstillatelse i Norge, måtte hun bytte tilbake til det russiske, slik at det skulle samsvare med det russiske passet.

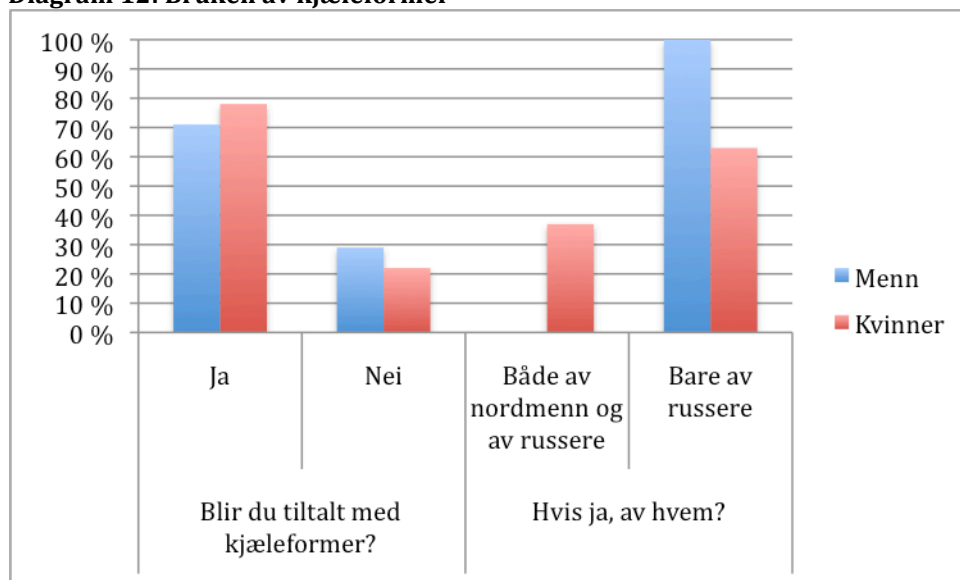
Diagram 11: Bruken av diminutivsformer

Halvparten av alle mennene i undersøkelsen bruker diminutivsformer i Norge, mens kvinneandelen som bruker disse formene er 86 %. Av disse kvinnene er det 50 % som blir tiltalt med diminutivsformer av både nordmenn og russere og 50 % som kun blir tiltalt med diminutivsformer av andre russere. 54 % av de som rapporterer at de bruker diminutivsform i Norge bruker det både blant russere og nordmenn. Prosentvis er det flere kvinner som bruker disse formene, men når det gjelder hvem de brukes i samvær med, er fordelingen nokså jevn

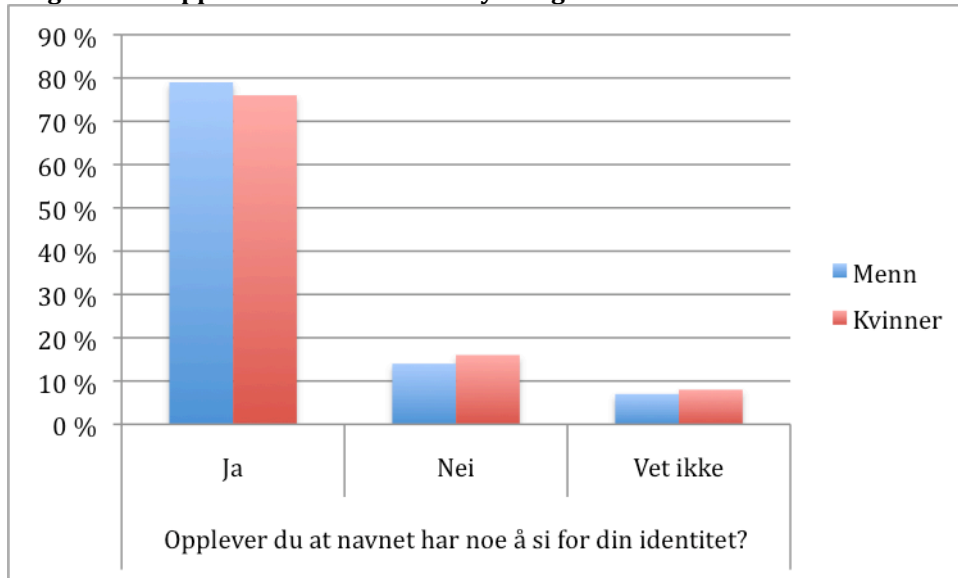
for menn og kvinner. Av dem som blir tiltalt med diminutivsformer av både nordmenn og russere er det flere som har kommentert at de selv ønsker å bli tiltalt ved diminutivsformen. Disse har rapportert i kommentarfeltet til spørsmålet om i hvilke situasjoner de bruker diminutivsformer, at de bruker det i alle situasjoner. Resten sier at de bruker diminutivsformer kun blant familie, nære venner og kolleger. Noen av kvinnene som blir tiltalt med disse formene både av nordmenn og russere, rapporterer at det er den norske mannen hjemme som kaller dem ved disse formene, i tillegg til andre russere. Én forteller at det kun er nære venner hun har tatt seg bryet med å fortelle at navnet har to ulike former, og at hun ønsker at de skal bruke diminutivsformer.

Diagram 12: Bruken av kjæleformer

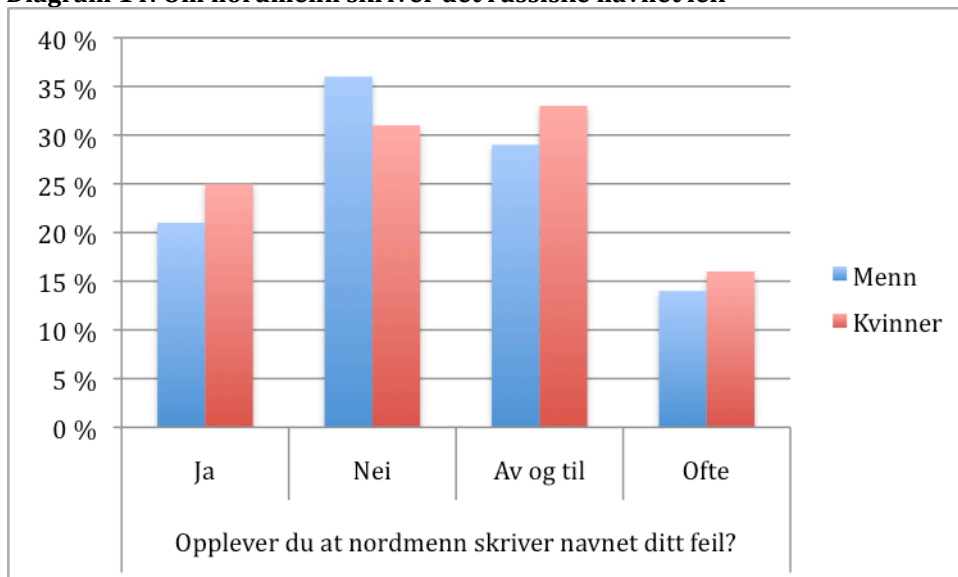
76 % av informantene opplyser at de bruker kjæleformer i Norge, altså like stor del som bruker diminutivsform i Norge. 71 % av mennene i undersøkelsen opplyser at de bruker kjæleformer i Norge, mens 50 % av mennene i utvalget bruker diminutivsform. Dette betyr at noen av mennene i undersøkelsen kun bruker kjæleform (i tillegg til offisiell form). Jeg har hatt kontakt med respondenter som kun bruker diminutivsform, men dette er en liten gruppe som har blitt behandlet et annet sted i oppgaven. 73 % av respondentene som opplyser at de bruker kjæleformer i Norge, sier at det kun er andre russere som bruker disse formene. Ingen av mennene bruker kjæleformen blant andre nordmenn.

Diagram 13: Opplevelse av navnets betydning for identiteten

I diagram 13 vises utvalgets besvarelser på hvorvidt navnet har noe å si for respondentenes identitet. 16 % av utvalget mener at navnet ikke har noen betydning for deres oppfatning av egen identitet. Dette er interessant, da jeg mener at navnet jo er representasjonen av deg selv, altså en viktig del av ditt «ytre skall». 76 %, mener at navnet har noe å si for deres egen identitet.

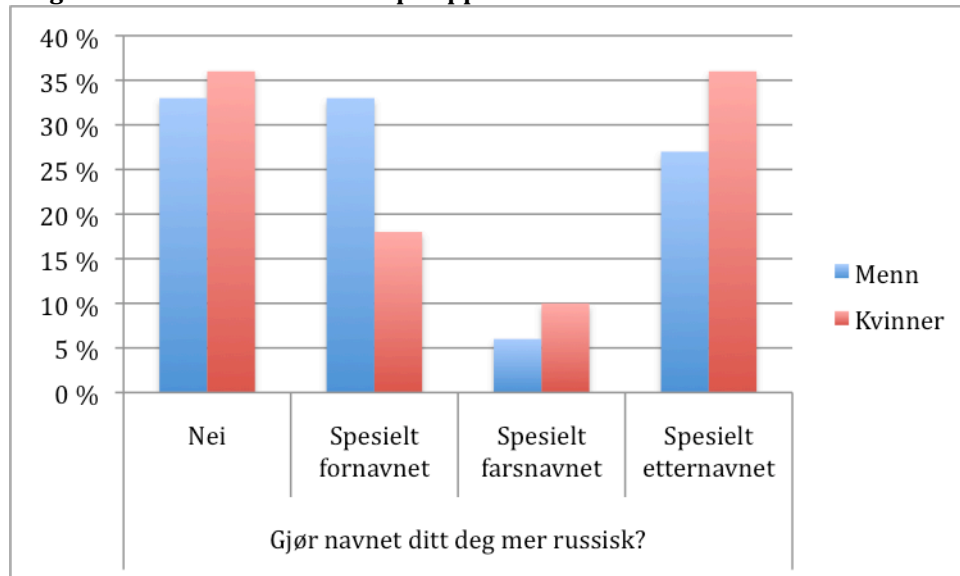
Diagram 14: Om nordmenn skriver det russiske navnet feil

I diagrammet over vises en oversikt over feilstaving av russiske navn. Som det fremgår her, kan vi se at russere opplever at det er mange som skriver navnene deres feil. 5 mannlige og 11 kvinnelige respondenter svarer at de ikke opplever at nordmenn skriver navnene deres feil.

64 % av mennene og 69 % av kvinnene i utvalget opplever eller har opplevd at navnet deres har blitt skrevet feil av nordmenn.

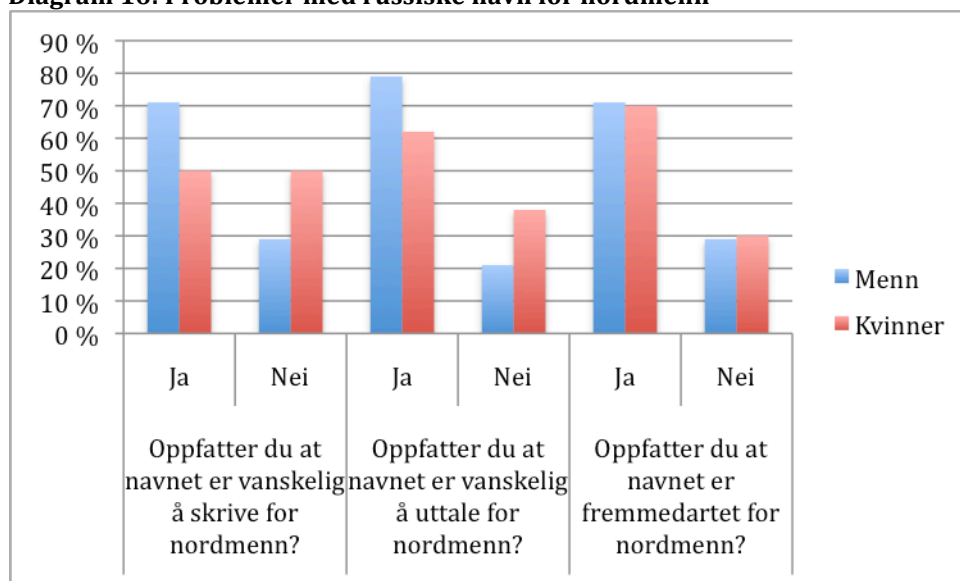
Diagram 15: Navnet som faktor på opplevelse av russisk identitet

I diagrammet over vises besvarelsene på spørsmålet *Gjør navnet ditt deg mer russisk?* Her er resultatet interessant. Hele 19 respondenter svarer at de ikke opplever at navnet gjør dem mer russiske, derimot er det 18 respondenter som opplever at det spesielt er etternavnet som gjør at de opplever seg mer knyttet til den russiske kulturen. 18 respondenter utgjør i dette spørsmålet 34 % av alle besvarelsene. Dette er interessant, da det i flere av besvarelsene har stått eksplisitt at det er de russiske etternavnene nordmenn har størst problemer med og som skaper mest problemer for respondenten selv, og at det er det som oftest blir feilskrevet. Noen respondenter har oppgitt at flere av navnene gjør at de opplever seg som spesielt knyttet til sitt russiske opphav.

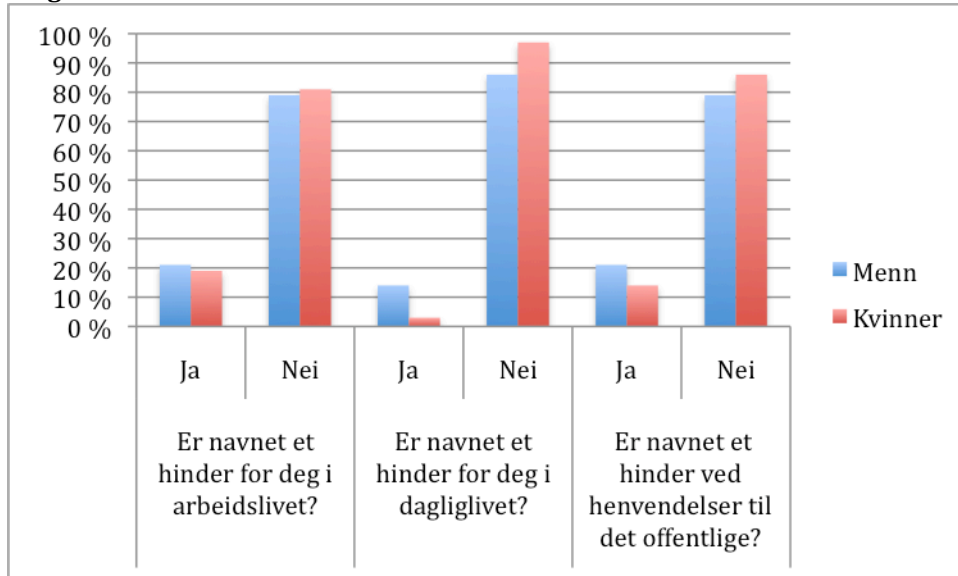

Diagram 16: Problemer med russiske navn for nordmenn

Hos menn er fordelingen 71 % *ja* og 29 % *nei* for om navnet er vanskelig å skrive for nordmenn, 79 % *ja* og 21 % *nei* for vanskelig å uttale for nordmenn og 71 % *ja* og 29 % *nei* for om det er fremmedartet for nordmenn. Fordelingen blant kvinner er 50 % *ja* og 50 % *nei* for om navnet er vanskelig å skrive for nordmenn, 62 % *ja* og 38 % *nei* for om navnet er vanskelig å uttale og 70 % *ja* og 30 % *nei* for om de oppfatter at navnet er fremmedartet for nordmenn. 56 % av utvalget opplever at nordmenn oppfatter russiske navn som vanskelige, 67 % mener at nordmenn opplever deres russiske navn som vanskelig å uttale og 71 % respondenter mente at det var vanskelig å uttale, mens 29 % av respondenter mente at de ikke trodde nordmenn opplevde deres russiske navn som fremmedartet. 71 % av respondentutvalget opplever altså at deres navn blir sett på som fremmedartet i Norge.

Diagram 17: Problem for russere med russiske navn

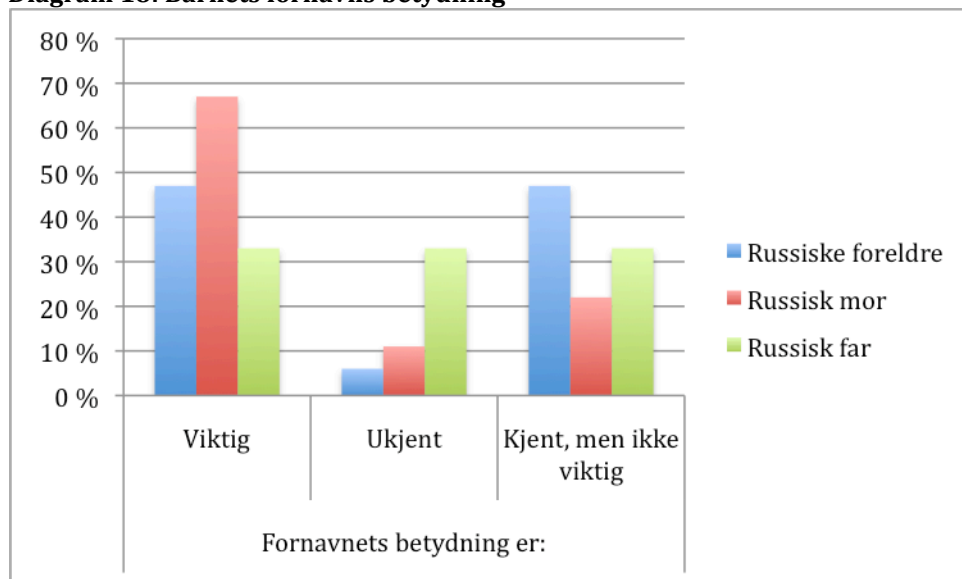
Et fåtall av respondentene opplever at navnet er et hinder i arbeidslivet, dagliglivet og henvendelser til det offentlige. Som det fremgår av diagram 17, mener 20 % at det er et hinder i arbeidslivet, mens 80 % mener at det ikke er til hinder. Det er kun 6 % som mener at navnet er et hinder i dagliglivet, og hele 94 % mener at det ikke er et hinder i dagliglivet. 16 % mener at det er et hinder i henvendelser til det offentlige, mens 84 % ikke opplever navnet sitt som et hinder. Etter disse tre spørsmålene fikk respondenten selv mulighet til å kommentere. Flere kommenterer at de har internasjonale navn som gjør at de opplever lite problemer tilknyttet navnet. Andre kommenterer at de er heldige fordi de ikke har så vanskelige navn som mange andre utlendinger fra for eksempel Sri Lanka og Pakistan. Andre igjen opplever at de ved å introdusere seg med sitt norske etternavn, gjør det lettere både for seg selv og for nordmenn. Én kommenterte at nordmenn generelt er tolerante med tanke på andres nasjonalitet, religion og navn, mens en annen respondent sier at det ikke er navnet som er problemet, men nordmenns holdninger til utlendinger. En av respondentene opplever det som en bra ting å være utlending i en jobbsituasjon. Han har dratt nytte av kvoteringsordningene for innvandrere.

Den siste delen av spørreskjemaet var for respondenter med barn. To av respondentene som har barn, har ikke svart på disse spørsmålene med den begrunnelsen at spørsmålene ikke er aktuelle for deres barn, da barna er født og oppvokst i Russland, men flyttet til Norge etter voksen alder. 15 av kvinnene har barn, mens 5 av mennene har barn. De har til sammen 32 barn. 17 barn har to russiske foreldre, 9 har kun russisk mor og 6 har kun russisk far.

Aldersfordelingen er slik: under ett år – 3 barn, mellom ett og 18 år – 19 barn, over 18 år – 9 barn.

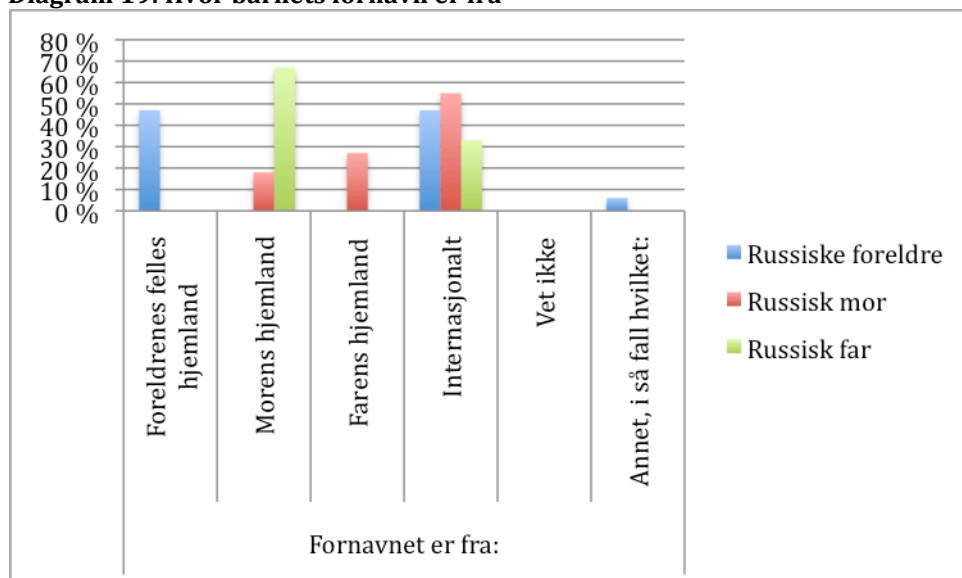
	Russisk mor	X	X	
	Russisk far	X		X
Fornavnets betydning er:	Viktig	8	6	2
	Ukjent	1	1	2
	Kjent, men ikke viktig	8	2	2
Fornavnet er fra:	Foreldrenes felles hjemland	8		
	Morens hjemland		2	4
	Farens hjemland		3	
	Internasjonalt	8	6	2
	Vet ikke			
	Annet, i så fall hvilket:	1		
Hva er grunnen til at barnet har fått dette fornavnet?	Oppkalling	2	3	1
	Hørt navnet på andre	2		
	Film/Tv			
	Litteratur			1
	Religiøs betydning	2	3	
	Kalendernavn		2	
	Liker navnet	12	6	4
Hva likte du/dere med fornavnet?	Kort		1	
	Sjeldent	1		
	Velklingende	6	8	
	Passer til resten av navnet	2	4	
	Lett å uttale på flere språk	8	7	4
	Annet	5	4	2
Navnet ble valgt fordi:	Barnet skulle vokse opp i Norge	2	1	
	Barnet skulle bruke navnet i et annet land		1	
	Barnet har tilknytning til flere land	10	9	6
Har barnet farsnavn?	Ja	11	3	
	Nei	6	6	6
Hvordan fungerer navnet i Norge?	Godt	14	8	6
	Er en del problemer	3	1	
	Vi burde valgt et annet navn			
Har det vært et problem med å få godkjent hele eller deler av navnet i Norge?	Nei	16	9	6
	Fornavnet			
	Farsnavnet	1		
	Etternavnet	1		

Diagram 18: Barnets fornavns betydning

Fornavnets betydning er tydeligvis viktig for de fleste foreldrene. Diagrammet under viser fordelingen av *viktigheten av betydningen*. Besvarelser for hele 50 % av barna sier at navnets betydning er viktig. Alt i alt er det klart flest som mener at navnets betydning er viktig, men det er også en stor andel der begge foreldrene er russiske som sier at barnets navn er kjent men ikke viktig. 37 % av barna har fått navn der betydningen er kjent, men ikke viktig. 13 % av barna har foreldre som ikke kjenner til navnets opphav.

Diagram 19: Hvor barnets fornavn er fra

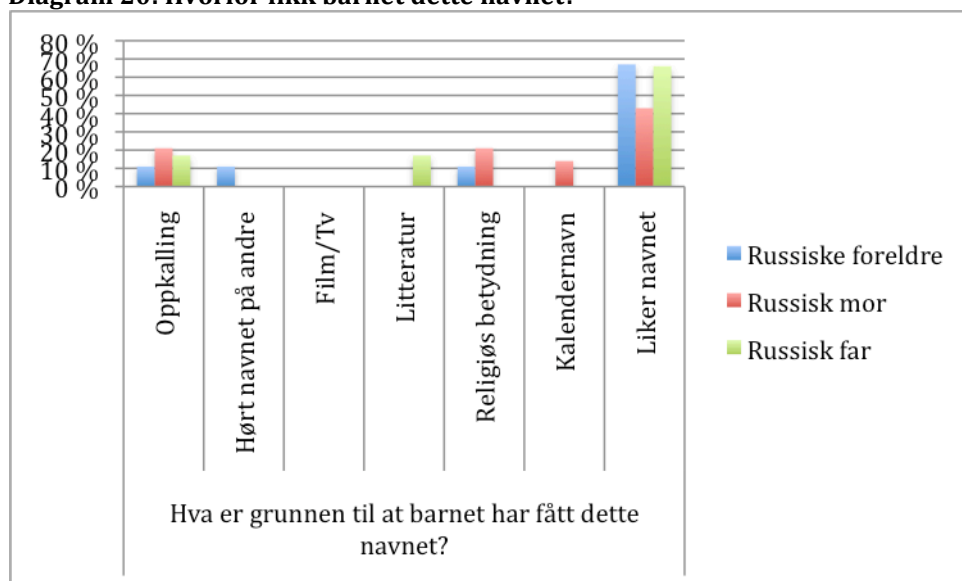

Ett av spørsmålene jeg ønsket å finne svar på, var hvilket land fornavnet kommer fra. Svært mange har svart at navnet er internasjonalt, altså at det er et navn som brukes og kan fungere i flere land. Diagrammet over viser oversikten over fordelingen. Jeg har her med kategorien

annet, som det er én respondent som har benyttet seg av og fylt ut med at navnet kommer fra Norge. 47 % av barna med to foreldre fra Russland har fått et russisk navn, samtidig som 47 % av den samme gruppen har fått et internasjonalt navn. Hvor mange av disse barna som er født i Norge, vites ikke.

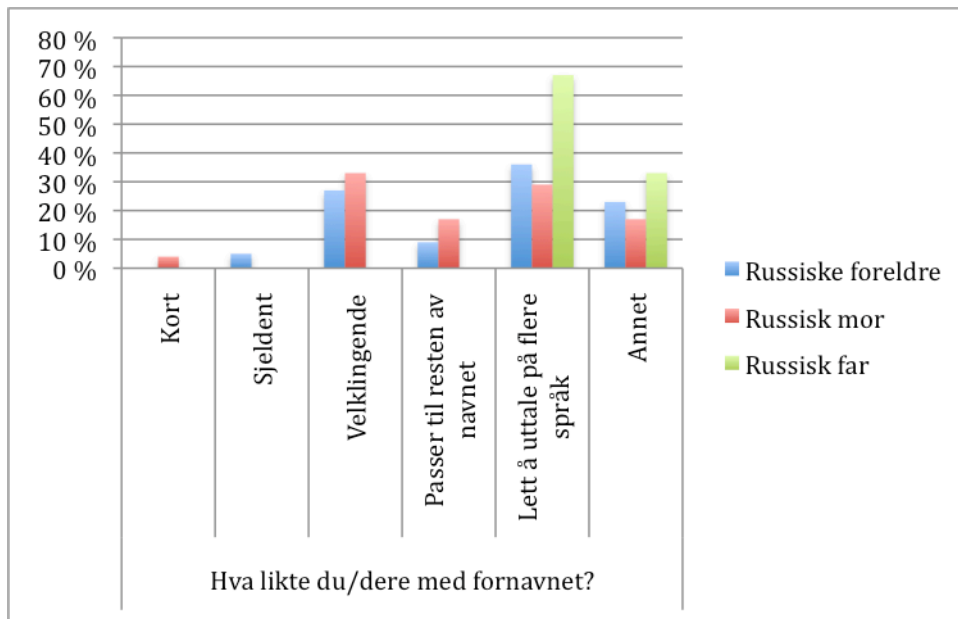
Det som kanskje er det mest interessante her, er at barn med russisk far får navn fra morens hjemland, mens ingen har svart at barna med russisk far har fått navnet fra farens hjemland. Derimot er det flere av barna med russisk mor som har fått navn fra farens hjemland. Der hvor begge foreldrene er russiske, er det omtrent lik fordeling mellom at barnet har fått et russisk navn og et internasjonalt navn. 67 % av de barna som kun har russisk far, har fått navn fra morens hjemland. Ingen av disse barna har fått navn fra farens hjemland. Hele 47 % har svart at barnet har fått et internasjonalt navn.

Diagram 20: Hvorfor fikk barnet dette navnet?

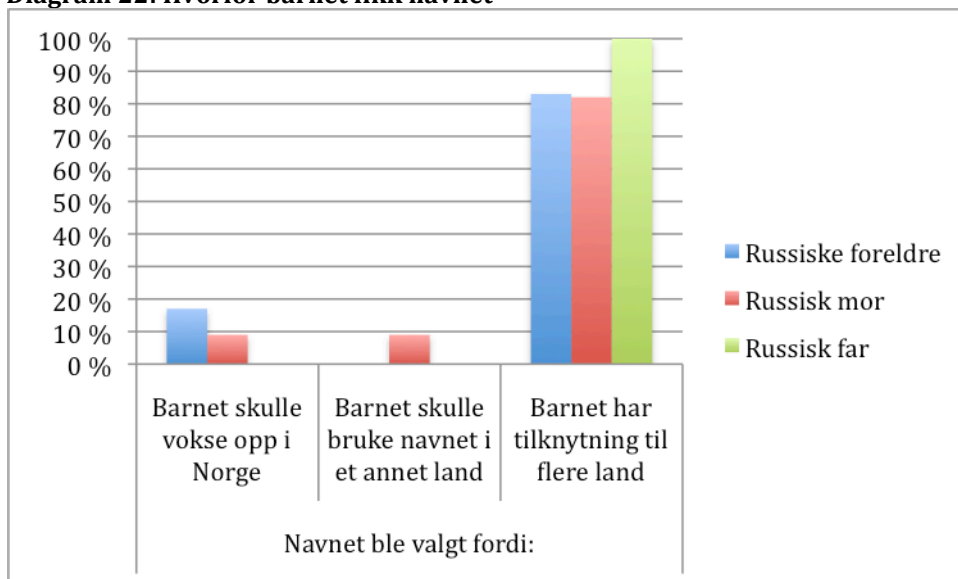
I 58 % av tilfellene har en av grunnene til at foreldrene har valgt navnet til barnet vært at de likte navnet. 16 % av barna har blitt kalt opp etter slektninger. Hos 14 % av barna har en av grunnene for at de har fått navnet vært at navnet har en religiøs betydning for foreldrene. Den vanligste grunnen til at barnet har fått navnet, er at foreldrene har likt navnet, men det er nok ingen foreldre som gir navn barnet et navn de selv ikke liker.

Diagram 21: Hva foreldrene likte med navnet.

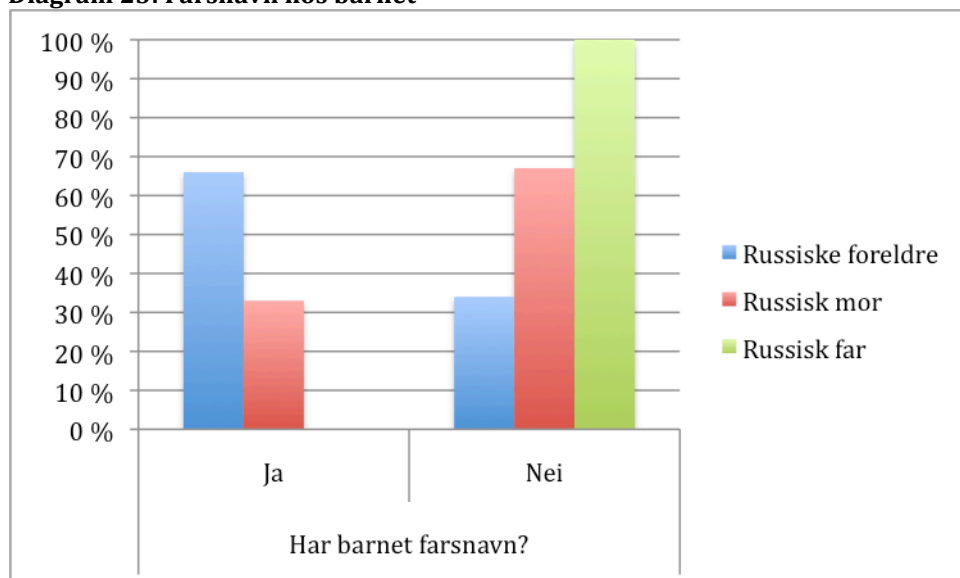
Jeg stilte også mine respondenter spørsmålet *Hva likte du/dere med fornavnet?* Mange valgte her å krysse av på flere av svaralternativene. I samsvar med med svarene fra diagram 19, er det en stor del som velger navn på barna som skal fungere godt i mange land. Det er tydelig at mange av foreldrene er bevisst på den rollen barnets navn har og den bakgrunnen de ønsker at navnet skal vise. En relativt stor andel av respondentene rapporterer også om at valg av navn ble gjort fordi de opplever navnet som velklingende.

Diagram 22: Hvorfor barnet fikk navnet

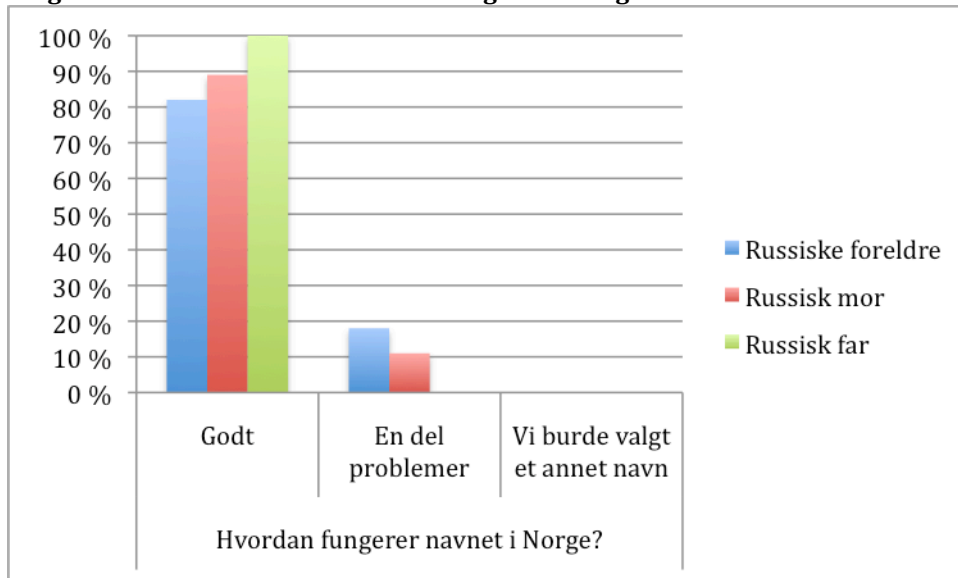
Hos alle de tre gruppene ser man at den klart tydeligste grunnen for navnevalget er at barnet skulle ha tilknytning til flere land. De fleste av respondentene med barn har altså enten fått barn i Norge, eller har valgt navn med tanke på at de skulle bosette seg, fast eller midlertidig, utenfor Russland. Både i dette diagrammet, i diagram 19 og i diagram 21, kan vi trekke den slutningen at mange tar et bevisst valg når de gir barna et navn som skal fungere i flere land. Flere av respondentene med voksne barn har unnlatt å svare, da dette er et spørsmål som ikke er aktuelt når det gjelder barn som er født i Russland og det ikke forelå planer om å flytte ut av landet da de fikk navnet. Flesteparten, 86 %, av barna har fått navnet fordi de skulle ha tilknytning til flere land. 10 % har fått navnet sitt fordi de skulle vokse opp i Norge, mens 3 % har fått navnet sitt fordi han eller hun skulle bruke navnet i et annet land enn der hun eller han ble født.

Diagram 23: Farsnavn hos barnet

Det neste spørsmålet i spørreskjemaet var om barnet har farsnavn. Her er det interessant å se at flere med kun russisk mor har fått farsnavn, mens ingen av barna med kun russisk far har fått farsnavn. 65 % av barna med to russiske foreldre har fått farsnavn. Her ser vi at barn av to russiske foreldre oftere har farsnavn enn ikke farsnavn. Det er flere barn av en russisk mor som ikke har farsnavn enn som har farsnavn, allikevel finner vi tilfeller der de har farsnavn. Dette står i motsetning til barna av en russisk far og en ikke-russisk mor, hvor det ikke i noen tilfeller forekommer farsnavn hos mine respondenter.

Diagram 24: Hvordan barnets navn fungerer i Norge

Som det fremgår av diagrammet over, ser vi at 88 % opplever at barnets navn fungerer godt i Norge. 28 har svart at de mener at navnet fungerer godt, 4 har sagt at det forekommer problemer for barnet på grunn av navnet. Det har vært problemer med registrering av farsnavn og etternavn for kun ett av barna. De resterende respondentene har svart at registrering av navn i Norge ikke har vært noe problem.

4.5. Tilbakemeldinger på spørreundersøkelsen

På slutten av spørreskjemaet lot jeg det være et åpent felt der respondentene kunne kommentere hva de selv tenkte om det å ha et russisk navn i Norge. En del av respondentene brukte denne anledningen til å kommentere ting som spørreskjemaet ikke ga rom for. Én respondent pekte på at noen endrer navnet sitt med en gang de registrerer seg i Norge, mens andre endrer navn når de har bodd lenge i Norge og skal få seg norsk pass. Han peker på at det er flere som endrer navnet sitt til en uoffisiell form, i tillegg til å fjerne farsnavnet. Dette mener han skjer fordi det i løpet av et liv er mange papirer som skal fylles ut, så for å gjøre hverdagen enklere, har han valgt å endre navnet sitt til diminutivsformen i folkeregisteret. Én av respondentene kommenterte at hun har valgt navn til sine tvillinger som gjør at barna får diminutivsformer som rimer og klinger fint sammen. Selv om navnene hun ga barna sine var typisk russiske navn, kommer det frem at hovedgrunnen for at hun valgte disse navnene var fordi diminutivsformene skulle rime, og det var det som var viktigst da det er disse formene hun skal bruke på barna sine. Hun kommenterer også at hun kjenner til andre som har gitt de samme navnene til barna fordi diminutivsformene rimer. En annen av respondentene opplever at hun må forklare forskjellene mellom full form av navnet og diminutivsform, da hun

opplever det som unaturlig at nære venner som hun omgås hver dag skal bruke den fulle formen av navnet hennes når de snakker med henne. En annen opplever at hun kunne ønske seg et norsk etternavn, men at hun da ville mistet all sin russiskhet. Fornavnet er internasjonalt og fungerer godt i flere land, så ved å ta et norsk etternavn vil ethvert snev av russiskhet forsvinne. Hun ønsker å beholde en viktig del av sin bakgrunn i navnet. En annen av respondentene kommenterer at navnet straks sier noe om opphavet deres, slik at folk raskt forstår at de er russiske ved å ha et russisk navn. Flere av respondentene kommenterer at det nordmenn har problemer med, er uttale av navnet. Dette skaper mye irritasjon for respondentene. Én har valgt å bruke kun den offisielle formen av navnet sitt, da hun opplever at nordmenn uttaler sj-lyden feil, noe som fører til at hun opplever navnet som mindre pent enn den offisielle formen. Flere andre kommenterer at nordmenn legger trykk på feil stavelse, slik at navnet høres feil ut i deres ører. Én har valgt ikke å ta navnet til mannen for å slippe arbeidet med å endre navnet sitt på alle ID-dokumenter. Hun mener at dette er praksis for flere og flere kvinner fra Russland. Én av respondentene forklarer hvorfor han har byttet fra et navn som er vanlig i russisk folkløse, men ellers sjeldent i russisk, til en mer internasjonal variant av samme navnet. Den mer internasjonale varianten er et relativt vanlig navn i Norge.

4.5.1. Svaralternativer som kunne vært med

Fra noen respondenter fikk jeg tilbakemeldinger om at svarene i spørreskjemaet ikke passet til deres situasjon. Jeg har valgt å ta opp noen av disse tilbakemeldingene her. Det er også flere problemstillinger jeg kunne tenke meg å få svar på fra respondentene, som for eksempel i hvor stor grad diminutivsformer brukes på barna deres. Dette kommer til en viss grad frem i kommentarene til noen av respondentene, men det hadde vært interessant og fått det frem systematisk ved hjelp av undersøkelsen.

Flere har kommentert på spørsmålet om hvorfor de fikk sitt navn at foreldrene valgte det fordi de rett og slett likte det. Andre har svart at de fikk sitt navn fordi foreldrene ønsket å hedre sine slektninger. Noen har svart at de fikk navnet fordi det var sjeldent. Dette er et alternativ som er med i spørsmålene som etterspør grunner til navnevalg til barn. Et slikt alternativ kunne med fordel også ha vært med på spørsmålet om hvorfor respondentene selv fikk det navnet de fikk. En respondent la selv til et svaralternativ på spørsmålet om han var fornøyd med transkripsjonsvarianten. Han oppga at han ikke var fornøyd. Dette var et svaralternativ som jeg ikke hadde med, men som absolutt burde vært der for å fange opp slike holdninger.

Respondentene kommenterer at de ikke bruker farsnavn i Norge fordi dette ikke er noe som nordmenn bruker. Her kunne det vært interessant å undersøke forskjellene på den faktiske navnebruken av de ulike offisielle navnene både i Norge og Russland.

4.5.2. Spørsmål om uoffisielle navn

Hos flere av respondentene ser jeg at de ønsker å bruke ett av de uoffisielle navnene som offisielt navn i Norge, for eksempel *Vanja* (av Ivana/Ivan), *Tanja* (av Tatjana), *Rita* (av Margarita), *Anja* (av Anna) og *Nadja* (av Nadjezjda). Her er det også noen som har valgt å benytte sitt russiske uoffisielle navn som offisielt navn i Norge. Dette er et interessant fenomen som kunne vært fint å studere nærmere ved å stille spørsmål om dette er et ønske hos flere enn de som har gjort det. Jeg har inntrykk av at det er flere som kun bruker diminutivsformen av navnet sitt og ikke den fulle formen. Et annet aspekt ved bruken av diminutivsformer som hadde vært interessant å undersøke, er hvorfor diminutivsformene blir brukt. Blir de brukt fordi de er en viktig del av deres navnekultur, eller er det slik at russere i Norge velger å bruke diminutivsformer av praktiske grunner? Dette skillet hadde vært nyttig å gjøre rede for med tanke på overføringen av deres kulturelle identitet fra Russland til Norge.

4.5.3. Navnevalg til barna

I den siste delen av spørreskjemaet, altså den delen som omhandlet hvilke navn man har valgt til sine barn, dukket det opp flere uoverensstemmelser mellom realiteten for mange og svaralternativene i spørreskjemaet. Noen ble kommentert av respondentene, andre ikke. Den tydeligste uoverensstemmelsen gjaldt respondenter med barn som er født i Russland. Spørsmålet om hvorfor navnet ble valgt tar ikke høyde for dette. Her er svaralternativene: *Barnet skulle vokse opp i Norge*, *Barnet skulle bruke navnet i et annet land* og *Barnet har tilknytning til flere land*. Her gis det ikke rom for at foreldrene ikke tenkte på å flytte ut av landet da barnet ble født i Russland. Et annet spørsmål etterspør hvordan navnet fungerer i Norge. I dette spørsmålet er utgangspunktet at barnet bor i Norge sammen med mor og/eller far. Her tar jeg ikke høyde for at en eller begge av foreldrene har flyttet til Norge etter at barnet har blitt voksent og ikke behøvde å flytte sammen med foreldrene, og i så fall vil dette spørsmålet ikke være mulig å svare på. Dette gjaldt for flere respondenter. Her burde det vært et alternativ hvor respondentene kunne krysse av for at barnet ikke bor i Norge. Med et slikt alternativ ville jeg kunne fange opp barn som ikke er relevante å undersøke. Et barn som har russiske foreldre, men som aldri selv har bodd i Norge, vil ikke være relevant for problemstillinger om hva foreldrene tenkte om barnets oppvekst i Norge. En av respondentene

har barn med en russisk partner, men de har valgt et norsk navn til barnet. I dette tilfellet vil ikke svaralternativene på spørsmålet om hvor navnet kommer fra være tilstrekkelige. Svaralternativene her er: *Foreldrenes felles hjemland, morens hjemland, farens hjemland, internasjonalt, vet ikke* og *annet*. Her har respondentene valgt å krysse av for *annet* og utdype at navnet er norsk. I et slikt tilfelle burde det være et svaralternativ som var at navnet oppfattes som norsk.

4.6. Andre utfordringer

Noen av spørsmålene i spørreskjemaet kunne virke forvirrende, spesielt såkalte filterspørsmål, det vil si spørsmål som kun skal besvares hvis respondenten svarte noe gitt på det forrige spørsmålet. Et eksempel på dette er *Hvis du ikke er fornøyd, kunne du tenke deg å endre det/dem?* Dette er et spørsmål som kommer etter tre spørsmål om man er fornøyd med for-, fars- og etternavn. Slike spørsmål kan føre til at spørreskjemaet kan bli forvirrende for noen respondenter og i verste fall føre til at de på dette tidspunktet velger å trekke seg. Noen av respondentene hadde allikevel svart på det selv om de ikke hadde svart på foregående spørsmål. I disse tilfellene tok jeg utgangspunkt i hva de hadde svart på det opprinnelige spørsmålet. Tilsa svaret at de ikke skulle svare på oppfølgingsspørsmålet, ignorerte jeg at de hadde svart på oppfølgingsspørsmålet.

På spørsmålet om hva respondenten syntes om at navnet kun blir brukt i ubøyd form i Norge, har jeg fått henvendelser om at dette er uklart. At jeg mente at navnet ikke bøyes i kasus i Norge kom ikke godt nok frem i dette spørsmålet. Imidlertid svarte 35 respondenter at det ikke var så viktig, mens kun 14 svarte at de enten synes det er bra eller at det er synd.

Et annet problem flere av respondentene har kommentert er transkripsjonen av *e*. En av respondentene kunne ønske at han hadde transkribert etternavnet med *je* i innlyd i stedet for *e* som det står nå. En annen respondent ergrer seg over at etternavnet hennes har en *e*, når det med kyrilliske bokstaver opprinnelig var en *e* med trykk, altså en *ě* (jo). Et spørsmål om forholdet mellom lyd og tale kunne også vært interessant å undersøke nærmere.

Det forekommer at trykket endres når en nordmann uttaler et navn. Dette oppleves som et problem for noen av respondentene, da navnet ikke samsvarer med navnet de identifiserer seg med. Kanskje vil navnet oppfattes som mindre pent for respondenten selv hvis trykket er på et feil sted. Et spørsmål som tok opp denne problematikken kunne frembringe interessante

aspekter av identitetsfølelsen til de russiske respondentene. Et navn som har ett trykk på russisk, mens nordmenn bruker et annet trykk vil kunne være med på å endre respondentenes oppfatning av navnet fordi navnet endres ved flytting til et annet land.

Spørreskjemaet var på 6 A4-sider. Dette er relativt langt, og kan ha gjort at mulige respondenter har unnlatt å svare på det. Noe annet som kan ha hindret respondenter i å svare, er at de rett og slett ikke er interessert i temaene som blir spurt etter, eller ikke har noen særlige synspunkter på de spørsmålene som blir stilt. Dette kan ha ført til at de enten har svart uten å tenke ordentlig gjennom svarene, eller at de har latt være å svare.

5. Kvalitative intervju

For å komme dypere inn på problemstillingene mine og eksemplifisere dem ønsket jeg å utføre to kvalitative intervju. Fordi jeg bare bruker to informanter vil heller ikke denne delen av oppgaven kunne generaliseres, men formålet var å undersøke hvilke valg intervjuobjektene har gjort med hensyn til navnebruken og få eksemplifisert opplevelser og eventuelle og undersøke eventuelle problemer knyttet til valg og bruk av navn hos russere bosatt i Norge. Intervjuene belyser også spørsmål knyttet til navn og integrering. Utgangspunktet for den kvalitative delen av oppgaven er to intervjuer, det ene med en godt voksen dame som har bodd i Norge i mange år og har to barn, og det andre med en ung mann som ikke har barn.

5.1. Metode

Problemstillingene i den kvalitative delen av oppgaven angår valg av navn på bakgrunn av deres russiske identitet, deres integrering i det norske samfunnet og navnevalg for sine barn. For å komme dypere inn på disse problemstillingene, ønsket jeg særlig å utforme spørsmål som førte til at informantene fortalte om spesielle hendelser og egne tanker. Ved å se på disse informantenes forhold til navn og identitet, samt deres forhold til sitt russiske navn og se dette i sammenheng med eventuelle problemer som kan ha oppstått på grunn av deres russiske navn, fikk jeg muligheten til å undersøke sammenhengen mellom identitetsfølelsen og grad av integrering. Jeg satte opp en intervjuguide med 16 spørsmål som omfattet 1) bakgrunnsinformasjon, 2) navn og identitet, 3) navn og integrering og 4) navnevalg hos barn. Se vedlegg 3 for fullstendig intervjuguide. Jeg brukte en blanding av strukturert og ustrukturert intervju. Det vil si at det både var faste spørsmål og mulighet for at informantene selv kunne snakke fritt om temaet. Intervjuet var relativt åpent og var bygget opp slik at jeg begynte med å stille spørsmål med åpne svar, for deretter å la informantene snakke fritt og bruke egne assosiasjoner. Jeg hadde stilt opp en del spørsmål jeg ønsket svar på, men det viste seg at informantene selv kom inn på mange av spørsmålene. De gjenværende spørsmålene stilte jeg etter hvert. Denne *pre-struktureringen* skulle være til hjelp for å sikre at temaene jeg var interessert i å studere faktisk ble berørt. Jeg stilte begge informantene de samme spørsmålene. Etter at alle spørsmålene var stilt, fikk de ta opp andre problemstillinger de har hatt vedrørende det å ha et russisk navn i Norge. Intervjuene ble som sagt foretatt på kafé for å frembringe en mest mulig uformell stemning. Under intervjuene ble båndopptaker benyttet. Dette ble gjort fordi jeg skulle slippe å tenke på nedskrivning av svarene og heller konsentrere

meg om å få intervjuobjektene til å utdype sine svar. Etter at intervjuene var ferdige, ble de transkribert i sin helhet. Jeg valgte å transkribere på en måte som ligger nær skrift, uten å ta hensyn til nonverbale faktorer. De transkriberte intervjuene i «sensurert» versjon finnes som vedlegg (vedlegg 4 og 5).

Intervjuobjektene fikk muntlig informasjon om prosjektets formål og hva opplysningene skulle brukes til. Personlige opplysninger, som kun er tilgjengelig for forsker og veileder, blir behandlet etter retningslinjer fra Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS.

5.1.1. Utvelgelse av informanter

Til de kvalitative intervjuene ble utvelgelsen av informanter gjort etter såkalt skjønnsmessige hensyn. Dette vil si at informantene ble valgt på grunnlag av hvem som ville være hensiktsmessig å bruke med tanke på de problemstillingene jeg hadde stilt opp og de temaene jeg ønsket å belyse. Jeg ønsket to informanter til den kvalitative delen, en kvinne og en mann. Én av dem skulle være ung, mens den andre skulle være en del eldre. Dessuten ønsket jeg at minst én av respondentene skulle ha barn, slik at jeg kunne få belyst problemstillingene omkring navnevalg for barn av russiske foreldre i Norge. Det viste seg at begge informantene hadde tanker rundt det å navngi et barn i Norge. Jeg bestemte meg først for hvilken kvinnelig informant jeg ønsket å bruke, og jeg måtte derfor velge en mannlig informant som var yngre.

5.2. Problemstillinger

Før jeg begynte med de kvalitative intervjuene, var det viktig at jeg stilte opp noen problemstillinger med tanke på hva jeg var interessert i å få ut av intervjuene. Jeg skulle også grunngi hvorfor jeg hadde valgt de spørsmålene jeg har brukt og utvalget av informanter. Mine problemstillinger ligner de jeg tok for meg i forbindelse med de kvantitative spørreundersøkelsene, men det er viktig å merke seg at jeg her går mer i dybden. I en kvalitativ undersøkelse har jeg for eksempel i større grad muligheten til å kartlegge noen av grunnene for foreldrenes navnevalg for sine barn. Dette er vanligvis en kompleks utfordring for mange, og valget har som regel ikke en enkel forklaring. Gjennom intervju har jeg fått større forståelse av hvorfor foreldrene har tatt det valget de har tatt.

5.3. Informant 1

5.3.1. Bakgrunnsinformasjon

Den første informanten (heretter informant 1) er en pensjonert dame som er født og oppvokst i Russland. På 1970-tallet, da hun var i 20-årene, flyttet hun til Norge for å gifte seg med en norsk mann. Med denne mannen fikk hun barn som nå selv har blitt foreldre. Hun fullførte all utdannelsen sin i Russland, men har jobbet i mange år i Norge.

5.3.2. Navn og identitet

Etter å ha bodd 40 år i Norge, noe som vil si omtrent 2/3 av livet og hele sitt voksne liv, føler informant 1 seg norsk. Fornavnet hennes er et vanlig russisk navn, som hun er fornøyd med, og hun opplever at det fungerer godt i Norge. Både den fulle formen av navnet og diminutivsformen er navn som er relativt vanlige i Norge. Dette fører naturlig nok til at det ikke oppstår store problemer med fornavnet. Hun selv har bare positive assosiasjoner til navnet. Blant annet forbinder hun navnet med en av Pusjkins store litterære skikkelser. Hun gir selv uttrykk for at den nasjonale identiteten hennes blir forsterket av det russiske navnet hennes, som assosieres med litterære og religiøse figurer og merkedager i den russiske kulturen.

Hun blir ikke tiltalt med diminutivsformer av nordmenn. I hvert fall skjer ikke dette bevisst fra deres side. Før hun flyttet til Norge omtalte forloveden hennes henne med diminutivsformen av navnet. Dette førte til at de som hadde hørt om henne før hun flyttet til Norge, tiltalte henne ved diminutivsform uten å være klar over at det kun var en annen form av hennes opprinnelige navn. De hørte at hun ble omtalt ved diminutivsformen, og uten å kjenne til russiske navneskikker begynte de å kalle henne ved dette. Til nye bekjente introduserte hun seg med fullt navn, og det skapte diskusjoner mellom de norske vennene om hva som var det offisielle navnet hennes. Hun selv ville lage et skille mellom sin norske og sin russiske identitet. I sin russiske sfære ønsker hun å bli tiltalt etter russiske navneskikker, for eksempel å bli tiltalt med fornavn og farsnavn når russere hun ikke kjenner tiltaler henne på russisk, mens om de snakker norsk med henne, må de gjerne kun bruke fornavn. At nordmenn ikke forholder seg til henne med russiske navneskikker er ikke noe hun tar seg nær av, men at andre russere i Norge ikke bruker korrekte former, er noe hun opplever som ødeleggende for den russiske kulturelle identiteten hos russere i Norge. Hun ønsker ikke å blande disse sfærene, blant annet fordi hun ikke ønsker å bli tiltalt med diminutivsformer av russiske personer hun ikke har et familiært forhold til. Nordmenn har ikke noe grunnlag for å

forstå russiske navneskikker, mener hun. Derfor er det at de kaller henne kun med diminutivsformer uten å vite hvorfor, eller kun bruker fornavn, noe hun aksepterer i det norske samfunnet.

Intervjuobjektet har nå et russisk fornavn og et norsk etternavn. Det russiske fornavnet skaper lite problemer. Det norske etternavnet har derimot bydd på større vanskeligheter. Hun tok sin norske ektemann sitt etternavn da hun giftet seg, da hun ikke ønsket å bruke sitt russiske navn fordi hun selv mente at det ville by på problemer på grunn av navnets fremmede natur. I tillegg gir det russiske etternavnet hennes assosiasjoner til et norsk tabuord. Da hun skilte seg fra sin norske mann, valgte hun å beholde etternavnet hans for å unngå de nevnte problemene med etternavnet. Hun ønsket dessuten å ha samme etternavn som sine barn. Hun var også inne på tanken om å oversette det opprinnelige etternavnet sitt til et annet språk. Dette ville vært relativt uproblematisk, da etternavnet er en yrkesbetegnelse og ulike oversatte former er hyppig brukt i Norge. Hun valgte heller å beholde eksmannen sitt navn. Ved å oversette det opprinnelige etternavnet sitt ville hun hatt et etternavn med samme betydning, men det ville ha mistet sin tilknytning til den russiske kulturen.

Når hun snakker med voksne russere i Norge, som hun ikke er i familie med, legger hun vekt på at de skal tiltale henne med farsnavn. Farsnavnet er en viktig del av hennes russiske identitet, og hun mener at det er synd at det er så mange russere i Norge som ikke bruker det når de tiltaler henne. Hun opplever ofte at hun må poengtere at hun ønsker å bli tiltalt med fornavn og farsnavn og ikke bare fornavn, da dette er en høflig tiltaleform. Da hun skulle registrere seg i Norge, ønsket hun kun å ha med første bokstav i farsnavnet i respekt for sin far. Hun måtte enten ha med hele eller droppe det. Hun valgte å beholde det, men ønsker ikke at det skal brukes i en norsk kultursfære. Hun ønsker altså å bruke farsnavnet i Norge, men kun når hun snakker med russere på russisk. Når andre russere i Norge snakker norsk til henne, ønsker hun altså ikke at de skal bruke farsnavnet.

5.3.3. Navn og integrering

Informant 1 opplever som nevnt lite problemer med fornavnet. Etternavnet var det verre med. Da hun flyttet til Norge tok hun ektemannens etternavn. Da hun skilte seg, ønsket hun å beholde det norske navnet. Hun mente at hvis hun byttet tilbake til det russiske pikenavnet, ville problemene med det russiske navnet oppstå. Problemene som kunne oppstå ville antagelig være knyttet til at navnet er fremmedartet, slik at det vil være vanskelig for

nordmenn å uttale og skrive det. Av praktiske årsaker ønsket hun dessuten å ha samme etternavn som sine barn.

Til tross for at det er et russisk navn som man også finner i Norge, har det oppstått problemer for henne knyttet til navnet. Intervjuobjektet opplever at det ikke bare er navnet hennes som knytter henne til den russiske bakgrunnen hennes, men også den russiske aksenten. Begge disse markørene gjør at hun kan knytte seg til sine russiske røtter. På grunn av den utenlandske aksenten begynner folk ofte å snakke høyt og langsomt til henne og spør om hun er norsk. Det tar ikke lang tid før de oppfatter at det er en person med gode norskkunnskaper de snakker med. På spørsmål som går på integrering av russere i Norge, altså om hvorvidt hun mener at navnet har noe å si for denne prosessen, har hun selv ikke opplevd noen problemer. Hun mener at fordi hun har et utenlandsk navn, er det ikke vanskelig å gjette at hun er utlending, og derfor behandler nordmenn henne som en utlending. At folk snakker saktere og høyere til henne, og uttrykker overfor henne at de tror at hun ikke er god i norsk, mener hun selv er delvis fordi hun har et russisk navn, delvis fordi hun har russisk aksent. Med et russisk navn og en russisk aksent vil hun alltid ha et bånd til Russland. Dette fører til at hun distanserer seg fra det norske samfunnet. Hun opplever altså at navnet ikke alene er et hinder for henne, men at det russiske navnet sammen med den russiske aksenten bidrar til at til at andre lettere oppfatter henne som utlending.

5.3.4. Navnevalg til barn

Informant 1 valgte selv å gi russiske navn til sine barn. Dette begrunner hun med at det da var enklere for den russiske slekten å forholde seg til barna ved at de kunne bruke diminutivsformer når de snakker med barna. Ved å gi barna russiske navn vil det også være enklere for slektningene å uttale navnene. Dette mente hun fører til at slektningene får et mer kjærlig forhold til barna. Navnene ble altså valgt fordi de kunne knytte barna til omgivelsene, altså slektningene og den russiske navnekulturen, og ikke til staten Russland. De to barna hennes fikk russiske navn, men disse russiske navnene er også kjente navn i Norge, og vil derfor også være velfungerende her. For barna hennes var det viktigere å gi sine barn navn som fungerte bra både i Norge og i Russland, eller norske navn med en russisk parallell. Dette viser barna at de har røtter to forskjellige steder.

5.4 Informant 2

5.4.1. Bakgrunnsinformasjon

Den andre informanten (heretter informant 2) er en ung mann i 20-årene. Informant 2 er født i Russland, men flyttet til Norge like før Sovjetunionens fall. Han gikk i barnehage i Russland, men begynte i 1. klasse i Norge. Begge foreldrene er russiske og de kom til Norge som arbeidsinnvandrere. Han har bodd flere steder i Norge, men mesteparten av tiden har han vært bosatt i Oslo-området.

5.4.2. Navn og identitet

Navnet til informanten er et oppdiktet navn. Det vil si at den norske varianten han bruker av navnet sitt er en blanding av ulike transkripsjonsvarianter. Dette skjedde fordi faren hans var usikker på hvordan navnet til sønnen skulle transkriberes da han skulle registrere navnet i Norge. Det førte til at det ble en blanding av ulike transkripsjonsmønstre. Dette fører igjen til at det er få eller ingen som har nøyaktig den samme skrivemåten som ham.

Foreldrene ønsket å gi ham et sjeldent russisk navn. Det viste seg imidlertid at mange andre foreldre som fikk barn samtidig, også tenkte det samme. Dette førte til at han ikke var den eneste i sin russiske barnehage med dette navnet.

I Norge kommer han sjeldent over personer med samme navn som ham selv. Dette mener han er med på å gi ham sin egen individualitet. Folk legger merke til det, og derfor opplever han navnet som markert. Det er en god samtalestarter, og fordi den russiske bakgrunnen er noe han er stolt av vil det russiske navnet også være noe han er stolt av. Selv om mange synes det er et ukjent navn, er det mer fokus på at det er et fremmed navn enn at det er et vanskelig navn. Navnet ligner veldig på et norsk navn, og vil derfor være gjenkjennelig for mange. Han mener selv at det derfor ikke vil være like fremmedartet som mange andre russiske og utenlandske navn. Det har ikke noen vanskelige lyder. I tillegg er det så ukjent for mange i Norge at det er vanskelig å stadfeste hvor det kommer fra.

På gaten i Russland kan han ofte høre navnet sitt uten at det er noen som snakker til ham, men om han hører navnet sitt i Norge, vet han at det i de fleste tilfeller er ham det er snakk om. Navnet hjelper ham med å knytte sterkere bånd til sin russiske bakgrunn, en bakgrunn han er stolt av og som han i de senere år har blitt veldig opptatt av. Det spesielle med å være russisk i Norge er noe som blir underbygd av bruken av informantens russiske navn. Han legger

vekt på at folk blir mer observante på ham siden det er et spesielt navn å ha i Norge. I tillegg er navnet en god konversasjonstarter. Når informanten introduserer seg, må han ofte fortelle at han er russisk og slik kan han sette i gang en samtale. Dette ser han på som utelukkende positivt. Fordi han i de senere år har blitt mer opptatt av sine røtter og hvor han kommer fra, syntes han at det er viktig at navnet er en sterk markør for den russiske bakgrunnen. For ham er navnet hele tiden noe han må forholde seg til, da han må stave navnet for de fleste. Han har sluttet å reagere negativt på at han må stave navnet sitt. Han legger heller merke til de få tilfellene hvor han møter noen han slipper å stave navnet sitt for. Navnet er kort og lett å uttale. Dette gjør at det ikke er på langt nær så vanskelig som for eksempel mange arabiske navn. Derfor mener han at han ikke har det så vanskelig som mange andre. Han opplever det som positivt å ha et markert navn som folk husker.

Farsnavnet bruker han aldri i Norge. I passet står det ikke korrekt oppført. Der står det kun farens fornavn i tillegg til hans eget fornavn. Noen ser på det som et andre fornavn. Han selv bryr seg lite om hva som faktisk står i passet når det er et navn han ikke bruker. Fordi han har tilbrakt størsteparten av oppveksten sin i Norge, har han ikke fått noe særlig forhold til bruken av farsnavn. Han mener at det er like greit ikke å bruke det i Norge fordi nordmenn ikke kjenner til hvordan det skal brukes.

Da informanten var liten og akkurat hadde kommet til Norge, opplevde han navnet som en hindring. Han ønsket å ha et «normalt» navn, slik at han skulle føle at han passet inn blant jevnaldrende. Med et russisk navn mener han selv at han skiller seg ut. Å bli tiltalt med uoffisielle former av foreldrene var en helt naturlig del av kulturen. Derfor var ikke dette et problem når vennene var på besøk. Vennene var heller nysgjerrige på hvorfor foreldrene brukte andre navn på ham.

For informant 2 er den russiske kulturen veldig viktig. Spesielt viktig mener han den blir når han bor i Norge. Det russiske navnet er en konstant påminnelse om at han har russiske røtter. Dette er noe han også ønsker å bringe videre til sine barn. Han er stolt av å være russisk, så å ha et russisk navn er utelukkende positivt for ham, fordi det er en sterk identitetsmarkør.

5.4.3. Navn og integrering

Han var redd for at han skulle møte problemer med et russisk navn da han skulle begynne med jobbsøking. Dette var ikke tilfellet. Han mener selv at grunnen til dette kunne være at

selv om han har et utenlandsk fornavn, kan det like gjerne høres ut som om det er norsk fordi det ikke har noen vanskelige lyder eller bokstavkombinasjoner. Han har heller ikke opplevd noen problemer med integreringen med det utenlandske etternavnet sitt.

Informanten opplever også at han ofte må stave både fornavnet og etternavnet til folk. Dette er kun et mindre problem for ham. Han selv har vært usikker på hvordan etternavnet skal skrives med latinske bokstaver. På kyrillisk ender etternavnet på *-beβ*. I passet hans står det transkribert med *-iev*. På bankkortet står det *-jev*, derfor har han hele tiden trodd at *-jev* var riktig stavemåte. Moren er registrert i Norge med endingen *-jeva*, mens faren og han selv er registrert med *-iev*. Fordi det sto med *-jev* på bankkortet hans, har han i alle år skrevet det slik selv. Da han selv så i passet sitt og fant ut at det der var skrevet med *-iev*, tok han i bruk denne skrivemåten. Dette gjorde han for å unngå at det skulle bli noen problemer. Det eneste han måtte gjøre, var å endre navn på e-post, sosiale medier og lignende. For ham var det likegyldig om etternavnet ble skrevet med *j* eller med *i*. Han er klar over at et navn kan transkriberes på ulike måter, og ved å være inkonsekvent vet han at det kan føre til problemer. Likevel har han ikke opplevd noen problemer knyttet til at han har vært inkonsekvent med stavemåte. Etter at han ble klar over at det kan forekomme problemer har han selv blitt konsekvent på stavemåten. Etternavnet hans er russisk, og derfor er det ikke så lett å tippe stavemåten. Han må derfor stave det for offentlige ansatte og i andre situasjoner hvor det er viktig å ha korrekt stavemåte. Familien har laget en liste med de ulike stavemåtene etternavnet har fått. Listen består av om lag 16 ulike stavemåter.

5.4.4. Navnevalg til barn

Etter at han flyttet til Norge fikk han en lillebror. Denne broren fikk et mer internasjonalt navn enn det han selv har. Foreldrene tenkte på at dette barnet skulle vokse opp i Norge, men med røtter i Russland. Da informanten selv ble født, hadde foreldrene ikke planer om å flytte ut av Russland, og de behøvde derfor ikke tenke på at informanten skulle få et navn som skulle fungere godt, også utenfor Russland. Derfor fikk han et gammelt, russisk navn.

Informanten har tenkt på hvordan det ville vært å ha et navn som ikke var russisk. Imidlertid ønsker han ikke å bytte navn selv, men han vil ta det med i betraktningen om han selv får barn og skal navngi dem. Når det kommer til hva han ønsker å kalle sine egne barn, har han det allerede klart. Per dags dato har han ikke barn, men han er forlovet med en norsk kvinne. Han ønsker å ta hensyn til at barnet har røtter i flere land hvis han selv får barn. Han ønsker å gi

barna sine internasjonale navn som fungerer like godt i Norge som i Russland. Grunnen til at han vil velge internasjonale navn til sine barn, er tanken på hvordan verden kommer til å se ut om 20 år. Det er flere betraktninger han ønsker å ta når han skal gi barna sine navn. Ikke bare skal navnet kunne vise at barnet har røtter i flere land, men det skal også være et navn som ikke skal være til hinder i forretningsliv eller på reise. Informanten mener at i tiden fra han selv ble født til nå har verden forandret seg mye. Han poengterer at verden har blitt mindre og at det er enklere å komme seg rundt i verden nå enn det var tidligere. Det at han selv ble født i et lukket samfunn, gjorde at han ikke så lett kunne reise ut, men nå, etter Sovjetunionens fall, har det blitt enklere å dra ut av landet og komme seg rundt i verden. Slike betraktninger om at verden forandrer seg ønsker han å ta hensyn til når han skal gi navn til sine barn.

5.5. Sammenligning

I denne delen ønsker jeg å sammenligne svarene til mine to informanter og analysere forskjellene. Jeg kan selvsagt ikke generalisere ut ifra svarene fra kun to informanter, men håper at intervjuene gir et nærmere innblikk i en norsk hverdag med et russisk navn. Fordi den ene er en ung mann og den andre en eldre kvinne, er det også vanskelig å si noe om hva som kan ligge til grunn for forskjellene, altså om det er alder, kjønn, eller helt andre aspekter som skiller dem.

5.5.1. Navn og identitet

Begge informantene opplever at det russiske navnet knytter dem til den russiske kulturen. De har begge russiske navn som de er veldig godt fornøyd med. På dette punktet er det lite som skiller deres meninger. Informant 2 opplever at det som er spesielt positivt med å ha et markert, utenlandsk navn er at det er mange som er nysgjerrige på opprinnelsen. En forskjell mellom informantene er at informant 1 har et navn som også er godt kjent i Norge. Informant 2 har derimot et navn de færreste nordmenn har hørt. Allikevel ligger det veldig nært et annet norsk navn, og det er i tillegg relativt kort og uten noen fremmede bokstavkombinasjoner. Han mener at dette gjør det enkelt for nordmenn å uttale navnet. Ingen av mine informanter har opplevd spesielt store hindringer med et russisk navn i Norge. Informant 2 må ofte stave hele navnet sitt, mens informant 1 har mest problemer med det norske etternavnet sitt. Siden fornavnet til informantene er eller ligner navn man kan finne i Norge, opplever ingen av dem at de fremstår som fremmedartede for nordmenn og mener at de derfor heller ikke kan føre til nevneverdig større problemer enn norske navn.

Begge mine informanter blir tiltalt med diminutivsformer og kjæleformer av nær russisk familie. Den norske forloveden til informant 1 omtalte henne som nevnt med diminutivsformer til sine norske venner før informanten selv flyttet til Norge. Da informanten flyttet til Norge og hilste på vennene til forloveden, introduserte hun seg med sitt fulle fornavn. Det skapte altså forvirring blant vennene fordi den norske mannen dro inn deler av den russiske navnekulturen. Begge informantene aksepterer at det ikke brukes uoffisielle navn og farsnavn i Norge på samme måte som i Russland, fordi det ikke er en del av den norske navnekulturen. Informant 1 mener imidlertid at russere «kaster bort» sin egen russiske identitet når de snakker russisk med hverandre uten å følge den russiske navnekulturen, for eksempel ved at nære russiske venner ikke tiltaler hverandre ved diminutivsformer, at russere tiltaler sine små barn med den fulle formen av navnet og ikke med diminutivsformen, eller at ukjente russere kaller henne kun med fornavn når de snakker russisk til henne. At russere som er gift med nordmenn ikke kaller barna sine ved diminutivsformer, mener informanten skyldes at den norske ektefellen setter seg imot denne bruken. Hun gjør et skille mellom når russere snakker russisk til henne og når de snakker norsk til henne. Om de snakker russisk forventer hun at de følger de russiske navnenormene. Når de kommuniserer på norsk er det helt greit at de ikke bruker dem. Begge informantene synes altså at det er helt greit at de ikke blir kalt ved diminutivsformer og kjælenavn av nordmenn i Norge fordi dette ikke er en naturlig del av den norske navnekulturen.

Informant 1 har vokste opp i Russland og var vant til bruken av farsnavn i mindre familiære sammenhenger, mens informant 2 fortsatt var et barn da han flyttet til Norge. Dette gjør at de stiller seg ulikt til bruken av farsnavn i Norge. Informant 1 er vant med bruken av farsnavn, mens informant 2 ikke er det. Informant 2 har så å si aldri blitt tiltalt med farsnavn. Her spiller det altså en rolle hvor lenge de har bodd i Russland og hvor vant de er med den russiske navnekulturen.

5.5.2. Navn og integrering

Ingen av informantene har opplevd at navnet har vært til hinder i integreringsprosessen. Informant 2 gir uttrykk for at han var redd for at det ville være et hinder med et russisk navn da han skulle ut i arbeidslivet, men han merket seg at det ikke var noe problem. Han begrunner dette med at selv om navnet hans er utenlandsk, er det ikke så vanskelig å uttale som mange andre utenlandske navn. Spesielt informant 2 opplever som sagt at han må stave navnene sine. Han mener selv at dette kommer av at selv om han ikke har et så komplisert

navn, er det fortsatt ikke et norsk navn, og at det derfor er problematisk for nordmenn å vite hvordan det skal staves. Informant 1 opplever ingen problemer med sitt russiske fornavn, men derimot problemer med sitt norske etternavn. En av grunnene til at hun ønsket å beholde sin norske ektemann sitt etternavn etter at de skilte seg, var for å forhindre problemer som kunne oppstå med et russisk etternavn i Norge. Både den eldre informanten, informant 1, og den yngre informanten, informant 2, mener at det først og fremst er russiske etternavn som skaper problemer i Norge. Dette kommer av at man oftere finner fremmede lyder og bokstavkombinasjoner i etternavnet. Fornavn vil i større grad være kjent for nordmenn, og de vil derfor som regel ikke være gjenstand for betydelige problemer.

5.5.3 Navnevalg for barn

En av informantene har barn, den andre har ikke. De tenker delvis likt om navnevalg til sine barn. For begge er det viktig å gi barna et bånd til den russiske kulturen. For informant 1 var det viktig å gjøre det enkelt for den russiske slekten å forholde seg til barnet, det vil si at barnet måtte få et russisk navn slik at det skulle være enkelt å uttale det på russisk. I tillegg var det viktig at familien kunne kalle barnet med diminutivsformer. Informant 2 er ikke bare opptatt av at barnet skal ha et bånd til Russland, men også at barnet skal ha et navn som er anvendelig i større deler av verden. Begge tenker altså likt om å gi barnet et russisk navn for å kunne gi dem et bånd til Russland, men det er andre faktorer som spiller inn hos informant 2.

I det følgende har jeg satt opp en mer skjematisk og oversiktlig tabell over kategorier og underkategorier for mine funn hos informantene, for at det skal være lettere å sammenligne funnene mine. Kategoriene var fastsatt allerede før intervjuene ble gjort, men jeg har valgt å lage underkategorier for å sortere informantens uttalelser.

5.6. Oppsummering

Kategori	Underkategori	Informant 1	Informant 2
Navn og identitet	Fornavn	<ul style="list-style-type: none"> - Fornøyd med et typisk russisk fornavn - Et navn som er relativt vanlig å ha i Norge - Mange gode assosiasjoner 	<ul style="list-style-type: none"> - Fornøyd med et typisk russisk fornavn - Legger vekt på at det er en god samtalestarter. Mange som lurer på hvor det er fra - Foreldrene ønsket å gi ham et sjeldent russisk navn, men det viste seg at navnet ble relativt populært rundt det året han ble født. Dette førte til at det var flere jevngamle som hadde samme navn - Mener det er fint med et sjeldent navn - Spesiell stavemåte fordi navnet ble transkribert til norsk med elementer fra ulike transkripsjonssystem
	Farsnavn	<ul style="list-style-type: none"> - Bruker det ikke i Norge, men ble registrert med det i folkeregisteret - Har det i respekt for sin far, men ønsket kun å bruke forbokstaven. Dette fikk hun ikke lov til - Forventer at russere skal bruke det - Skiller mellom norsk og russisk navnekulturfære. Nordmenn skal kalle henne uten farsnavn, men ikke-familære russere skal bruke farsnavn 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruker det vanligvis ikke i Norge - Har opplevd at –ovitsj har falt bort og derfor blitt tiltalt med kun farens navn som et andre fornavn
	Etternavn	<ul style="list-style-type: none"> - Har eksmannens norske etternavn - Valgte å beholde det etter at hun skilte seg - Ønsket å unngå problemer med et navn som er assosiert til et tabuord - Ønsket å ha samme etternavn som sine barn - Vurderte å oversette det russiske etternavnet til en tilsvarende arbeidstitel på et annet språk - Opplever feilstaving og vanskeligheter for andre med å uttale det norske etternavnet 	<ul style="list-style-type: none"> - Var ikke samsvar mellom transkripsjonsvariant i passet (offisiell stavemåte) og transkripsjonsvariant andre steder. Valgte derfor å holde seg til den offisielle for å unngå problemer - Et etternavn folk legger merke til, da det er likt som en idrettsstjerne. Dette gjorde at det var mindre ukjent for folk - Ble mye mobbet for det før, da det har samme stamme som en sykdom - Opplever ofte at det staves feil
	Diminutivsform	<ul style="list-style-type: none"> - Forloveden omtalte henne med diminutivsform før hun kom til Norge. Vennene hans som hørte dette begynte å kalle henne ved denne formen. Da hun selv flyttet til Norge introduserte hun seg med langformen av navnet, da både langformen og diminutivsformen er navn som finnes i Norge. Vanskelig for nordmenn å skjønne at dette ikke var to navn, men to former av samme navn. - Ønsker å bli tiltalt med diminutivsformer av nære, russiske venner i Norge, men ikke av hvem som helst - Har et ønske om at russiske foreldre i Norge skal tiltale sine små barn med diminutivsformer. Hun mener det virker rart når de bruker langform på små barn - Mener at russere er mye mer bevisst denne bruken 	<ul style="list-style-type: none"> - Ble tiltalt med diminutivsformer av foreldrene og andre russiske slektninger
Navn og integrering	Arbeidsliv	<ul style="list-style-type: none"> - Har ikke opplevd problemer i arbeidslivssfæren på grunn av det russiske navnet 	<ul style="list-style-type: none"> - Har ikke opplevd problemer i arbeidslivssfæren på grunn av det russiske navnet - Var redd for at det kom til å bli et problem da han skulle begynne å søke jobber - Har selvironi. Etternavnet kan assosieres til en sykdom. Han bruker etternavnet i navnet på sin egen bedrift
	Privat sfære	<ul style="list-style-type: none"> - Opplever å bli tatt for å være en dum utlending som ikke kan norsk på grunn av den russiske aksenten. Dette forsterkes av det russiske navnet 	<ul style="list-style-type: none"> - Kun positive opplevelser med å ha et russisk navn, da dette er noe folk legger merke til
Navn på barn	Deres forhold til Norge	<ul style="list-style-type: none"> - Har barn som har navn som fungerer i Norge 	<ul style="list-style-type: none"> - Har ikke barn, men når den tid kommer vil han gi navn som fungerer i Norge
	Deres forhold til Russland	<ul style="list-style-type: none"> - Har russiske navn for at hun selv skal kunne bruke diminutivsformer og at den russiske slekten skal forholde seg til dem, ved at navnene er lette å uttale for russere og at den russiske slekten får bruke diminutivsformer - Har farsnavn 	<ul style="list-style-type: none"> - Ønsker å gi barna navn som også fungerer i andre land enn Norge og Russland

Begge informantene er opptatt av sin russiske bakgrunn som gjenspeiles i deres russiske navn. Man kan si at den største forskjellen hos informantene ligger i bruk av farsnavn. Informant 1 er veldig opptatt av at russere skal bruke farsnavn når de snakker med henne. Informant 2 bryr seg ikke om bruken av det her i Norge. Særlig farsnavnet knytter informant 1 til den russiske kulturen, og ved feil bruk (eller mangelfull bruk) av andre russere vil hun muligens oppleve dette nesten som en krenkelse.

I tillegg til å ha ulik oppfatning av bruken av farsnavn, skilles informantene ved bruken av diminutivsformer. Informant 1 er særlig opptatt av at russere i Norge skal kalle sine barn ved diminutivsformer, selv om det bare er en av foreldrene som er russiske. Informant 2 synes det er like greit at nordmenn ikke bruker diminutivsformer da nordmenn flest ikke skjønner hvordan det skal brukes. De opplever at det er bedre at de lar være å bruke formene enn at de blir brukt feil. De opplever begge at deres russiske navn knytter dem til deres russiske identitet, og at dette kommer tydeligere frem utenfor Russland. Begge opplever at med et russisk navn i Norge skiller de seg ut på en god måte og at det forsterker deres nasjonale identitet.

6. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan en gruppe russere i Norge forholder seg til sitt navn og sin navnekultur. Jeg har altså undersøkt ulike opplevelser denne gruppen har som følge av å ha et utenlandsk navn i det norske samfunnet. For å kunne vurdere dette, har jeg som nevnt tatt utgangspunkt i både en kvalitativ og en kvantitativ undersøkelse, der den kvalitative delen består av to intervjuer, ett med en voksen dame og ett med en yngre mann, mens den kvantitative delen er en spørreundersøkelse som ble besvart av 51 respondenter, hvorav 39 kvinner og 14 menn. Den kvalitative undersøkelsen ble som sagt gjennomført i desember 2011, mens den kvantitative delen ble utført i januar/februar 2012. I denne konkluderende delen av arbeidet vil jeg relatere resultatene av undersøkelsen min til Anderssons teori om at navn har fire ulike funksjoner: Kognitiv, emosjonell, ideologisk og samhørighetsskapende (Andersson 1996:16-22). Den *kognitive* funksjonen et navn har, er den praktiske funksjonen som gjør at et navn kan individualisere mennesker. Den *emosjonelle* funksjonen knytter navnet opp til de emosjonelle relasjonene som blir skapt av andre ved hjelp av for eksempel uoffisielle former av navnet. Denne funksjonen signaliserer den følelsesmessige relasjonen mellom to mennesker. Den *ideologiske* funksjonen viser til at navnet og navnebæreren ønsker å vise en tilhørighet til en viss kultur. Den siste funksjonen, den *samhørighetsskapende* funksjonen, forteller oss om navnets kulturtilhørighet. Et eksempel på et navn som er å finne i store deler av verden og har svak samhørighetsskapende funksjon, er navnet *Maria*.

6.1. Navn og identitet

Over 3/4 av respondentene mener at navnet har betydning for deres egen oppfatning av identitet. De mener altså at navnet er viktig for det bildet de har av seg selv. At mange av respondentene i undersøkelsen oppfatter navnet som betydningsfullt for identiteten, kan tyde på at de ser på navnet som en viktig identitetsmarkør. En som ikke mener at navnet har noe å si for identiteten, ville sannsynligvis heller ikke være særlig interessert i spørsmål angående sitt navn. Av diagram 5 i kapittel 4 fremgår det at 63 % av respondentene oppgir at de er opptatt av spørsmål vedrørende navnet sitt, og i diagram 13 vises det at 76 % mener at navnet har noe å si for egen identitet. Det er altså flere som mener at navnet har noe å si for identiteten enn som er opptatt av spørsmål vedrørende sitt navn.

6.1.1. Diminutivsformer

Undersøkelsen min indikerer at diminutivsformer er en viktig del av den russiske navnekulturen, som mange russere velger å bruke også i Norge. Bruken av diminutivsformer hos russere i Norge er en særdeles interessant del av den russiske navnekulturen, som synliggjør alle de fire funksjonene til et navn, men opprinnelig er diminutivsformenes viktigste funksjon den emosjonelle. I Russland brukes jo denne formen først og fremst for å vise en familiær relasjon mellom mennesker.

76 % av alle respondentene sier at de bruker diminutivsformene i Norge. Hele 54 % av de respondentene som svarer at de bruker diminutivsformene i Norge, bruker det både blant russere og blant nordmenn. Diminutivsformene er ikke en del av den norske navnekulturen, og derfor relativt ukjent for nordmenn. Det går imidlertid frem av svarene at en grunn til at russere bruker diminutivsformer blant nordmenn er at de opplever det som problematisk å bruke den offisielle formen av navnet, og derfor tar i bruk en diminutivsform som gjerne er kortere og enklere å uttale. I disse tilfellene får diminutivsformene en kognitiv, praktisk funksjon. Det går ikke frem av svarene hos alle de undersøkte hvorfor de bruker diminutivsformer i Norge, men flere oppgir at de ofte må forklare at de ønsker å bruke disse formene for at de skal bli brukt, og da er det gjerne en form de ønsker at alle skal bruke. Flere av respondentene skriver at de foretrekker å bruke diminutivsformen. En sier at det kun er blant kollegene at den fulle formen av navnet blir brukt, mens en annen opplever det som unaturlig at den fulle formen brukes i Norge. Bruken av denne formen blant russere i Norge skiller seg altså fra den opprinnelige bruken av diminutivsformene i Russland når det gjelder funksjon. I Russland er det i hovedsak snakk om en emosjonell bruk. Én av respondentene har til og med endret navnet slik at diminutivsformen blir brukt som den offisielle formen i Norge.

Flere av respondentene i undersøkelsen har valgt å bruke diminutivsformen av navnet for å gjøre sin egen hverdag lettere. De opplever altså diminutivsformen som en fullgod ekvivalent til fornavnet og mener den fungerer i bruk i Norge. Mens diminutivsformene altså har en sterk emosjonell funksjon i Russland, vil man her i landet som sagt behøve en eksplisitt forklaring på når og hvordan det skal brukes i omgang med nordmenn. Dette blir spesielt tydelig hos den som ønsker å bruke diminutivsformen som offisielt navn. Flere av diminutivsformene har status som offisielle fornavn i Russland, og dette er også navn man finner i Norge, for

eksempel Vanja og Tanja. Det vil derfor sannsynligvis ikke oppleves som et problem for nordmenn at noen russere bruker denne formen.

Bruken av diminutivsformen er noe russere som kommer til Norge har tatt med seg fra Russland som en del av navnekulturen. Dette innebærer at diminutivsformen synliggjør en samhörighet. Russere i Norge kjenner til bruken av formene og kan derfor oppleve dette som et fellesskap seg imellom. Å bruke diminutivsformer i Norge av praktiske årsaker, vil gjøre at den emosjonelle funksjonen svekkes, men fordi det binder sammen en minoritetsgruppe, vil den samhörighetsskapende funksjonen styrkes. Formene vil ikke ha en like sterk samhörighetsskapende funksjon når de brukes i Russland.

Når diminutivsformene tas i bruk i Norge, kan dette til dels også ha en ideologisk funksjon. Da disse formene er knyttet til den russiske navnekulturen, vil bruken i Norge kunne ha sammenheng med at de bevisst ønsker å vise sin tilknytning til den russiske kulturen, fordi disse formene er en del av den russiske navnekulturen som viser en kulturell og språklig tilhörighet til Russland. Hvis årsaken til at man bruker disse formene er at det er en viktig del av deres navnekultur, som de ikke ønsker å gi slipp på, vil navnebruken ha en sterk ideologisk funksjon. Dette er ikke nødvendigvis noe navnebrukeren er bevisst.

Vi finner respondenter som kun ønsker å bruke diminutivsformen i Norge, men vi finner også flere som har svart at de ikke ønsker å bruke diminutivsformer fordi det er problematisk å forklare forskjellen i bruken av disse formene og fornavnet. Flere av respondentene har kommentert at de ikke ønsker å bruke det fordi nordmenn ikke kjenner til bruken. Da opplever de det som like greit å la være å bruke diminutivsformen i det hele tatt. Noen av respondentene opplever også at nordmenn ikke skjønner at fornavnet og diminutivsformen er to ulike former av samme navn og velger derfor kun å bruke én variant, noen kun den offisielle formen, andre kun diminutivsformen. Diminutivsformen blir altså ikke bare brukt som en videreføring av den russiske navnekulturen, men også av praktiske årsaker.

Undersøkelsen min viser altså at alle de fire funksjonene et navn har blir synliggjort ved diminutivsformene. Den emosjonelle funksjonen gjør seg gjeldende i de tilfellene hvor diminutivsformen brukes på samme måte som i Russland, altså ved markering av en nær relasjon mellom to mennesker. For russere i Norge, vil diminutivsformen imidlertid også ha en ideologisk funksjon, ved at denne formen av navnet er noe som hører til deres navnekultur

og ikke finnes i den norske navnekulturen. Ikke langt unna ligger den samhørighetsskapende funksjonen til diminutivsformene slik de brukes av russere i Norge. Det går frem av undersøkelsen at det hovedsakelig er russere som bruker disse formene, og russere bosatt i Norge vil, nettopp fordi det ofte bare er de som bruker disse formene seg imellom, kunne oppleve et fellesskap. Den kognitive funksjonen blir synlig når diminutivsformen ønskes som offisielt navn og når disse formene brukes av praktiske årsaker.

6.1.2. Fornavn

Norge og Russland har en del felles, kristne navn. Kristne navn av gresk og latinsk opphav er å finne begge steder. Dette gjør at mange av fleste respondentene i undersøkelsen min har fornavn som også er å finne hos nordmenn, og dermed fungerer godt i Norge fordi de ikke oppfattes som spesielt fremmede. Navn som oppfattes som «typisk russiske» vil ha en særlig sterk ideologisk funksjon, men den samhørighetsskapende funksjonen til en stor del av de felles, kristne fornavnene vil stå svakt i Norge, fordi dette er navn som finnes i store deler av verden. Mange navn man finner både i Norge og Russland er navnelån fra ulike kulturer, for eksempel engelsk eller fransk. Flere av undersøkelsesobjektene uttrykker at de opplever at de har en lettere situasjon enn andre innvandrere i Norge, for eksempel i forhold til mennesker fra Sri Lanka eller Pakistan, som har en navnekultur som ligger lengre unna den norske.

Flere av respondentene i undersøkelsen poengterte at et irritasjonsmoment er at mange nordmenn uttaler navnet deres med feil trykk. Dette gjør at navnet høres helt annerledes ut, og navnebæreren vil forholde seg til det nesten som om det skulle vært et annet navn. Et eksempel på dette kan være navnet *Boris*, som får trykk på *o* i Norge, mens trykket ligger på *i*-en i Russland, mens *o*-en blir redusert til *a*. Det samme gjelder for *Oleg*. I Norge legges ofte trykket på *o*-en, mens i Russland er trykket på *e*, mens *o*-en blir redusert til *a*, og navnet uttales som *Alég*. Noen respondenter opplever at navnet som uttales feil er et navn de ikke identifiserer seg med.

6.1.3. Farsnavn

Mange av russerne i utvalget mitt opplever at fordi farsnavn ikke blir benyttet på samme måte i Norge som det gjør i Russland, blir farsnavn vanskeligere å forholde seg til, både for dem selv og for nordmenn. I Russland har dette navnet en ideologisk funksjon, ved at navnet forteller om den familiære relasjonen. I Norge blir dette navnet sett på som et mellomnavn og den ideologiske funksjonen vil derfor stå svakere. Den samhørighetsskapende funksjonen står

derimot sterkt. Farsnavn med sine karakteristiske endelser gjør at russere i Norge skiller seg fra den norske navnetradisjonen og på grunnlag av dette kan oppleve en sterk innbyrdes samhörighet, siden dette er en del av navnekulturen de ikke deler med nordmenn. En av respondentene som har bodd lenge i Norge opplever at selv om hun ikke bruker farsnavnet i dagliglivet, spiller det ikke noen rolle, fordi farsnavnet alltid vil være en del av den russiske navnekulturen uansett om man bruker det eller ikke. Hun kommenterer det slik: «Farsnavnet vil alltid være i mitt hjerte». Av de som sier at de er gift med en ikke-russer, er det 58 % som svarer at de har beholdt farsnavnet, mens 42 % har valgt å ikke bruke det. Her kan det være en faktor at noen har beholdt farsnavnet fordi det, selv om de ikke bruker det, vil være en del av deres navnetradisjon, men at det er så fremmedartet for nordmenn at det oppleves som problematisk å bruke det. En av respondentene opplever at hun ikke har noe forhold til farsnavnet, da hun kun ser på det som en høflighetsform.

Et annet problem noen av respondentene peker på, er at navnet er vanskelig for nordmenn å skrive og derfor ofte blir skrevet feil. Antagelig er en del av de vanskelige, russiske navnene navn som inneholder bokstavene vi ikke har i norsk: ж (zh), ш (sj), ш (sjtsj), ч (tsj), x (kh) og/eller bokstavkombinasjoner som er vanskelige å uttale. Ut ifra besvarelser er det etternavnet som er vanskeligst for nordmenn å skrive og derfor skaper størst problemer. Den mannlige endingen av farsnavn *-ovitsj/-evitsj* inneholder som sagt en bokstav vi ikke har i norsk (ч), og vil da være et element som vil kunne være vanskelig for nordmenn å uttale. Farsnavnet har en særlig ideologisk funksjon for russere i Norge, fordi dette er et navn som er spesielt for den russiske navnekulturen. Det har allikevel en liten samhörighetsskapende funksjon for flere av mine respondenter, da farsnavnet ikke brukes i Norge.

6.1.4. Etternavn

For russere, akkurat som for nordmenn, er den kognitive funksjonen til etternavnet svært synlig. Etternavnet brukes i størst grad for å identifisere. Som jeg skrev i punkt 6.1.2., fungerer de fleste russiske fornavnene godt for flertallet av respondentene. Problemet for mange ligger i det fremmedartete etternavnet. Dette fører til at den samhörighetsskapende funksjonen står sterkt dem imellom. Deres felles navnekultur med russiske etternavn, som ofte ender på *-ov/-ova*, *-ev/-eva* eller *-in/-ina*, står i kontrast til norske etternavn, og de vil oppleve en følelse av fellesskap basert på felles fremmedartete etternavn. I diagram 7 i kapittel 4 finner vi hva respondentene svarer om hvorvidt de er fornøyd med navnene sine. 12 % av respondentene opplyste at de ikke var fornøyd med etternavnet, men i diagram 15 ser

vi at nesten en tredjedel av respondentene mener at det spesielt er etternavnet som gjør at de opplever en sterk tilknytning til sin russiske bakgrunn. Fordi de har et markert navn, skiller de seg ut, men dette kan oppleves som både positivt og negativt. Navnet har en samhörighetsskapende funksjon og gir på den ene siden en tilhörighet til den russiske kulturen. På den andre siden kan det at det er et russiskspråklig navn og dermed har en klar ideologisk funksjon oppfattes som negativt. Til sammenligning er det 8 % som opplyser at de ikke er fornøyd med fornavnet sitt. Det er altså den delen av navnet som forbindes mest med den russiske kulturen og som skaper flest problemer for dem. Nettopp fordi etternavnet er den delen av navnet som skiller seg mest fra det norske, vil det skape en avstand til den norske navnekulturen og føre til at de opplever at det er nettopp den delen av navnet som oppfattes som særegent russisk.

Flere av respondentene har tatt et norsk etternavn i tillegg til å bruke sitt russiske etternavn som mellomnavn. Noen av disse opplever at det blir problematisk med et så langt navn. En respondent har valgt å lage et dobbeltnavn av det norske og det russiske etternavnet, men opplever også dette som rart og problematisk. Dette var noe hun ikke ønsket for sin datter, og valgte derfor at datteren skulle bruke sitt russiske etternavn som mellomnavn og det norske etternavnet som etternavn. Av de russerne som er gift med ikke-russere som har tatt ektefellens etternavn, er det kun 13 % som opplever at de har mistet noe av sin russiske identitet ved å skifte etternavnet. I diagram 2 i kapittel 4 vises det at 1 av 3 som er gift med ikke-russere har valgt ikke å ta ektefellens etternavn. Samtidig har 75 % av respondentene (i tillegg til en informant) valgt å beholde den tidligere ektefellens etternavn etter at de har blitt skilt. Hvor mange av disse som har vært gift med en nordmann, vites ikke, men noen av respondentene har kommentert i kommentarfeltet at det er snakk om en tidligere norsk ektefelle. Dette har de gjort både for at de selv og nordmenn skal få det lettere og fordi de ønsker å ha det samme navnet som sine barn. En annen kommenterer at en av grunnene for at hun ikke tar tilbake sitt russiske etternavn er at det kreves mye papirarbeid når man skal endre navn, da det er mange ID-papirer som må endres.

80 % av de som ikke er fornøyd med navnet sitt, kunne tenke seg å endre på det. Det er interessant at en så stor andel kunne tenke seg å endre navn da et navneskifte gjør at man forandrer mye av den delen av identiteten man først viser i møtet med et annet menneske.

I Russland er det vanlig å bruke fornavn + farsnavn når man tiltaler noen, både i offentlige sammenhenger og i mer uoffisielle settinger som blant kolleger, naboer og bekjente, og også når en yngre person tiltaler en eldre. I slike sammenhenger brukes i Norge fornavn + etternavn, alternativt bare fornavn. Dette bidrar til at bruk av etternavnet ikke oppfattes som spesielt russisk, mens farsnavnet kan oppleves som fremmedartet når det brukes i Norge. Denne forskjellen i navnekulturene kan være en medvirkende årsak til at russere i Norge opplever at det er upraktisk å bruke farsnavnet i Norge.

6.2. Navn og integrering

Etternavnet er altså den delen av navnet som gjør både at flere russere i mitt utvalg føler seg mest russisk, samtidig som det oppleves som den delen av navnet som skaper størst problemer for dem selv. Det ideologiske aspektet er viktig, fordi det er etternavnet som i stor grad synliggjør at de er russiske, og det er forskjellig fra norske etternavn. Den innbyrdes samhørighetsskapende funksjonen til etternavnet er også sterk. Flere skriver i kommentarfeltet i spørreundersøkelsen at de mener at det er enklere med et norsk etternavn i en jobbsituasjon. Noen har derfor valgt å ta ektefellens etternavn eller å bytte til et norsk etternavn. Ved at en russer tar et norsk etternavn kan den samhørighetsskapende funksjonen til etternavnet styrkes. Russeren med det norske etternavnet vil kunne føle seg mer som en del av den norske navnekulturen. En av respondentene forteller at hun har det mye lettere, og at hun opplever at det er lettere for nordmenn å forholde seg til navnet hennes etter at hun skiftet fra et russisk til et norsk etternavn. En annen kommenterer at han «måtte begynne å bruke et norsk etternavn for å ha større sjanse for å skaffe meg jobb», og en tredje sier at hun hadde vanskeligheter med å skaffe seg jobb med russisk navn, men ved å endre navn ble situasjonen enklere. Ved å skifte til et norsk etternavn styrker man gruppetilhørigheten sin, og fremstår som mer assimilerte i det norske samfunnet, eller som et medlem av en norskulturell gruppe. Undersøkelsen min viser at den ideologiske funksjonen til etternavnet kan oppleves som et hinder, da den vitner om at navnebæreren ikke er norsk.

I følge min undersøkelse er 59 % fornøyd med transkripsjonsvarianten av navnet sitt. 14 % kunne ønske at de brukte en transkripsjon som lå nærmere norsk skrivemåte. Derimot er det kun 6 % som kunne tenke seg en transkripsjon som lå nærmere internasjonal skrivemåte. Hele 64 % av de som ikke er fornøyd med transkripsjonen av navnet sitt, kunne tenke seg en skrivemåte som lå nærmere norsk skrivemåte. Med en skrivemåte som ligger nærmere norsk, vil det naturlig nok være færre som skriver navnet feil. At om lag 1 av 3 av de som ikke er

fornøyd med transkripsjonen kunne tenke seg en skrivemåte som lå nærmere norsk kan ha sammenheng med at de ønsker å knytte sin kulturelle identitet til det norske samfunnet. Dette kan igjen ha sammenheng med et ønske om å bli integrert. Det å ha et navn som er fremmedartet og vanskelig for nordmenn å uttale og å skrive, bidrar til å skape en avstand til nordmenn.

Som jeg har nevnt før, svarer svært få at de opplever navnet sitt som et hinder i arbeidslivet, dagliglivet og ved henvendelser til offentlige instanser. Allikevel er det flere som opplever at navnet blir skrevet og uttalt feil. Dette er tydeligvis et såpass lite problem at det ikke hindrer daglige gjøremål. Ett av intervjuobjektene opplever problemer på grunn av sin russiske aksent, og sier at navnet er enda en indikator på at hun ikke er norsk. Hun har derfor opplevd navnet som et hinder i integreringen. Hun poengterer også at både navnet og aksenten er noe som knytter henne til den russiske kulturen og hennes russiske bakgrunn. En av respondentene kommenterer at hans russiske navn har vært et stort hinder i Norge, og særlig da han bodde i Nord-Norge. Det kommer imidlertid frem at det kun er et fåtall av undersøkelsesobjektene som opplever problemer med fornavnet, og de som opplever problemer, er gjerne de med navn som oppfattes som «typisk russiske».

6.3. Navnevalg for barn

Det viser seg at mange av undersøkelsesobjektene er bevisst på at de skal gi sine barn som vokser opp i Norge navn som fungerer like godt i både Norge og Russland og som samtidig viser at barnet har en tilknytning til begge landene. Nesten halvparten, 47 %, svarer at de har valgt et internasjonalt navn til barnet, 44 % svarer at de har gitt barnet et navn som skal være lett å uttale på flere språk. 86 % har valgt navn med tanke på at barnet skal ha tilknytning til flere land. Dette viser at foreldrene er bevisst på at et markert navn kan være et hinder for barnet, men allikevel ønsker å gi barnet et navn som kan knyttes opp til den russiske kulturen. Det ene intervjuobjektet kommenterte at hun ønsket å gi sine barn russiske navn, slik at slektningene kunne bruke diminutivsformer ved tiltale. Dette ville være med på å knytte barnet til sin russiske bakgrunn og sine russiske slektninger. Ved å gi barna russiske navn som også fungerer i Norge, får barnas navn en kulturell tilknytning til både Norge og Russland. Dette underbygger min påstand om at russiske foreldre i Norge gir barna sine navn som fungerer godt i mange land. Foreldrene ønsker at den ideologiske funksjonen et navn har, ikke skal være til hinder for barnet i dagliglivet, kanskje fordi de selv har opplevelser med at deres russiske navn har vært et hinder i Norge.

Det er interessant å se hvem som gir barna sine farsnavn. Av respondentene fikk ingen av barna med kun russisk far farsnavn. Derimot er det flere av barna med kun russisk mor som har fått farsnavn. Antallet kvinnelige respondenter som har barn med en ikke-russer og mannlige respondenter som har barn med en ikke-russer, er relativt lite. Dette kan tyde på at det er navnetradisjonene i moren sitt hjemland som stort sett er viktigst, uavhengig av om mor er russisk eller norsk. I tilfellene der mor er russisk, er det 2 barn som har fått navn som er fra morens hjemland, men i tilfellene der det kun er faren som er russisk, er det ingen barn som har fått russiske navn. I 2/3 av tilfellene der det er russisk mor, er betydningen av barnets navn viktig, mens i 2/3 av tilfellene der det er russisk far er betydningen av navnet ikke viktig. Dette indikerer at det er de russiske kvinnene som er mest opptatt av navnets opphav.

87 % av barna undersøkelsen min omfatter har navn det ikke forekommer nevneverdige problemer med. 13 % har navn som gir noen problemer for barna. At det er så få som opplever problemer, kan ha sammenheng med at foreldre velger navn som også fungerer i Norge fordi de ønsker at barnet skal ha tilknytning til flere land, og ikke vil at navnet skal være et hinder for barnet. Foreldre vil selvsagt gjøre livet så enkelt så mulig for sitt barn, og undersøkelsen min gir indikasjoner på at man unngår å gi vanskelige navn til barn som skal vokse opp i Norge. Hvem av respondentene som har fått barn i Norge og hvem som har tatt med seg barn fra Russland hadde vært interessant å vite med tanke på hvordan navnet deres fungerer i Norge, men dessverre har jeg ikke slik informasjon. Det er naturlig å tenke seg at de respondentene som har fått barn i Norge, har lagt spesielt vekt på at de velger et navn som fungerer godt i Norge. De navnene de velger til barna vil sannsynligvis være en del av den felleskristelige navnetradisjonen som gjør at navnet finnes og fungerer godt i begge navnekulturer, fordi disse har svak samhörighetsskapende funksjon russere i mellom og fører til at de ikke skiller seg ut.

Når russiske foreldre i Norge skal velge et navn til sitt barn, kan de velge mellom å gi barnet et navn som er markert og som gjenspeiler deres russiske navnekultur og synliggjør den ideologiske funksjonen eller velge et umarkert navn som ikke er til hinder. De fleste respondentene i min undersøkelse har valgt et kompromiss mellom disse to og velger navn som både gjenspeiler deres russiske bakgrunn, men samtidig er forholdsvis umarkert og som ikke er til hinder. Dette funnet sammenfaller med funnene i Guro Reisæter sin hovedfagsoppgave fra 2001. Hun bruker termen navnekompromiss for blant annet å beskrive det fenomenet at man velger navn som har fotfeste i flere land.

6.4. Videre forskning

Arbeidet med spørreundersøkelsen og svarene jeg fikk i den, har gitt meg ideer til nye innfallsvinkler til problemstillingene mine. Det er mange aspekter av temaene navn og identitet og navn og integrering hos russere i Norge som ikke omfattes av denne undersøkelsen, men som det i aller høyeste grad ville være interessant å gå nærmere inn på. Et slikt felt er bruken av diminutivsformene og hvordan og hvorfor de brukes i Norge. Noe annet som kunne vært spennende å undersøke nærmere, er hvilke navn russere i Norge gir til sine barn og hvilket opphav disse navnene har. Det hadde også vært interessant å se på om russere med markerte navn har det lettere med tanke på integrering enn russere med umarkerte navn. Transkribering av russiske navn i Norge, ville også være et interessant tema å forske videre på.

6.5. Avslutning

I motsetning til nordmenn, som vanligvis kun blir tiltalt med ett fornavn (eller eventuelt et dobbelt fornavn) er russere vant til å bli tiltalt med en rekke ulike varianter av fornavnet sitt – grunnformen, diminutivsformer og kjælenavn. Dette kan være en grunn til at de ikke synes å oppleve det som spesielt problematisk å velge å bruke den eller de formene av fornavnet som de mener fungerer best her til lands. Det innebærer også at de noen ganger velger å bruke tilpassede, internasjonale former av fornavnet sitt heller enn den opprinnelige russiske. Fordi de ofte opplever farsnavnet og etternavnet som mer typisk russiske, og dermed mer problematiske å bruke i Norge enn fornavnet, har mange valgt å droppe farsnavnet og/eller ta (eventuelt beholde) et norsk etternavn. For brorparten av russerne i utvalget mitt synes dermed utsagnet «navnet skjemmer ingen» å passe godt i den forstand at de har et praktisk og pragmatisk forhold til bruken av navnet sitt her i Norge.

Referanseliste

Andersson, Thorsten (1996) «Onomastiska grundfrågor» I: *NORNA-rapporter 60. Den ellevte nordiske navneforskerkongressen. Sundvollen 19. – 23. juni 1994. Redigert av Kristoffer Kruken*, Uppsala, NORNA-förlaget.

Davis, Anne Patricia (1968) «Soviet Russian Given Names». *Names. Journal of the American Name Society*, (16), s. 95 – 104.

Elias, Norbert og Habermas, Jürgen (1994) *Nasjonalisme og nasjonal identitet*. Halden, Cappelen akademiske forlag.

Eriksen, Thomas Hylland (2004) *Røtter og føtter. Identitet i en omskiftelig tid*. Oslo, Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Frändén, Märit (2010) «Att blotta vem jag är» *Släktnamnsskick och släktnamnsbyten hos samer i Sverige 1920–2009*, Akademisk avhandling, Uppsala Universitet.

Jacobsen, Dag Ingvar (2000) *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Høyskoleforlaget. Kristiansand.

Kolstø, Pål (2008) *Russland. Folket, historie, kulturen, politikken*. Oslo, Aschehoug & Co. (W. Nygaard).

Kvale, Steinar, Svend Brinkmann (2010) *Det kvalitative forskningsintervju*, 2. utgave. Oslo, Gyldendal Akademiske.

Larsen, Ann Kristin (2010) *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen, Fagbokforlaget.

Lawson, Edwin D. (2005) «Russian Given Names. Their Pronunciation, Meaning and Frequency». *Names*, 53 (1-2), mars og juni, s. 49-76.

Leira, Vigleik (2006) «Transkripsjon og retranskripsjon» I: *Namn og nemne. Tidsskrift for norsk navneforskning*, 23 s. 67 – 70.

Lie, Svein (2009) UiO «Utenlandske navn på norsk» I: Omdal, Helge og Røsstad, Rune red. *Språknormering – i tide og utide?* Oslo, Novus forlag.

- Lif, Vera (2004) *Ingermanländares namnskick under 1900-talet. Kontinuitet och förändring* Uppsala.
- Navneloven (2002) *Lov om personnavn av 7. juni 2002* nr. 19.
- Petrovskij, Nikandr Aleksandrovitsj (2005) *Slovar russkikh litsjnykh imen* 6. utg. Kusul, AST.
- Room, Adrian (1983) «Russian Personal Names Since the Revolution 1», *Journal of Russian Studies*, (45), s.19 – 24.
- Schwartz, Seth J., Luckx, Koen og Vignoles, Vivian L., red (2011) *Handbook of Identity Theory and Research. Volum 1, Structures and Processes*, Miami, Springer.
- Superanskaja, Aleksandra Vasilevna (2004) *Slovar russkikh litsjnykh imen*, Moskva, Rossijskaja Akademija Nauk, Institut jazykovanija.
- Superanskaja, Aleksandra Vasilevna (2010) *Slovar russkikh narodnykh imen*, Moskva, Rossijskaja Akademija Nauk, Institut jazykovanija.
- Unbegaun, Boris Ottokar (1972) *Russian Surnames*, Oxford, Oxford University Press
- Utne, Ivar (2005a) «Innpassing av nye navnekulturer i det norske folkeregisteret». *Namn og nemne. Tidsskrift for norsk navnegransking*, 22 s. 75 – 96.
- Utne, Ivar. (2005b) «Utenlandske navneskikker og den nye norske personnavnloven. Behov og bestemmelser». *Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter innom nordisk namnskick. Handlingar från namnforskarkongressen 15 – 18. augusti 2003*.
- Utne, Ivar (2006) «Flerkulturell navnenormering i Norge». I: Sandøy Helge og Tenfjord, Kari, red. *Den nye norsken? Nokre peilepunkt under globaliseringa*. Oslo, Novus forlag. s. 147 – 163.
- Utne, Ivar (2008) «Afrikanske, asiatiske og aust-europeiske nameskikker i det norske folkeregisteret», *Språk i Norden 2008. Tema: navn*, Språkportalen.
- Utne, Ivar (2011) *Hva er et navn? Tradisjoner, navnemoter, valg av fornavn og etternavn*. Oslo, Pax forlag.

- Url 1: Institutt for samfunnsforskning (10.01.2012) *Vanskeligere å få jobbintervju med utenlandsk navn* [Internett] Tilgjengelig fra:
<<http://www.samfunnsforskning.no/ISF/Nyhetsarkiv/Vanskeligere-aa-faa-jobbintervju-med-utenlandsk-navn>> (Lastet ned 6.2.2012)
- Url 2: Statistisk sentralbyrå, *Innvandring – temaside* [Internett] Tilgjengelig fra:
<<http://www.ssb.no/innvandring/>> (Lastet ned 20.10.2011)
- Url 3: Statistisk sentralbyrå, *Ny innvandringsgruppering* [Internett] Tilgjengelig fra:
<<http://www.ssb.no/vis/omssb/1gangspubl/art-2008-10-14-01.html>> (Lastet ned 20.10.2011)
- Url 4: Utne, Ivar (23.8.11) *Navnegransking personnavn. Noen sentrale termer* [Internett] Bergen. Tilgjengelig fra:
<http://folk.uib.no/hnoiu/navn/undervisning/NOSP_navn_termer.pdf> (Lastet ned 21.11.2011)
- Url 5: Språkrådet (6.2.2005) *Transkripsjon av russisk* [Internett] Tilgjengelig fra:
<www.sprakrad.no/upload/9261/russ.pdf> (Lastet ned 31.8.2011)
- Url 6: Statistisk sentralbyrå *Tabell 4 Personer med innvandringsbakgrunn, etter innvandringskategori, landsbakgrunn og kjønn. 1. januar 2011.* [Internett] Tilgjengelig fra:
<<http://www.ssb.no/innvbef/tab-2011-04-28-04.html>> (Lastet ned 28.3.2011)
- Url 7: Henriksen, Kristin (august 2007) *Fakta om 18 innvandringsgrupper i Norge. Rapport 2007/29*, [Internett] Oslo, Statistisk sentralbyrå, Tilgjengelig fra:
http://www.ssb.no/emner/02/rapp_200729/ (Lastet ned 1.2.2012)
- Url 8: Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS (NSD) (2011) *Om NSD* [Internett] Bergen, Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS Tilgjengelig fra:
<<http://www.nsd.uib.no/nsd/omnsd.html>> (Lastet ned 9.12.2011)

Vedlegg 1: Spørreundersøkelse. Norsk

Hei,

Mitt navn er Marianne Isaksen. Jeg jobber med et masterprosjekt ved Universitetet i Bergen kalt «Navn og identitet hos russere i Norge». Gjennom dette prosjektet ønsker jeg å se på holdningene russere har til navnet sitt. I tillegg ønsker jeg å kartlegge hvordan russere i Norge opplever forskjellene mellom norske og russiske navneskikker. For å få svar på mine spørsmål, har jeg utarbeidet følgende spørreskjema og hadde satt pris på om du kunne hjelpe meg ved å svare på det. Svarene vil kun bli brukt til forskning, og vil bli anonymisert i avhandlingen, slik at det ikke er mulig å finne tilbake til den enkelte.

Ved å svare på spørreskjemaet samtykker du til å delta i prosjektet, men om du ønsker å trekke svarene dine, så må det gjøres så fort som mulig. Det er ikke nødvendig å oppgi grunn for tilbaketrekking av svar. Innsamlet data vil bli behandlet konfidensielt og jeg har taushetsplikt. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS. Det er kun prosjektleder og veileder som har tilgang på opplysninger gitt i spørreskjemaet. Prosjektet avsluttes innen utgangen av 2012.

Sett kun ett kryss på hvert spørsmål. Noen spørsmål er ikke aktuelle for alle. Hvis spørsmålet ikke er aktuelt for deg, kan det hoppes over. Dette gjelder for eksempel spørsmål om barn. Du kan selv velge om du ønsker å utdype noe i kommentarfeltene, men ved å utdype kan du hjelpe til med å gi et mer nyansert bilde.

Har du spørsmål, ta gjerne kontakt.

Med vennlig hilsen,

Marianne Isaksen

mis003@student.uib.no

tlf. 930 44 188

1 Bakgrunn

- Navn (fornavn, evt. farsnavn og etternavn)³

med kyrilliske bokstaver: _____

med latinske bokstaver: _____

- Alder:

- Kjønn:

Kvinne ( ) Mann ( )

- Sivil status: Ugift ( ), Gift ( )

---

³ Hvis du ikke ønsker å opplyse navn, hopper du over dette spørsmålet. Navnet vil bli anonymisert, transkripsjonen av det er interessant for prosjektet.

- Født i Russland av russiske foreldre: ( )
- Norskfødt med russiskfødte foreldre: ( )
- En russisk og en norsk forelder:
  - Russisk mor ( ) russisk far ( )
- En russisk forelder og en forelder med annen bakgrunn enn norsk:
  - Russisk mor ( ) Russisk far ( )
- Hvis du er født i Russland, hvor lenge har du bodd i Norge?
  - Under 1 år ( ) 1 – 5 år ( ) 6 – 10 år ( ) Mer enn 10 år ( )
- Hvis du er født i Russland, hva var grunnen til at du flyttet til Norge?
  - Arbeid ( ) Familieinnvandring ( ) Flyktet ( ) For å ta utdanning ( ) Annet ( ) Ønsker ikke å svare ( )
- Hvis du er gift med en ikke-russer, har du tatt ektefellens etternavn?
  - Ja ( ) Nei ( )
- Hvis du er gift med en ikke-russer og har tatt ektefellens navn, føler du at du har mistet noe av din «russiskhet»?
  - Ja ( ) Nei ( ) Vet ikke ( )
- Hvis du er gift med en ikke-russer, har du beholdt farsnavnet ditt?
  - Ja ( ) Nei ( )
- Hvis du er gift med en ikke-russer og ikke har beholdt farsnavnet, hvorfor ikke?
- Hvis du er skilt, har du beholdt den tidligere ektefellens etternavn?
  - Ja ( ) Nei ( )
- Hvis ja, hvorfor?

Navnet ditt

- Er du opptatt av spørsmål vedrørende ditt fornavn og dets opphav?
  - Ja ( ) Nei ( )
- Vet du hvilket opphav ditt fornavn har?
  - Ja ( ) Nei ( )
- Hvorfor fikk du dette fornavnet?
  - Internasjonalt ( ) Religiøs betydning ( ) Typisk russisk ( ) Ikke typisk russisk ( ) Kalendernavn ( )
  - Oppkalling ( ) Annet ( ) Vet ikke ( )
  - Evt. kommentar:

2 Ditt forhold til navnet

- Er du fornøyd med fornavnet ditt?
  - Ja ( ) Nei ( )
- Er du fornøyd med farsnavnet ditt?
  - Ja ( ) Nei ( ) Har ikke farsnavn ( )
- Er du fornøyd med etternavnet ditt?
  - Ja ( ) Nei ( )

- Hvis du ikke er fornøyd, kunne du tenke deg å endre det/dem?

Ja ( ) Nei ( )

Kommentarer:

- Liker du transkripsjonsvarianten/skrivemåten av navnet ditt?

Ja ( ) Jeg ville hatt en variant som lå nærmere norsk skrivemåte ( ) Jeg ville hatt en variant som lå nærmere internasjonal skrivemåte ( ) Det er ikke viktig for meg ( )

- Hvordan opplever du at alle formene av navnet kun blir brukt i ubøyd form i Norge, det vil si ikke blir bøyd i kasus?

Bra ( ) Synd ( ) Det er ikke viktig for meg ( )

- Har du hatt problemer med navneskifte i Norge (for eksempel endring av fornavn, farsnavn eller etternavn)?

Ja ( ) Nei ( )

- Hvis ja, hva var problemet?

3 Kjælenavn

- Blir du tiltalt med diminutivsformer (уменьшительные имена) i Norge?

Ja ( ) Nei ( )

- I så fall, av hvem?

Både av nordmenn og russere ( ) Bare av russere ( )

- I så fall, i hvilke situasjoner?

- Blir du omtalt med kjæleformer (ласкательные имена)?

Ja, av både nordmenn og russere ( ) Ja, men bare av andre russere ( ) Nei ( )

4 Navn og identitet

- Opplever du at hele navnet ditt har noe å si for din identitet?

Ja ( ) Nei ( ) Vet ikke ( )

- Opplever du at nordmenn skriver hele eller deler av navnet ditt feil?

Ja ( ) Nei ( ) Av og til ( ) Ofte ( )

- Gjør ditt navn at du føler deg mer russisk?

Nei ( ) Spesielt fornavnet ( ) Spesielt farsnavnet ( ) Spesielt etternavnet ( )

- Oppfatter du at nordmenn ser på noen av dine navn som vanskelig å skrive?

Ja ( ) Nei ( )

- Oppfatter du at nordmenn ser på noen av dine navn som vanskelig å uttale?

Ja ( ) Nei ( )

- Oppfatter du at nordmenn ser på noen av dine navn som fremmedartet?

Ja ( ) Nei ( )

- Opplever du at navnet ditt er et hinder for deg i arbeidslivet?

Ja ( ) Nei ( )

- Opplever du at navnet ditt er et hinder for deg i dagliglivet?

Ja ( ) Nei ( )

- Opplever du at navnet ditt er et hinder for deg ved henvendelser til det offentlige?

Ja ( ) Nei ( )

Evt. kommentarer:

5 Barn

- Har barn sammen med:

en russer ( ) en ikke-russer ( )

		Barn 1	Barn 2	Barn 3	Barn 4
	Russisk mor				
	Russisk far				
	Alder				
Fornavnets betydning er:	Viktig				
	Ukjent				
	Kjent, men ikke viktig				
Fornavnet er fra:	Foreldrenes felles hjemland				
	Morens hjemland				
	Farens hjemland				
	Internasjonalt				
	Vet ikke				
	Annet, i så fall hvilket:				
Hva er grunnen til at barnet har fått dette fornavnet?	Oppkalling				
	Hørt navnet på andre				
	Film/Tv				
	Litteratur				
	Religiøs betydning				
	Kalendernavn				
	Liker navnet				
Hva likte du/dere med fornavnet?	Kort				
	Sjeldent				
	Velklingende				
	Passer til resten av navnet				
	Lett å uttale på flere språk				
	Annet				
Navnet ble valgt fordi:	Barnet skulle vokse opp i Norge				
	Barnet skulle bruke navnet i et annet land				

	Barnet har tilknytning til flere land				
Har barnet farsnavn?	Ja				
	Nei				
Hvordan fungerer navnet i Norge?	Godt				
	Er en del problemer				
	Vi burde valgt et annet navn				
Har det vært et problem med å få godkjent hele eller deler av navnet i Norge?	Nei				
	Fornavnet				
	Farsnavnet				
	Etternavnet				

Andre kommentarer til russiske navn i Norge:

Vedlegg 2: Spørreundersøkelse. Russisk

Здравствуйте!

Меня зовут Марианне Исаксен. Я учусь в магистратуре в Университете г. Бергена. Тема моей магистерской диссертации «Взаимоотношение имени и личности россиян в Норвегии». В своей работе я хочу рассмотреть отношение россиян к своему имени, отчеству и фамилии. Кроме того, я собираюсь рассмотреть, как россияне в Норвегии воспринимают разницу между норвежскими и русскими традициями в выборе и использовании имен. Чтобы получить ответы на свои вопросы, я составила эту анкету и была бы вам очень признательна, если бы вы смогли ответить на мои вопросы. Ответы будут использованы только в целях этого исследования, и в моей магистерской работе все имена, отчества и фамилии будут анонимными.

Ответив на анкету, вы уже дали свое согласие на участие в проекте, а если вы пожелаете отозвать свои ответы, то сообщите мне, пожалуйста, об этом как можно скорее. Не надо называть причину отзыва анкеты. Собранные сведения будут обработаны конфиденциально, и я обязана сохранять профессиональную тайну. Мой проект зарегистрирован у Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS, и только руководитель проекта и мой научный руководитель имеют доступ к сведениям анкет. Проект должен быть закончен к концу 2012 года.

Пожалуйста, поставьте только один крестик, отвечая на каждый вопрос. Если вопрос для вас неактуален, (например, если он касается имен детей, а у вас детей нет), вы можете его пропустить. Если желаете, вы можете дать дополнительные комментарии в соответствующих графах. Все ваши комментарии будут для меня необычайно полезны и интересны. Если у вас есть вопросы, пожалуйста, свяжитесь со мной.

С уважением,

Марианне Исаксен

mis003@student.uib.no

Телефон: 930 44 188

1. Персональные данные

- Имя (Имя, отчество, фамилия)⁴

Кириллицей: _____

Латинскими буквами: _____

Возраст: ____

Пол: Женский ( ) Мужской ( )

- Семейное положение: Не замужем / Не женат ( ) Замужем / Женат ( )

- Родились в России от русских родителей: ( )

- Родились в Норвегии от русских родителей: ( )

- Один из родителей из Норвегии и один из России:

Русская мать ( ) Русский отец ( )

- Один из родителей из России и один из родителей из другой страны:

Русская мать ( ) Русский отец ( )

- Если родились в России, сколько лет вы живете в Норвегии?

Меньше чем год ( ) Год – 5 лет ( ) 6 лет – 10 лет ( ) Больше чем 10 лет ( )

- Если родились в России, почему вы переехали в Норвегию?

Работа ( ) Воссоединение семьи ( ) Бежал/а ( ) Чтобы учиться ( ) Другая причина ( ) Не хочу отвечать ( )

- Если вы состоите в браке с не-русским, приняли ли вы фамилию супруга/супруги?

Да ( ) Нет ( )

- Если вы состоите в браке с не-русским и приняли фамилию супруга /супруги, Вы чувствуете, что вы в какой-то мере потеряли свою «русскость»?

Да ( ) Нет ( )

- Если вы состоите в браке с не-русским, сохранили ли вы свое отчество?

Да ( ) Нет ( )

- Если вы состоите в браке с не-русским и не сохранили отчество, то почему?

- Если вы разведены, сохранили ли вы фамилию своего бывшего супруга/своей бывшей супруги? Да ( ) Нет ( )

- Если да, то почему?

---

⁴ Если вы не желаете сообщать свое имя, отчество и/или фамилию, не отвечайте на этот вопрос. В моей магистерской работе все имена, отчества и фамилии будут анонимными, но их транскрипция интересна для проекта.

Ваше имя

- Важно ли для вас знание о происхождении вашего имени?

Да ( ) Нет ( )

- Вы знаете, откуда происходит ваше имя?

Да ( ) Нет ( )

- Каковы причины, по которым вы получили это имя?

Оно интернациональное ( ) Соответствует религиозным требованиям ( ) Типично русское ( ) Нетипично русское ( ) Оно выбрано по святым ( ) Дали имя родственника ( ) Другие причины ( ) Не знаю ( )

Комментарии:

2. Ваше отношение к своему имени, отчеству и фамилии

- Вы довольны своим именем?

Да ( ) Нет ( )

- Вы довольны своим отчеством?

Да ( ) Нет ( ) У меня нет отчества ( )

- Вы довольны своей фамилией?

Да ( ) Нет ( )

- Если вы не довольны, вам бы хотелось изменить его/их?

Да ( ) Нет ( )

Комментарии:

- Вам нравится, как ваше имя пишется на норвежском?

Да ( ) Мне бы хотелось, чтобы вариант был ближе к норвежскому правописанию ( ) Мне бы хотелось, чтобы вариант был ближе к международному правописанию ( ) Это для меня не важно ( )

- Как вы относитесь к тому, что ваши имена в норвежском варианте не склоняются?

Хорошо ( ) Жаль ( ) Это не имеет значения ( )

- Были ли у вас проблемы, связанные с переименованием (т.е. с изменением имени, отчества и / или фамилии?)

Да ( ) Нет ( )

- Если да, то какие?:

3. Ваши уменьшительно-ласкательные имена

- Вас называют уменьшительными формами имени в Норвегии?

Да ( ) Нет ( )

- Если да, кто вас называет такими формами?

Как норвежцы, так и русские ( ) Только русские ( )

Если да, то в каких ситуациях?:

- Вас называют ласкательными именами?

Да ( ) Нет ( )

- Если да, кто вас так называет?

Как норвежцы, так и русские ( ) Только русские ( )

4. Имя, отчество, фамилия и личность

- Вы считаете, что существует взаимосвязь между вашей личностью и вашим именем?

Да ( ) Нет ( ) Не знаю ( )

- Пишут ли норвежцы иногда ваше имя неправильно?

Да ( ) Нет ( ) Иногда ( ) Часто ( )

- Способствует ли ваше имя тому, что вы чувствуете себя более русским/русской?

Нет ( ) Особенно личное имя ( ) Особенно отчество ( ) Особенно фамилия ( )

- Вы считаете, что некоторые из ваших имен трудно писать норвежцам?

Да ( ) Нет ( )

- Вы считаете, что некоторые из ваших имен трудно произносить норвежцам?

Да ( ) Нет ( )

- Вы считаете, что некоторые из ваших имен чужды норвежцам?

Да ( ) Нет ( )

- Вы считаете, что имя для вас является препятствием в трудовой жизни?

Да ( ) Нет ( )

- Вы считаете, что имя для вас является препятствием в повседневной жизни?

Да ( ) Нет ( )

- Вы считаете, что имя является для вас препятствием в вашей социализации в норвежском обществе?

Да ( ) Нет ( )

Комментарии:

5. Дети

- У меня есть дети в Норвегии.

Партнер: Русский ( ) Нерусский( )

	Ребенок / Дети	1	2	3	4
	Русская мать				
	Русский отец				
	Возраст				
Значение имени ребенка является	Важным				
	Непонятым				
	Понятым, но не важным				
Личное имя:	Из общей страны родителей				
	Из страны матери				
	Из страны отца				
	Международное				
	Не знаю				
	Из другой страны (какой)				
Почему выбрали это имя?	Дали имя родственника				
	Услышал от другого				
	Кино/Телевидение				
	Литература				
	Религия				
	Оно выбрано по святцам				
	Понравилось				
Что вам нравится в имени вашего ребёнка?	Короткое				
	Редкое				
	Благозвучное				
	Подходит к остальной части имени				
	Легко произносить на многих языках				
	Другие причины				
Выбрал (-а/-и) это имя потому, что	Ребенок должен расти в Норвегии				
	Ребенок должен использовать				

	имя в другой стране				
	У ребенка есть связь с несколькими странами				
Есть ли у ребенка отчество?	Да				
	Нет				
Как функционирует имя в Норвегии?	Хорошо				
	Есть некоторые проблемы				
	Надо было найти другое имя				
Были ли проблемы, связанные с регистрацией имени отчества или фамилии ребенка / детей в Норвегии?	Нет				
	Личное имя				
	Отчество				
	Фамилия				

Комментарии к анкете или к другим вопросам о русских именах в Норвегии:

Vedlegg 3: Intervjuguide. Kvalitative intervju

Navn (latinsk og kyrillisk):

Alder:

Er du født i Russland, født i Norge av russiske foreldre eller en russisk og en norsk forelder?

Hvor mange år har du bodd i Norge?

Utdannelse: Hva og hvor?

Identitet

Hvordan opplever du at ditt navn beskriver deg?

Hva mener du et navn har å si for identiteten til et menneske?

Hva har ditt navn å si for din identitet?

Vet du hvorfor du fikk det navnet?

På hvilken måte tror du nordmenn og russere tenker ulikt i forhold til navnebruk, da spesielt diminutivsformer og kjæleavn?

Hva er ditt forhold til bruk av disse formene? Bli du omtalt med diminutivsformer og kjæleformer av nordmenn? Av russere?

Integrering

Opplever du noen problemer med et russisk navn i Norge, skrivemåte eller uttale eller noe annet? I så fall, kan du fortelle om en konkret situasjon?

Har du foretatt noen navneendringer, i så fall hvilke type og hvorfor?

Tror du at livet ditt i Norge hadde blitt annerledes med et norsk navn?

Hvordan påvirker ditt russiske navn din hverdag i Norge? Hvilket forhold har du til bruken av farsnavn i Norge i forhold til i Russland?

Barnets navn

Har du barn? Hvilke navn har du gitt barna dine? Hvorfor? Var du bevisst på å ha russiske navn, eller navn som passet bedre inn i Norge? Eller internasjonale? Eller hvilke navn ønsker du å gi til barna dine når den tid evt. kommer?

Vedlegg 4: Transkribert intervju. Informant 1

M: Intervjuer

I: Informant

M: Du er født i Russland av russiske foreldre, og hvor lenge har du bodd i Norge?

I: Siden 1970-tallet, da blir det omtrent 40 år.

M: Men du har tatt utdannelsen din i Norge?

I: I Russland, opprinnelig utdanning.

M: Hvordan opplever du at ditt fornavn beskriver deg? Føler du at det har noe å si?

I: Nei, egentlig ikke. Det var navnet som foreldrene fant på, men jeg liker navnet.

M: Er du fornøyd med navnet?

I: Ja, det er et godt russisk navn.

M: Hva tenker du at navnet har å si for identiteten til et menneske?

I: Jo, det har ganske mye å si. For eksempel i min tid, i tilfellet, vi som er oppdratt med russisk litteratur, så det er klart at man assosierer det, liker å assosiere det med (navn fra russisk litteratur) og så har vi (fornavns) dag som er (dato), samtidig (en annen dag som feires samme dag) som fra gammelt av ble feiret av (de dagen er til ære for) og hvorfor det er (fornavn) dag, det vet jeg ikke.

M: Og da føler du litt ekstra, fordi det er det samme navnet som du har?

I: Ja, det liker jeg. Selv om jeg er født i (en annen måned), så har jeg ikke fått mitt navn etter navnekalenderen, så jeg burde blitt født i (den måneden minnedagen for fornavn), fordi det er (dato) som er (fornavn) dag., så det var egentlig helt tilfeldig. Foreldrene mine likte dette navnet. Det sto mellom Jelena og (fornavn), så ble det (fornavn).

M: Er du fornøyd med fornavnet?

I: Jeg ville også vært fornøyd med Jelena.

M: Det er jo veldig typiske russiske navn.

M: På hvilken måte tror du nordmenn og russere tenker ulikt i forhold til navnebruk, da spesielt diminutivsformer og kjæle navn?

I: Det er en meget stor forskjell, fordi nordmenn ikke er bevisst at de har massevis av navn som er diminutiver. For eksempel Trine – det er Katrine. Line – Karoline, og så videre. De var opprinnelig diminutiver, men så har de blitt til fulle navn. Det er absolutt ikke slik i Russland. I Russland er det meget stort. Altså, hvert offisielle navn står på alle papirene til et menneske. Men når man vurderer å gi et barn et navn, så sier de for eksempel «Ja, skal vi kalle gutten Vasilij?» «Nei, skal han hete Vasil?» Så man tar i betraktning diminutivformen. Det spiller en meget stor rolle. Og selv dette diminutiv, og ikke alle disse derivater av den. For eksempel at hvis man gir navnet Olga, så da avleder man Olja, eller Lolja, men hvorfor Lolja fra Olga, det vet man ikke, ikke sant? Men valgte familien å kalle jenta for Olja som diminutiv, da vet man at det blir Olenka osv. Da kommer suffiksene frem. For Lolja – Lolka, Lolesjka, Lolenka. Det blir på egne navn, ikke sant, så flere navn har jo forskjellige diminutiver, forskjellige varianter eller forskjellige muligheter. Anna kan jo kalles for Anja, Anjosja, dette er diminutiver, men så blir laskatelnøe – Anetsjka, Anosjka, Njusenka. Aleksandra – det er Sasja, Sanja, Sjura, og så blir det kjæle navn ut av det ved hjelp av suffikser.

M: Ja, tror du russere føler seg mer knyttet til sin russiske identitet med navnet fordi de har så mange diminutiv- og kjæleformer i forhold til det nordmenn har?

I: Jeg vet ikke om vi er mer knyttet til vårt navn. Vi er sannsynligvis verken mer eller mindre knyttet til vårt navn, men vi vet at vi har to navn. Vi har selve navnet, og vi har da diminutivsformer, og hvis man blir kjent med et menneske, og la oss si at det er et eldre menneske som presenterer seg, eller, to jevnaldrende mennesker, la oss si to på 40 år som møtes i en offisiell sammenheng og når de presenterer seg. Den ene sier Anna Ivanovna og den andre sier Vera Vasilevna, så blir de venninner og begynner å bli dus, da bruker de fornavn, da kaller hun ikke venninnen for Anna, men da spør man «hvordan kaller man deg?» Anja, Njusja, Njura, og den andre vet at Vera ikke har diminutiv i russisk. Så man undersøker hvordan man kaller hverandre, men hos nordmenn – er man Astrid, så er man Astrid.

M: Bruker du noen diminutivsformer i Norge?

I: Nei, jeg bruker det ikke. Jeg presenterer meg alltid som (fornavn + etternavn). Men med det samme jeg kom til Norge, fordi jeg var (diminutivsform) i familien og (diminutivsform) blant venner, så min forlovede, kalte meg også (diminutivsform). Da jeg kom til (by i Norge), hvor jeg bodde i 19 år, så noen av naboene og noen av hans nærmeste venner, som fulgte han

gjennom tre år mens vi var forlovet og ventet på å bli gift og spekulerte om vi skulle bli gift, de hørte han nevne meg som (diminutivsform), så de begynte automatisk å kalle meg for (diminutivsform). De visste ikke at jeg het (fornavn), fordi ingen sa det. Han kalte meg (diminutivsform), så da jeg kom så kalte de meg automatisk for (diminutivsform). Fremdeles, 40 år etter, kaller de meg for (diminutivsform), men det er den aller nærmeste krets der borte. Men de jeg ble kjent med etter at jeg kom til Norge, som aldri hadde hørt om meg, som jeg presenterte meg for som (fornavn), de kaller meg (fornavn), og da hørte jeg at de kranglet seg i mellom hva jeg het. De sa, nei, hun heter (fornavn). Nei, hun heter (diminutivsform), fordi de ikke visste at (diminutivsform) er diminutiv av (fornavn). Det så jeg også hos flere utlendinger, at noen kaller vedkommende for Aleksandra, noen for Sasja og noen sier at hun verken heter Aleksandra eller Sasja, hun heter Sanja, og de vet ikke at Sasja, Sjura, Sanja er diminutiver av Aleksandra.

M: Hva syns du om å ikke bli tiltalt med diminutivsformer av så mange i Norge i forhold til i Russland?

I: Jeg syns at det er bra, fordi at nordmenn ikke kjenner forskjellene i bruk. Fordi at jeg ville ikke likt å bli kalt (diminutivsform) av alle studenter, det er helt uhørt. Da må vi bli i slekt med hverandre eller noe sånt. Og da for å ikke oppleve en følelse av at folk blir for familiær med meg, bruker jeg helst (fornavn).

M: Men du føler ikke at du mister litt av din russiskhet?

I: Nei, det føler jeg absolutt ikke. I Norge prøver jeg å oppføre meg på norsk vis og ikke på russisk vis. Skal jeg miste den når jeg er hjemme, for dem er det naturlig at jeg er (diminutivsform). Men jeg er (fornavn), og spesielt (fornavn + farsnavn) i Russland. Og når jeg er så gammel, så vil jeg ikke likt at man kalte meg bare (fornavn). Jeg liker ikke når russere her, av en eller annen grunn kaller hverandre bare for (fornavn), Ljudmila, Svetlana, osv. til og med til eldre folk. De ville aldri gjort det hjemme.

M: Men du introduserer deg ikke som (fornavn + farsnavn) i Norge?

I: Nei, det gjør jeg ikke, men i folkeregisteret står jeg som (fornavn + farsnavn + etternavn). For eksempel hvis jeg blir innkalt til undersøkelse på sykehuset eller når jeg får skattekortet, så står det (fornavn + farsnavn + etternavn), selv om jeg insisterte på at det skulle stå bare (initialen til farsnavn). De forstår ikke at det er farsnavn. Det er ikke et offisielt navn. Det vil si, det er offisielt, men ikke for nordmenn. Jeg skjønner ikke hvorfor vi skal ha det der med

farsnavn. De kunne likeså godt sløyfe det, men fordi jeg skrev (fornavn + initial av farsnavn) av hensyn til min far. Hadde jeg sløyfet det med det samme jeg hadde satt meg inn i folkeregisteret, så ville jeg vært bare (fornavn + etternavn), men fordi jeg ikke sløyfet det, så forlangte de at jeg skulle fortelle hva initialen står for. Ofte når jeg kommer på sykehuset, så roper de med opp som (farsnavn). Det er helt latterlig.

M: Ja, men du muligheten til å ta bort det navnet også?

I: Ja, det kan jeg. Jeg spekulerte litt i det, fordi at det ikke alltid brukes korrekt. Men det er verken fra eller til. Det er ikke om å gjøre. Jeg ville ikke likt å stå i folkeregisteret som (diminutivsform + etternavn). Det ville vært helt uhørt. Men om jeg står med (farsnavn) eller uten (farsnavn), det spiller ingen rolle. Men jeg bruker det uansett ikke med nordmenn, men jeg forventer at når jeg snakker russisk med russere at de bruker farsnavnet. Jeg introduserer meg alltid med farsnavn. Det er ikke alltid de bruker det. Av og til bruker de bare (fornavn), og det liker jeg ikke når jeg er såpass gammel. Jeg skjønner ikke. Vær så god, når de snakker norsk, kall med (fornavn), si *du* til meg, men snakker de russisk til meg, må de si *De* og (fornavn + farsnavn). Det er russisk kultur. Når vi snakker russisk, så er vi i russisk kultursfære, og da må man følge russiske kulturnormer, syns jeg.

M: Opplever du noen problemer med et russisk navn i Norge?

I: Nei, jeg opplever faktisk mye større problemer med navnet (etternavn), som er skikkelig nordnorsk. Avledet av gammelt navn for (et dyr), og altså slekten til min forhenværende mann kom fra området hvor (dyret) hviler i flere dager på sin vei mot Finnmark, og derfor så i (byen informanten bodde i tidligere) er det flere slekter som har dette navnet. Men her i Bergen oppfattes det som tysk, og de har problemer med dette navnet. De må alltid spørre, men aldri problemer med (fornavn). (Etternavn), det har de store problemer med i Bergen.

M: Men det at du har et russisk fornavn og et ikke-russisk etternavn. Hva tenker du om det? Syns du det høres rart ut?

I: Det er selvfølgelig litt hummer og kanari. Jeg kunne ha beholdt mitt russiske etternavn. Faktisk var jeg inne på tanken å beholde mitt russiske etternavn da jeg giftet meg, men det høres helt uanstendig ut. Jeg heter (russisk etternavn), og hvis du skriver det ned, så blir det (russisk etternavn), og det blir jo ikke z, men s, så det måtte jeg avstå. Jeg forklarte mannen min ganske tidlig at man ikke kan bruke det. Jeg kunne forandre det på norsk. (navnet er en yrkesbetegnelse, så det er enkelt å oversette til et annet språk).

M: Men du hadde ikke lyst til å endre på det?

I: Nei, og etter skilsmissen, så ville problemer med det russiske navnet oppstå igjen, også hadde jeg ikke lyst til å ha et annet navn enn mine barn, og derfor beholdt jeg (etternavn).

M: (Fornavn) er jo et vanlig navn i Norge også, men hvis du hadde hatt et enda mer norsk navn, tror du livet ditt hadde vært annerledes da?

I: Under skilsmissen gikk vi til en familierådgiver. Jeg ønsket å beholde denne psykologen etter skilsmissen. Jeg ville komme til bunns i forskjellige ting. Og en gang sa jeg til henne at det er sånn at jeg ikke klarer å bli kvitt aksenten, og det er fordi jeg lærte rendyrket riksmål i Russland og hadde jeg kommet et annet sted enn (landsdel informanten flyttet til), hadde jeg blitt kvitt aksenten. Men fordi jeg kom dit, forsto jeg ikke dialekt i et par mnd. og jeg hadde ikke lyst til å forandre på uttalen min. Jeg har aldri studert systematisk den dialekten, så derfor ble jeg aldri kvitt aksenten. Så sa han til meg, at han trodde at årsaken ligger mye dypere. «Jeg tror at du har lyst til å signalisere at du er utlending. Du har ikke lyst til å bli norsk.» Hvis man har lyst til å signalisere at man er utlending, hvordan skulle man ellers høre at du er utlending. Jeg tror det er det samme med navnet. Selvfølgelig, hadde jeg hett Maria. Maria (etternavn), så ville jeg det vært vanskelig å gjette at jeg er utlending. Det har selvfølgelig sine ulemper også. I senere tid merker jeg at hvis jeg snakker i telefonen og skal presentere meg, og de hører de aksenten, så begynner de å snakke høyt og langsomt. Og alltid spør om jeg kan norsk. Det er selvfølgelig forståelig at så mange utlendinger ikke kan norsk. Men da må jeg bare si at jeg kan meget godt norsk. Jo lengre vi går i samtalen, så hører de at jeg behersker ganske bra norsk. Det er ulempe å bli behandlet litt som om det høres ut som jeg er en idiot, men det tar kort tid før jeg signaliserer hvor landet ligger.

M: Hva syns du er positivt med å ha et russisk navn i Norge?

I: Nei, ikke noe spesielt positivt. Verken negativt eller positivt. For rundt 40 år siden, da jeg kom til Norge. Spesielt (byen informanten først flyttet til), hvor jeg kom til, så var det omtrent ikke utlendinger. Da fikk man spesiell oppmerksomhet. Folk ble hjelpsomme. Det var utrolig hyggelig. Det er klart jeg liker ikke spesielt oppmerksomhet, så jeg vil ofte gjerne unngå det.

M: Så du føler deg litt knyttet til Russland med å ha et russisk navn og en russisk aksent?

I: Ja, jeg ville også vært det uten aksent. Jeg er jo russisk. Jeg er ikke norsk, så selv om jeg har norsk navn, så gjør det meg ikke mer norsk enn jeg er. Det er klart, jeg har jo bodd i Russland

i (rundt 25 år), og i Norge i (rundt 40 år), så mesteparten av mitt liv har jeg jo blitt moden i Norge. Det har enorm plass i mitt liv.

M: Føler du at Norge er ditt hjemland?

I: Nei, jeg kommer ikke fra Norge. Jeg har ikke røtter her, jeg har røtter der. Men samtidig så vet jeg at mine barn har røtter både her og der. Hjemlandet, det er Norge, men for meg er det Russland.

M: Hvor mange barn har du og hva heter de?

I: 2. (fornavn 1) og (fornavn 2). De har fått russiske navn.

M: Hvorfor ville du gi dem russiske navn?

I: For å kunne bruke diminutiver.

M: Og du har barnebarn også? De har fått norske navn?

I: Eldste, (fornavn barnebarn 1), det er både norsk og russisk. Jeg kaller henne for (diminutivsform barnebarn 1). Det gjør også i hvert fall døtrene mine. Fetterne og faren kaller henne for (fornavn barnebarn 1). Og så andre barnebarnet, den yngste datteren min ville gjerne ha et navn som har en russisk parallell, slik at hun kunne bruke diminutiv og han heter (fornavn barnebarn 2), men vi kaller ham for (diminutivsform barnebarn 2). Og så ble det (fornavn barnebarn 3), og det er rent norsk navn. (diminutivsformer barnebarn 3) – det er ikke det samme som (fornavn barnebarn 3). Eller kanskje, jeg er ikke helt sikker. De er såpass gamle disse russiske navnene, om de har samme opprinnelse som (fornavn barnebarn 3), det vet jeg ikke. Og der har vi problemet. Først trodde vi at det var samme opprinnelse som (et russisk navn), men det var det ikke. Og (russisk navn) er gresk, mens (fornavn barnebarn 3) har germansk opprinnelse, så var det da å gjette. Det var helt utenkelig for meg og min datter å kalle ham for (fornavn barnebarn 3) mens han var baby. Nå er han to år, vi begynte å kalle ham (diminutivsform barnebarn 3), og så (diminutivsform barnebarn 3) er diminutiv av (russisk navn).

M: Det var viktig for deg å gi barna dine navn som kunne knytte dem til Russland ved at de fikk diminutivsformer?

I: Ikke først og fremst for å knytte dem til Russland, men for å gjøre det lettere for slektninger, min mor var i livet da begge to ble født. Gjøre det lettere for henne å forholde seg

til barnebarna, og uttale navnene og bruke diminutivsformer, så det spilte stor rolle. Men ikke for Russland som land eller stat. Til omgivelsene. Til slektningene.

M: Ja, mer den russiske kulturen?

I: Ja.

M: Er det noe mer du ønsker å fortelle?

I: Russiske damer som bor her, for det meste de som gifter seg med nordmenn, kommer hit uten å kunne norsk, stort sett. Så på en måte, det er, altså, i mine øyne, det oppstår et sånn uavbalansert forhold til navnebruk. At det er akkurat som i sin bruk av russisk, hvis du snakker med dem. Jeg har snakket med mange som bor her, russiske damer, du snakker med dem og de snakker ikke særlig bra norsk. Ikke særlig rikt vokabular eller noe sånt, men når du begynner å snakke russisk med dem – altså, de snakker dårlig norsk, men du verden hvordan de forsøpler russisken sin. Hvis jeg spør «No, sjto vy nasjli sebja rabotu?» «No, sjto vy, ja sjokola, i sjokola», jeg søkte og søkte. Ikke sant, at de bruker norske verb og forandrer dem på russisk. Det er jo sykt. Eller, for eksempel. «Ja byla v trygdekontore». De bøyer det jo til og med. «Ja govorila o stillinge». Sånne ting. Ikke sant, altså at de tar seg ikke bryet med å finne ut adekvate substitutt for trygdekontoret. «Nei, ja ne polutsjila ne kakoj sosialhjelp». Men sosialhjelp, det går jo an «sotsialnaja pomosjtsj». Hva er så vanskelig med det? Det samme er det med navn. De snakker russisk med hverandre, så for det første, de bruker dus, det ville ikke skjedd i Russland. På samme alder, så bruker de diminutiver, men det gjør de ikke. At de sier Ljumila, i stedet for å si Ljuda eller Ljusa til hverandre. Det kommer jo også ganske mange eldre damer som gifter seg. Ingen kaller meg med farsnavn, jeg må altså stoppe og understreke svært ofte, omtrent til alle jeg møter at, ja, jeg liker at de sier (fornavn + farsnavn) og ikke (fornavn). Jeg er såpass gammel at jeg ikke er (fornavn), og så gir de navn til sine barn. For eksempel Aleksandra, og jeg møter dem på gaten «Ah, eto sasjenka?» «Nei, vi kaller henne bare for Aleksandra». «Mannen min bruker verken Sasja eller Sanja eller Sjura. Han liker bare Aleksandra». Så den bittelille jenten er Aleksandra, og kommer bestemor kaller henne Aleksandra. Det er uhørt på russisk. Denne motstanden som norske ektefellene har mot å bruke diminutiver, den er så massiv at russiske kvinner bøyer seg. Gi da barnet norsk navn og ferdig med det. Når de snakker russisk med barnet, kall ikke barnet Pjoter. Han må være Petja. Mannen liker ikke Petja, men mannen liker Peter. Sånne metamorfoser foregår med russiske kvinner, og jeg tror at det skyldes manglende språklig bevissthet. De kan meget dårlig norsk, får mindreverdighetskomplekser. Det eneste de behersker er russisk.

Vedlegg 5: Transkribert intervju. Informant 2

M: intervjuer

I: informanten

M: Bruker du farsnavn?

I: Ja, eller, det brukes jo i Russland. I det norske passet mitt står det bare (fornavn + farens navn). De dreit i (farsnavn).

Hele det norske navnet mitt er egentlig bare funnet på. Det er veldig spesielt, for det er (fornavn), men den norske versjonen er jo (norsk versjon av fornavn) og det stammer jo fra... (fornavn) er jo et veldig gammelt russisk navn. Det som er, i Frankrike og England så har du (fransk transkripsjon), også når pappa skulle registrer meg i Norge fikk han litt jernteppe, så kombinerte han (fransk transkripsjon, men beholdt (forbokstav), tok (en bokstav som finnes i fransk transkripsjon), men beholdt de (noe) fra det russiske. Men det er jo et russisk navn, så det er ikke så mange som heter det i Norge.

M: Vet du om noen som heter det i Norge?

I: Jeg har ikke møtt på noen. Fordi når du søker på navneregister, så står det bare er 0,1,2 eller 3 som heter det. Men jeg husker jeg hadde en samfunnsfaglærer på videregående. Han var gift med en russisk kone, og han sa at han akkurat hadde fått en datter, men hvis han hadde fått en sønn så skulle han hete (fornavn). Og det er jo noen år siden, så det kan jo hende de har fått en sønn etter det. Det er det eneste jeg vet om.

M: (Fornavn) er jo et russisk navn, så det vil vel uansett være begrenset hvor mange som heter det i Norge.

I: (fornavn) er jo et gammelt russisk navn. Foreldrene mine trodde de skulle være smarte og tok et navn som ikke var veldig populært, men det var et av de mest populære guttenavnene på mitt kull. Det er veldig mange på min alder i Russland som heter det. Vi var jo tre i barnehagen som het det. Det var veldig lenge jeg kunne gå på Google og bare skrive (fornavn), så kommer jeg opp for noen greier jeg har vært med på. Helt frem til for et par tre år siden når det var en orkan som het (fornavn) i (uropeisk land) som var skrevet på akkurat samme måte. Nå er det den som er øverst.

M: Hadde foreldrene dine planer om å flytte til Norge da du ble født?

I: Det var noe som kom etterpå. Det er 20 år siden jeg flyttet til Norge. 20 år i år.

M: Hvordan tenker du at ditt navn beskriver deg?

I: Jeg har alltid vært for individualitet. Jeg husker når jeg var mindre. Det var litt irriterende. Da har man bare lyst til å passe inn, så var navnet en hindring. Jeg ble skilt ut med en gang. Når man er barn er det sånne småting, hvor man har lyst til å være akkurat som alle andre. Men i de siste årene har jeg egentlig syntes at det kult å ha et sånt navn i Norge. I Russland er det jo selvsagt mange som har det. Det gir meg litt personlighet og du allerede før folk blir kjent med meg. Det er et fint samtaleemne allerede fra første stund. Alle spør hvor det er fra, så blir det til at jeg sier det og så blir det til at man prater litt.

M: Så du føler deg litt mer knyttet til din russiske bakgrunn med et russisk navn enn du ville vært med et internasjonalt navn?

I: Ja, det kan godt hende. Jeg har generelt sett, nå som jeg har blitt eldre, ikke bare navnet, men jeg har fått mye større interesse for mine røtter, hvor jeg kommer fra og sånt. Jeg har vært i Russland, men jeg har bare vært i St. Petersburg og Moskva og de delene av Russland, men jeg har veldig lyst til å se resten. Navnet har jo noe å si, fordi det er en påminnelse at jeg har et russisk navn. Men, som sagt, generelt sett, i det siste så har jeg vært veldig interessert i det selv.

M: Men da mer at det er et spesielt navn å ha i Norge enn at det er et russisk navn?

I: Ja, det var her forleden sag at jeg støtte på noen som jeg ikke trengte å stave det for. Det var på en fest. «Åja, (fornavn), Ja, det var spesielt». Jeg var klar til å begynne å stave det, jeg må gjøre det hver gang. «Ja, Åssen er det, da? Er det (navnet stavet)?» Det var jo riktig. Det er første gang på mange år som jeg kan huske. Jeg gjør det hele tiden.

M: Opplever du mye problemer med at du må stave det og gjenta det?

I: Det skjer hele tiden. Jeg har blitt vant til det. Hvis jeg skal gå og irritere meg over det hele tiden. Det er ikke det vanskeligste. Bare se på arabiske navn og sånt! Det er vanskeligere å stave det. Mitt navn er relativt kort og enkelt.

M: Etternavnet da, opplever du mye problemer med det?

I: Nei, men jeg ble mye mobbet for det. (sykdom) og sånt, men jeg har egentlig ikke noen problemer med det. Jeg startet et selskap som jeg kalte (navn basert på sykdom). Bare har litt selvironi. Hver gang vi får brev hjem. Vi har en liste hjemme hos foreldrene mine på hvor

mange forskjellige versjoner av etternavnet vi har fått. De kaller å stave det så feil, men det kommer frem da. Vi har omtrent 15 – 17 forskjellige stavemåter.

M: Ja, for det finnes jo ulike stavemåter av det som det transkriberes fra russisk.

I: Jeg har bare i det siste begynt å skrive det med i: -iev. Før skrev jeg det med j: -jev.

M: Ja, for med j er den norske standarden.

I: Ja, kan godt hende. Problemet er, jeg skrev det helt frem til for et par år siden. Jeg åpnet det norske passet mitt da jeg skulle reise, så bare «det står jo med i her». Jeg skjønnte ingenting, så det var nok en gang pappa som rota litt da han skulle registrere. Det har jo ikke noe å si sånn sett i jobb. Men, jeg vet ikke om det er feil. I det russiske passet står det (fornavn etter hvordan faren registrerte det). (Etternavn) vet jeg faktisk ikke hvordan blir skrevet. Mamma er jo (etternavn med feminin endelse), men hun skriver med j. Jeg tror ikke det sto på latinske bokstaver før Russland ble mer åpent. Jeg tror faktisk ikke at når vi flyttet til Norge at det gjorde det. Nå kan det hende at det gjør det. Det siste passet jeg fikk var fra den russiske ambassaden i Oslo. Jeg har dobbelt statsborgerskap. Jeg tror jeg var en av de siste som faktisk fikk lov til å ha det, for nå i Russland så sier de at du ikke kan ha noen annen enn det russiske. Den norske regjeringen er litt mer åpen. Men Russland sier at hvis vi hadde fått norsk statsborgerskap nå, så måtte vi ha valgt bort det russiske. Det var ikke noe problem før, men det har blitt det i ettertid.

M: Men det er jo lettere for deg å reise inn til Russland nå?

I: Nei, nei, ikke noe problem. Jeg var i Sørøst-Asia nå. Der er det mange kommunistiske land. Der hjalp det faktisk å ha russisk pass, så slapp jeg å betale visumregistrering. Jeg bare reiste med det russiske passet, «Eyh, gamle kamerat. Kom inn!», så det var jo greit.

M: Du vet hvorfor du fikk navnet ditt?

I: Ja, de ville velge noe som var russisk, men som ikke var så superpopulært som mange hadde. Så det ble nesten årets navn. Det vet man jo aldri. På den tiden visste ikke foreldrene mine at de skulle til Norge, så det var ikke snakk om noe sånt. Ja, de valgte et gammelt russisk navn. Det var helt tilfeldig. De bare kom over det. De hadde ikke hørt om noen som het det på mange år. De er sånn i Norge også. Det kommer plutselig sånne gamle navn. Det går veldig i bølgedaler. Jeg tror fortsatt det er noen år til noen kaller datteren sin for Rigmor.

M: Hva med kjæleformer eller diminutivsformer?

I: På russisk har vi jo masse sånne. Jeg blir tiltalt med de av mamma, tanta mi, besteforeldre. Du kan jo bøye ord i det uendelige. Man kan nesten finne på egne bøyinger, men det høres jo logisk ut innenfor språkets rammer, så jeg har jo (diminutivsformer).

M: Det er foreldrene dine som bruker det, og ikke norske venner?

I: Nei, jeg husker når jeg var mindre og hadde kamerater på besøk, så kaller moren min meg et eller annet. Og de bare, hvorfor kaller hun deg det? Nei, så forklarte jeg de det. De har jo ikke sånt i Norge, ikke på den måten, men de skjønnte det, men det er jo ingen som bruker det på den måten.

M: Syns du det var ålreit da, å bli kalt med kjæleformer?

I: Ja, altså, det er jo bare sånn det russiske språket er. Jeg har jo blitt kalt det siden jeg var liten, så jeg har for så vidt ikke noe. Pluss at det ikke blir noe flaut når nordmenn ikke kjenner til det der. Det har ikke vært noe problem i den forstand.

M: Ja, du har snakket litt om hva slags problemer du opplever med et russisk navn i Norge, at du må stave det igjen.

I: Det skjer støtt og stadig, men det har bare blitt ren rutine. «Åja. (fornavn)?» «Hæ, hva sa du? (fornavn)?» «(navnet stavet)» «Åja, hvor er det fra?» Og sånne greier hver gang, så det er ikke noe.

M: Så du har ikke opplevd noen konkrete situasjoner hvor det har vært et problem med et russisk navn i Norge?

I: Altså, når du skal ringe statlige organer og ordne litt ting og sånt må jeg stave hver eneste bokstav, så er det dårlig telefonforbindelse. Det er liksom ikke Nils. Og hvis det er en viktig greie, skatteetaten eller noe sånt, så vil du jo at de skal få navnet ditt riktig, så over telefon kan det være litt vanskelig. Når vi er face-to-face kan folk lese på lepper eller noe, men litt vanskeligere over telefon. Jeg har ingen konkrete eksempel, men det med staving skjer nesten hver gang jeg møter noen nye folk. Som sagt, jeg har heller mer konkrete situasjoner hvor jeg blir overrasket over at de greier å stave det med en gang. Det er de som skiller seg ut. Jeg var jo litt redd at navnet skulle være en hindring når jeg skulle begynne å søke jobber, men det har ikke vært det fordi vi hører jo hele tiden at innvandrere sliter med bare å få intervju fordi de har et utenlandsk navn. På en annen siden, selv om jeg har et utenlandsk navn som ikke ligner på

noe norsk, så er det annerledes enn pakistanske navn og sånne ting. Og jeg vet ikke, i en evt. situasjon hvor noen hadde ikke vurdert å ta noen på intervju basert på navn, så tror jeg ikke de helt hvor de har meg.

M: For det kan jo nesten høres ut som det norske navnet (liknende norsk navn).

I: Jeg ble jo kalt (liknende norsk navn) mange år på barneskolen da jeg bodde i (norsk by), så ja det kan godt hende... Ja, selv om (fornavn) ikke er norsk, så høres det ikke helt Mohammed ut. Det er stor forskjell på hva folk forbinder med utenlandsk og navn i Norge. Det er et navn man kan lese uttalen med en gang, så jeg vet ikke.

M: På en måte er det jo et typisk russisk navn, men det er ikke et av de mest profilerte.

I: Nei, det er ikke Dimitrij eller Aleksej, som alle tenker på. Nå er det flere og flere. Det er hun (idrettsstjerne med samme etternavn), så det er flere som kjenner igjen etternavnet mitt enn fornavnet mitt. De som følger litt med i sport. Jeg gjør ikke det selv.

M: Navneendring? Du hadde ikke byttet i passet?

I: Jeg hadde brukt med j hele livet, men på visa-kortet står det med j. Man skulle tro at jeg fikk bankkonto med passet mitt. Men igjen, jeg ble sikkert skrevet feil. De er ikke vant med det. Det er ikke Ola Nilsen. Passet mitt ser jeg ikke så ofte i. Jeg går etter bankkortet. Det er det jeg har vokst opp med. Så ser jeg i passet mitt, så «I? Hæ?». Pappa sa at han skrev med i og lurte på hva jeg skrev med. «Jeg skriver med j, jeg» «Hæ?» Så tenkte jeg at jeg måtte begynne å skrive med i.

M: Har du opplevd noen problemer med det, hvor du noen steder har brukt i og andre steder j?

I: Ja, det blir bare rot. Jeg husker ikke hva jeg er på Facebook lenger, og så har jeg to e-mailer, en med j og en med i, sånn i tilfelle noen sender. Jeg har det sånn at begge åpnes på samme sted. Det har vært litt knot, som jeg egentlig bare har påført meg selv.

M: Men ikke noen praktiske problemer annet enn sånne ting?

I: Nei, det har bare vært privatmail og sånne ting. Det har aldri vært noe... Som sagt, alt som kommer fra staten, brev og sånt. Slik jeg er registret i Norge med i, så det var derfor jeg tenkte at jeg kanskje burde gå over til det. Så jeg kan unngå sånne ting i fremtiden.

M: Tror du det gjør noe med deg, når du begynner å bruke i stedet for j?

I: Nei. Egentlig ikke. Når du skriver med j, så fortsetter du litt lenger ned. Sikkert på grunn av at pappa bare har valgt en slik måte å skrive det på, så har jeg ikke vært så knyttet til hvordan jeg skriver det. Det blir nesten fonetisk i forhold til hvordan du hører det på russisk. Det har ikke vært så viktig. (fornavn) med (bokstav fra fransk transkripsjon) har blitt mye viktigere enn i og j i etternavnet.

M: Du har ikke lyst til å bytte fornavn til (norsk transkripsjon)?

I: Nei, jeg synes det høres litt dumt ut på norsk. Jeg har blitt så vant til (fornavn). Mamma har begynt å kalle meg (fornavn) i det siste. Jeg har vokst opp med det. I Norge er jeg (fornavn), i Russland er jeg (fornavn etter russisk translitterasjon). Det er bare sånn det er. Det er ikke noe jeg måtte slite med.

M: Det blir jo ulike uttalemåter, da.

I: Ja, det blir jo det.

M: Kunne du tenke deg et mer norsk eller et mer internasjonalt navn?

I: Ja, jeg har jo tenkt på.. Jeg har ikke tenkt på det i den forstand, men jeg har jo tenkt på hvordan det hadde vært. Men det har aldri vært snakket på det. Jeg skal jo gi barna mine mer internasjonale navn, det har jeg bestemt meg for. Jeg har tenkt mer på hva jeg skal kalle barna mine. Det blir jo nesten litt hva jeg kunne kalt meg selv hvis jeg kunne det. Det blir ca. samme tanke, men jeg har aldri vurdert å bytte mitt eget navn, mer en tanke om at mine barn skal ha mer internasjonale navn. Jeg har norsk forlovede, da.

M: Men da vil du velge navn du kan bruke andre steder og i Russland, eller er ikke Russland så veldig viktig?

I: Jo, jo, jo. Jeg vil gjerne at navnet skal fungere på russisk. I det siste, som sagt har jeg vært litt opptatt av røttene mine og sånn da. Så har jeg litt lyst til at barna mine skal prate russisk også, og i den forstand så vil jeg at de også skal ha et navn som brukes i Russland, som man kan si på russisk, sikkert med en annen uttale, men allikevel. Så vi prøver jo å finne navn som er internasjonalt i den forstand at de høres bra ut på engelsk, norsk og på russisk og det er ikke så lett.

M: For det er jo veldig mange navn som har sitt opphav i Bibelen, så da vil du jo få varianter?

I: Ja, selvfølgelig. Det finnes jo en god del. Jeg vil at navnet ikke skal være så forskjellig. Jeg skjønner at det finnes russisk versjon av det navnet, men jeg vil heller at det skal høres relativt likt ut. Også uttale. Jeg vil finne et navn som ... Aleksander, og det er jo relativt internasjonalt. Maria har jeg jo tenkt. Sånne navn som har relativt lik uttale overalt og skrives likt. Ja, men man blir litt... jeg har jo studert i (europeisk land) og i (asiatisk land) i 7 måneder, og jeg liker å reise. Bare se på forskjellene fra foreldrene mine, hvordan de var lukket. Jeg har hatt det mye lettere for å reise. Hvordan er det om 20 år? Sånne ting. Verden blir bare mindre og mindre i den forstand. Og business. Landegrensen forsvinner jo. Jeg tror det er viktigere nå å ha et navn som...

M: Som ikke er til hinder?

I: Ja, rett og slett

M: Har du lyst til å si noe om bruken av farsnavnet?

I: Altså, jeg bruker det ikke i Norge. Jeg hadde en lærer på ungdomsskolen som var litt gammeldags. Hun kalte meg (fornavn + farens fornavn). Det er den eneste personen som har gjort det. Av en eller annen grunn heter jeg bare (farens fornavn). Det blir et slags mellomnavn i Norge, fordi man har jo ikke farsnavn i Norge, så folk i Norge ser bare på det som et mellomnavn. Noen velger å bruke det, noen velger å ikke bruke det. Jeg bruker det ikke. Hadde det vært i Russland, så bruker folk det mye mer. Der heter jeg jo (farsnavn). Hver gang jeg skal skaffe meg pass, på ambassade. «Fornavn + farsnavn?» «Ja, det er meg». Men det er bare offisielle ting, men hadde jeg gått på skole i Russland, jeg startet jo i 1. klasse i Norge, men hadde jeg gått på skole i Russland, så sier de det.

M: Men skulle du ønske at du hadde brukt det i Norge?

I: Nei, altså jeg, nei. Det er ikke det som er normen her i Norge. Jeg må si at jeg har et relativt lite forhold til farsnavnet mitt. Mamma og pappa har jo vokst opp i Russland. Pappa jobbet veldig mye med Russland, så de kaller han ved farsnavn, så han er mye mer vant til det, men jeg har egentlig ikke noe forhold til det sånn sett. Jeg glemmer at jeg har det.

M: Men du har ikke lyst til å bytte i passet, så det ikke bare blir (fornavn + farens fornavn)?

I: Jeg bruker det ikke, så jeg vet ikke. Jeg har ikke tenkt på det. Jeg har alltid vokst opp.. foreldrene mine har alltid sagt at jeg skal være stolt av å være russisk og hvor du kommer fra. Du skal ikke tenke at det er en hindring. Jeg har vokst opp med det. Sikkert fordi vi er jo ikke

flyktninger, men innvandrere sånn sett men, man må aldri tenke at det er en hindring. Man skal aldri føle at røttene er en hindring. Så jeg har vokst opp med det der. Jeg har aldri sett på det sånn. Jeg har tenkt over navnet, men det har aldri vært noe tema at jeg skal skifte. Men som sagt, det er nok litt enklere med mitt navn enn med navnet til mange andre innvandrere, så jeg skal ikke si det på deres vegne, men jeg snakker for min egen del. Jeg har bestemt meg for at det ikke skal være noen hindring. Og det har for så vidt ikke vært noen hindring, bortsett fra i sosiale sammenhenger hvor jeg må stave. Men utover det har det ikke vært noe. Men som sagt, det er mye kulere, in the end, å ha et litt spesielt navn. Da husker folk deg. Og om de ikke husker navnet, så er det »Åh, det er han russeren«. Men, i de siste årene så har det... i starten var det litt kjipt når man var mindre, men i det siste synes jeg egentlig at jeg er heldig som har et sånt navn. Det blir et individ av meg. Jeg synes det er veldig spesielt å være i Russland og høre navnet mitt på gaten. Det er jeg ikke vant med i det hele tatt. Hører jeg (fornavn) i Norge vet jeg at det er noen som prøver å få tak i meg. Og det er en spesiell følelse å komme til Russland og høre andre folk på gaten hette det. Så jeg føler meg litt mer spesiell.